ITALIJANSKE BAJKE

BISERI
40

ITALIJANSKE NARODNE BAJKE

Izbor i prevod:
Jugana Stojanović
Ilustracije:
Slavica Lalicki
Naslovna strana:
Ljubiša Odžaklijevski

NARODNA KNjIGA
BEOGRAD 1968

KRALjEVIĆ — KANARINAC

Bio jednom neki kralj i imao kćer. Devojčica je rano izgubila majku, i maćeha je na nju toliko bila pakosna da ju je neprestano panjkala i nabeđivala pred kraljem. Princeza se branila, očajavala, ali maćeha je bila tako prepredena da kralj, iako je kćer mnogo voleo, najzad potpade pod uticaj svoje žene i progna devojku sa dvora. Pa ipak, nastajao je da je smesti negde gde će se dobro osećati, jer njegovo očinsko srce nije moglo dozvoliti da je iko kinji. — Što se toga tiče — reče maćeha — možeš mirno da spavaš, biće joj dobro. — I naredi slugama da devojku zatvore u neki zamak usred gustog čestara. Za pratnju joj dodeli nekoliko družbenica, da joj samoj ne bude dosadno, i tim gospama naloži da princezi ne dozvole da iziđe iz dvorca niti da proviri kroz prozor. Razume se, kraljica je pratilje plaćala novcem iz dvorske blagajne. Devojci su za dnevno boravište odredili lepo nameštenu odaju, a mogla je da jede i pije do mile volje što god joj srce zaželi. Samo — nije imala slobodu kretanja. Njene družbenice su bile dobro plaćene, a sem toga dokone, pa su gledale svoja posla, a princezom se uopšte nisu bavile.

Kralj je povremeno pitao kraljicu : — Kako je naša kćerka? Šta radi? — a kraljica je tada, da pokaže mužu kako joj devojčina sudbina leži na srcu, odlazila princezi u pohode. Čim bi pred dvorcem izišla iz kočija, pratilje bi joj pohitale u susret i snishodljivo joj saopštile da može biti spokojna, jer se devojka vrlo dobro oseća i srećna je. Kraljica bi se začas popela u devojčinu odaju. — Znači, dobro se osećaš? Imaš sve što ti je potrebno? Vidim da si rumena, ovde je vazduh čist. Da si mi zdravo! Do viđenja! — I odmah bi otišla. Kralja bi potom obavestila da mu je kćerka dobro, da ne može bolje biti.

Međutim, princeza je čamila sama u onoj odaji, okružena dvorkinjama koje na nju nisu obraćale pažnju, i danima je gledala kroz prozor. Nalaktila bi se kroz prozor, i na laktovima bi joj iskočili žuljevi da pod njih nije podmetala jastuke. Prozor je gledao u šumu, i devojka je ceo bogovetni dan posmatrala vrhove krošnji, oblake i putanje koje su prokrčili lovci. Jednog dana putanjom naiđe neki kraljević. Gonio je divljeg vepra, i kad je prošao pored dvorca, za koji je znao da je već godinama pust i nenaseljen, zapanji se kad u njemu primeti znake života: odeću koja je bila prostrta između kamenih zubaca na zidinama, dim što je kuljao iz dimnjaka, otvorene prozore. Stao je i posmatrao dvorac, kad odjednom na prozoru spazi neku lepojku i nasmeši joj se. I devojka primeti kraljevića u žutom odelu i lovačkim dokolenicama, sa kuburom u ruci. Naočiti junoša gledao je u njen prozor, smeškao joj se, pa se i ona njemu nasmeši. I tako su se ceo sat gledali i jedno drugom smeškali i klanjali se, jer su bili toliko udaljeni da nisu mogli razgovarati.

Sutradan je kraljević u žutom, pod izgovorom da ide u hajku na divljač, opet došao pred dvorac, i tada su se mladi detić i nežna devica gledali puna dva časa. I ovoga puta su se smeškali i klanjali, ali su uz to u znak milošte pritiskali srce i dugo mahali maramicama. Trećeg dana kraljević se zadrža pred dvorcem tri časa, i ovoga puta su mladi ljubavnici jedno drugom poslali poljubac. Četvrtog dana, kao i obično, momak dična roda stajao je pred dvorcem, kad odjednom iza drveta proviri neka starka i poče da se podrugljivo smeje: — Ha, ha, ha!

— Ko si ti? Šta ti je smešno? — obrecnu se na nju kraljević.

— Još nisam imala prilike da vidim dvoje zaljubljenih, tako glupih i zavezanih da ašikuju na tolikoj daljini!

— A ti me, bakice, onda pouči kako da se približim svojoj miljenici! — reče kraljević.

— Nekako ste mi oboje prirasli za srce — odgovori lukava starica — i zato ću vam pomoći. — Ona pokuca na vrata dvorca, jednoj pratilji dade nekakvu staru, požutelu i umašćenu knjižurinu i reče joj da je poklanja princezi, neka čitajući ubije dokolicu. Gospe predadoše knjigu princezi, koja je smesta otvori i u njoj pročita

sledeće: „Ovo je čarobna knjiga. Ako je čovek lista na jednu stranu, pretvori se u pticu, a ako je potom lista na suprotnu stranu, vrati mu ljudsko obličje."

Kraljevska deva pohita do prozora, položi na njega knjigu i brže-bolje poče da je lista. Dok je knjigu prelistavala, nije skidala očiju sa mladića u žutom, koji je stajao na putanji. I odjednom, gle čuda! — ona vide kako njen dragan pokrenu ruku, koja se pretvori u krilo, i kraljević se preobrazi u — kanarinca. Ptić se vinu u visine, prhnu iznad krošnji, pa polete prema njoj i najzad sede na jastuče na njenom prozoru. Princeza najpre nije mogla da odoli želji da pernatog pevača položi na dlan i počne da ga ljubi, ali se odjednom trže, jer se seti da je njen krilati posetilac, u stvari, momak od krvi i mesa, pa se postide; a potom se opet opomenu da je kanarinac kraljević, ali se sada više ne zastide, nego samo požele da se ptica što pre pretvori u momka kojeg je videla malopre. Stoga opet dohvati knjigu, poče da je lista na suprotnu stranu, a kanarinac se nakostreši, raširi krila, to jest ruke, i pretvori se u mladog plemića u žutoj odeći i lovačkim dokolenicama. Momče pade pred svojom obožavanom na kolena i izjavi joj ljubav: — Volim te!

Kad je dvoje mladih jedno drugom reklo sve što im je ležalo na srcu i poverilo mnoge nežne tajne, već se bilo uveliko smrklo. Princeza polako poče da prelistava čarobnu knjigu. Njen milosnik je pogleda u oči i pretvori se u pticu žutog perja, slete na prozor, pa na strehu, a potom se vinu nebu pod oblake, da bi se uskoro vratio i seo na nisku brsnatu grančicu. Tada izabranica njegovog srca poče da lista knjigu na suprotnu stranu i kanarinac se pretvori u kraljevića. Kraljević skoči na zemlju, zviznu psima, okrenu se prema prozoru, ljupkoj devi posla poljubac i udalji se stazom.

I tako je usamljena kraljevska kći svakodnevno prelistavala požutele stranice da njen kraljević doleti na prozor na vrhu turobne kule u kojoj je tamnovala, a potom je listala knjigu u suprotnom pravcu da ptica postane mladić, pa da onda odleti i vrati se u svoj dvorac. Sreća zaljubljenih bila je potpuna.

Međutim, jednog dana kraljica, kao obično, dođe pastorki u pohode. Prošeta se njenom odajom i upita je: — Kako si? Dobro. Malo si omršala, ali ništa te ne boli, zar ne? Nikad nisi bila zdravija,

zar ne? — Dok je to govorila, proveravala je da li je sve na svome mestu: otvorila je prozor, pogledala napolje i dole na stazi primetila kraljevića u žutom odelu, koji se sa psima približavao dvorcu. „Naučiću ja pameti ovu balavicu što misli da može ovde na prozoru ašikovati sa kojekakvim protuvama", pomisli ona. Zamoli princezu da joj donese čašu zašećerene vode, a čim njena pastorka iziđe iz odaje, izvadi iz kose pet-šest ukosnica i zabode ih u jastuče na prozoru, ali tako da su im oštri vrhovi bili okrenuti nagore, iako nisu štrčali napolje. „Neće joj više pasti na pamet da se nalakti na prozor." Princeza se vrati sa zašećerenom vodom, a kraljica joj reče: — Više nisam žedna, popij ti, mala, taj napitak! Ja moram da se vratim tvome ocu. Imaš sve što ti je potrebno? E, pa onda, da si mi zdravo! — I tako ode.

Čim su se kraljičine kočije udaljile, devojka brzo prelista tajanstvenu knjigu, kraljević se pretvori u kanarinca, prhnu prema prozoru i kao strela slete na jastuče. Ali tog trenutka se šumom razleže prodoran krik. Žuto paperje zarumene se od prolivene krvce, kanarincu se ukosnice zariše u grudi. Ptica se pridiže, očajnički poče da mlatara kriocima, zanese je vazdušna struja, vetar, pa se jedva spusti i pade na zemlju, raširenih krila. Prestravljena princeza nije shvatila šta se to desilo, pa brzo poče da prelistava knjigu na suprotnu stranu, nadajući se da će kraljević prestati da krvari kad bude opet poprimio ljudsko obličje; ali avaj! — kraljević se pred njom pojavi sav obliven krvlju koja mu je šikljala iz dubokih rana. Mladiću je žuta odeća na grudima bila poderana i on je, izmožden, ležao na zemlji, okružen svojim vernim psima.

Psi počeše da zavijaju, pa na mesto nesreće dotrčaše drugi lovci, priskočiše povređenome u pomoć i odneše ga na nosilima od granja. Ranjenik i ne pogleda u prozor svoje dragane, koja je bila sva ošamućena od bola i straha.

Kad kraljević na nosilima stiže u svoje kraljevstvo, nade na ozdravljenje gotovo i nije bilo, i lekari nisu znali kako da mu pomognu i ublaže bol. Ozleđenom detiću rane nikako nisu mogle da zacele, neprestano su se gnojile i bolele ga. Kralj, njegov otac, izda naredbu da se na svim uličnim uglovima zalepe proglasi u kojima

obećava tovare blaga iscelitelju svoga jedinca. Ali vidar koji bi se osećao spremnim da zaleči kraljevićeve rane uopšte se ne javi.

Princeza je, međutim, patila i čeznula za svojim draganom. Domišljajući se kako da dođe do njega, poče da cepa čaršav na uske trake i te trake vezuje jednu uz drugu. Tako napravi veoma dugačak konopac i jedne noći po njemu siđe sa najviše kule na zemlju. Potom se uputi lovačkom stazom, utrtom kroz čestar. Bio je mrkli mrak i vukovi su zavijali, te nezaštićena devica pomisli da će biti bolje da sačeka svanuće; pošto se nameri na nekakav stari hrast šupljeg debla, uđe u njega, tu se šćućuri i smesta zaspa, jer je bila mrtva umorna. Usred noći se trže iza sna, jer joj se učini da je neko zviznuo. Naćulji uši i opet ču žvižduk, drugi, treći, četvrti... Tad među brsnatim grančicama nazre četiri žiške koje su se lelujale i približavale joj se. To su bile četiri starice koje su nailazile sa četiri strane sveta i imale sastanak upravo pod tim drvetom. Kroz jednu pukotinu u deblu princeza je neprimetno uhodila starke, koje su u ruci nosile voštanice. Očigledno su se radovale što su se najzad opet sastale, i cerekale su se: — Hi, hi, hi!

One zapališe vatru pored drveta, posedaše oko nje da se ogreju i ispeku nekoliko slepih miševa za večeru. Kad su se dobro najele, počeše jedna drugu da zapitkuju šta su sve videle u svetu.

— Videla sam turskog sultana koji je kupio dvadeset novih žena.

— Ja sam videla kineskog cara koji je pustio da mu izraste perčin dug tri metra.

— Ja sam videla kralja ljudoždera koji je omaškom pojeo svog dvorskog komornika.

— Ja sam videla kralja obližnjeg kraljevstva čiji je sin dopao rana. Na celome svetu nema vidara koji zna leka njegovoj boljci. Taj lek samo ja znam.

— Koji je taj lek? — upitaše je druge starice.

— U mladićevoj odaji nalazi se jedna kamena pločica koja se klati; ispod te pločice je jedna bočica, a u toj bočici balzam od kojeg će ranjeniku poći nabolje i sve mu rane zamladiti.

Princeza umalo što u duplji ne kliknu od sreće: morala je da se ujede za jezik da od sebe ne pusti glasa. Starice su sada već bile

ispričale sve što je imalo da se ispriča, pa je svaka pošla svojim putem. Presrećna kraljeva kći iskrade se iz duplje i putem obasjanim mesečinom krenu u grad. U prvoj starinarnici kupi nekakvu staru lekarsku odeću i naočare, pa ode do dvora i pokuca na vrata. Kraljevske dveri se otvoriše, ali kad dvorani ugledaše lekara u ritama, ne htedoše da ga puste u dvorac. Kralj, međutim, reče: — Mome jadnome sinu više niko ne može naneti nikakvo zlo, jer se ionako bori sa dušom. Zato uvedite i tu lutalicu u njegove odaje, neka i ona na njemu okuša svoje znanje. — Lažni lekar zamoli dvorane da ga ostave nasamo sa bolesnikom, koji je bio već sasvim onemoćao, i molba mu bi uslišena.

Kad se princeza nađe pored uzglavlja voljenog čoveka, koji je polumrtav ječao u postelji, htede da brizne u plač i obaspe ga poljupcima, ali se savlada, jer je morala da brzo obavi sve ono što je čula od starice. Poče da se šetka bolesnikovom odajom sve dok ne stade na kamenu ploču koja se klatila. Podiže je i ispod nje nađe bočicu punu balsama. Tim balsamom namaza kraljeviću rane, i bilo je dovoljno da ih samo dodirne rukom, ovlaženom tom čudotvornom mašću, pa da rana zaceli. Sva srećna, princeza pozva kralja, kralj se osvedoči da je njegov jedinac savladao opasnu boljku, da mu se u obraze vratilo rumenilo i da mirno spava.

— Doktore, molim vas, zatražite za svoj trud kakvu god nagradu hoćete — reče kralj; — bogatstvo ovog kraljevstva stavljeno vam je na raspolaganje.

— Ne tražim zlata ni blaga — reče lekar — dajte mi samo kraljevićev štit sa grbom vaše dinastije, zastavu i žutu bluzu, iscepanu i okrvavljenu, i kad mi to budete dali napustiću vas u miru.

Kroz tri dana, kraljev sin opet pođe u lov. Prođe pored dvorca u šumi, ali se i ne osvrnu na princezin prozor. Zaljubljena devojka odmah uze knjigu, poče da je prelistava, i kraljević se, hteone hteo, pretvori u kanarinca. Kad ulete u princezinu odaju, ona ga pretvori u mladića. — Ostavi me na miru — reče on — zar ti nije dovoljno što si me izbola ukosnicama i nanela mi toliko bola? — Kraljević je omrznuo devojku, jer je mislio da je ona vinovnik njegove nesreće.

Kad princeza ču ove reči, umalo se ne onesvesti. — Bezumniče, pa ja sam ti spasla život! Ja sam te iscelila!

— Nije istina — odvrati joj kraljević. — Izlečio me je neki stranac. On je kao nagradu za svoj trud tražio moj grb, zastavu i okrvavljenu bluzu!

— Evo tvog grba, evo tvoje zastave, evo tvoje bluze! Ja sam taj lekar! One ukosnice zabola je u jastuče moja pakosna maćeha!

Kraljević je jedno vreme zaprepašćeno gledao devojku u oči. Nikad mu se nije učinila tako lepa. On pade pred njom ničice i zamoli je da mu oprosti. Potom joj se usrdno zahvali i priznade koliko je voli.

Te iste večeri reče ocu da će se oženiti usamljenom lepoticom iz šumskog dvorca.

— Mladić tvoga soja može da se oženi samo carevom ili kraljevom kćerkom — reče mu otac.

— Oženiću se devojkom koja mi je spasla život.

I tako počeše da vrše pripreme za pir, na koji pozvaše sve kraljevske parove iz okoline. Dođe i kralj, princezin otac, koji ni sanjao nije šta se desilo. Čim ugleda nevestu, zavapi: — Kćeri moja!

— Šta? — začudi se kralj domaćin. — Zar je vaša kćerka nevesta moga sina? Snaho moja, zašto mi to pre nisi kazala!

— Zato što nisam smatrala ocem čoveka koji je dopustio da me zatoči jedna ovakva pakosnica kakva je moja maćeha — reče nevesta i upre prstom u kraljicu.

Kad otac ču šta je sve njegova kćerka prepatila, sažali se na nju, a prezre licemernu suprugu. Nije ni čekao da se vrate u dvor, već zapovedi da je tu, još za vreme pira, uhapse. I tako su se na svadbi svi veselili i bili razdragani, sem te nesrećnice.

POKLON VETRA SEVERCA

Neki seljak po imenu Đepone živeo je na imanju jednog sveštenika, na bregu izloženom naletima Severca, koji mu je uvek lomio voće i čupao povrće. Jadni Đepone je, zato što mu je njiva bila na vetrometini, često gladovao sa svojom porodicom. Jednog dana se reši da obesti vetra stane na put: — Otići ću tom podivljalom vihoru koji mi radi o glavi. — Oprosti se od žene i dece i krenu u goru.

Kad stiže do Ženevskog dvorca, pokuca na vrata. Vrata otvori žena Vetra Severca: — Ko ste vi!

— Đepone. Je li vaš muž kod kuće?

— Otišao je da malo produva i promuva onaj bukvik. Brzo će se vratiti. Izvolite, uđite i malo ga pričekajte.

Tako siromašak uđe u dvorac.

Kroz jedan sat doćarlija posustali Severac.

— Dobar dan, Severu-Severče! — pozdravi ga postradali seljak.

— Ko si ti?

— Đepone.

— Šta tražiš ovde?

— Svake godine mi nemilice počupaš, polomiš, satreš, utamaniš useve, sam si toga svestan! Ti si vinovnik moje nesreće, izgladnjuješ i mene i moju porodicu.

— Koji je cilj tvoje posete? Šta smeraš?

— Da te zamolim, pošto ti najpre predočim koliko si mi naudio, da mi bar donekle nadoknadiš štetu koju si mi svojim divljanjem pričinio.

— Na koji način da ti je nadoknadim?

— Prepuštam tebi da sam odlučiš.

Đepone ganu vetruštinu, pa mu ovaj reče: — Uzmi ovu kutiju, pa kad ogladniš, otvori je, poruči šta hoćeš da jedeš i to ćeš dobiti. Ali da se nisi glavom šalio da je nekome ustupiš, jer ako to učiniš, tek tada ćeš dopasti bede i tavorićeš dane u nemaštini.

Ubogi nadničar zablagodari sažaljivom pustahiji na razumevanju i ode. Na pola puta, u nekom čestaru, on ogladne i ožedne. Otvori kutiju i reče: — Daj mi hleba, vina i prismoka! — i iz kutije iskočiše hleb, boca vina i parče šunke. Đepone se slatko omrsi i pokvasi grlo, pa krenu dalje.

Ispred kuće zateče ženu i decu, koji mu, čim ga ugledaše, pohrliše u susret i obasuše ga pitanjima: — Kako je bilo? Šta si uradio?

— Sve je u najboljem redu — reče on i uvede ih u kuću. — Posedajte za sto. — Potom naredi kutiji: — Daj hleba, vina i prismoka za sve koliko nas ovde ima! — i tako svi omastiše brk. Kad su se založili i obed zalili dobrom kapljicom, Đepone reče ženi: — Nemoj reći svešteniku da sam dobio ovu kutiju. Poželeće je i uzaptiće mi je.

— Neću ni da zucnem! Znaš ti mene! Usta imam, jezik nemam!

Sveštenik pozva Đeponeovu snašu. — Je li ti se vratio domaćin? — Vratio se. — Kako je prošao? — Dobro. — E, baš mi je drago. A šta je doneo? — I tako, reč po reč, izmami ženi tajnu.

Sveštenik potom smesta pozva Đeponea: — Đepone, saznao sam da imaš neku dragocenu kutiju. Hoćeš li mi je pokazati? — Ubogi đavo je hteo zatajiti da ima takvu kutiju, ali nije imao kud, jer je njegova žena već sve bila izbrbljala; i tako, hteo ne hteo, pokaza je i objasni čemu služi.

— Đepone — reče mu njeov gazda — daj meni tu kutiju.

— A šta će onda biti sa mnom? — upita Đepone. — Vi vrlo dobro znate da su mi usevi uništeni i da gladujem, da sam se ukuburio.

— Ako mi ustupiš tu kutiju, daću ti žita koliko god budeš želeo, daću ti vina, sve što zatražiš i koliko god zatražiš. Ješćeš i pićeš do mile volje.

Siromašak najzad pristade. I šta mu se desilo? Sveštenik mu na jedvite jade dade nekoliko džakova urodice. Đepone se opet nađe u oskudici, i to, istini za volju, krivicom svoje žene. — Ti si kriva što sam ostao bez kutije — prebaci on ženi. — Ne bi mi bilo krivo, da me Severac nije opomenuo da nikom ne govorim šta sam od njega dobio na poklon! Ovako, nemam više obraza da mu iziđem na oči.

Ali prevareni golja ipak sakupi hrabrosti i opet ode u Severov dvorac. Pokuca, i na vratima se pojavi Vetrova žena: — Ko je?

— Đepone.

Dopiri i Vetar: — Šta želiš, Đepone?

— Sećaš li se da si mi dao jednu kutiju? E, tu kutiju je prisvojio moj gospodar i neće da mi je vrati, pa sada opet petljam, muči me nemaština, nikako da sastavim kraj s krajem.

— Upozorio sam te da je čuvaš kao oči u glavi i nikome ne daješ. Sklanjaj mi oe s očiju, više ne računaj na moju pomoć!

— Molim te, smiluj mi se! Samo me ti možeš izbaviti bede.

Vetar se i po drugi put sažali na Đeponea: izvuče iz fioke neku zlatnu kutiju i dade mu je. — Otvori je samo kad dobro izgladniš. Inače te neće poslužiti.

Oskudni najamnik se zahvali strpljivom Severcu, uze kutiju i krenu dolinom kući. Kad ga već od gladi izdade snaga, otvori kutiju i reče: — Kutijo, daj nešto da se jede.

Iz kutije iskoči nekakva ljudeskara sa štapom u ruci, poče da batina jadnog Đeponea, i izdeveta ga na mrtvo ime.

Čim seljak dođe sebi, on zatvori kutiju i produži put sav prebijen. Ženi i deci, koji su mu potrčali u susret i upitali ga kako je prošao, reče: — Dobro; ovoga puta sam doneo još lepšu kutiju. — Kad su ušli u kuću, pozva ih da posedaju za sto i otvori zlatnu kutiju. Sada iz nje iskočiše dve ljudeskare sa batinama i počeše da lemaju i mlate celu porodicu. Žena i deca. briznuše u plač, zavrištaše, preklinjući ljudeskare da ih poštede, ali one su bile neumoljive i nemilice su ih tukle sve dok ih Đepone opet ne zatvori u kutiju.

— Sada pođi gazdi, brbljušo — reče nesrećni nadničar ženi — i obavesti ga da sam ovoga puta doneo još lepšu kutiju od one koju mi je on uzeo.

Žena ode svešteniku i on poče da joj postavlja uobičajena pitanja: — Je li se vratio Đepone? Šta je doneo?

A ona mu odgovori: — Vratimo se, velečasni gospodine, i zamislite: doneo je još lepšu kutiju od one prve. Ova je od suvog zlata i, kad je čovek otvori, na trpezi mu se nađu takve poslastice da ih je milina pogledati. Ali tu kutiju moj muž ne bi rođenome bratu dao ni za živu glavu.

Sveštenik odmah pozva Đeponea. — O, drago mi je, Đepone, radujem se, sinko, što si se vratio živ i zdrav i dobio drugu kutiju. Hoćeš li da mi je pokažeš?

— Pokazaću vam je, ali se bojim da ćete mi i nju uzeti.

— Neću, dajem ti reč da ti je neću uzeti.

I Đepone mu pokaza kutiju, koja se sva sijala. Sveštenik nije mogao da se savlada, pa reče seljaku: — Đepone, daj mi je, molim te, daj mi tu kutiju, a ja ću ti vratiti onu prvu. Šta će tebi zlatna kutija? Ja ću ti za nju dati onu prvu i još ponešto pride.

— Dobro. Vratite mi onu prvu, a daću vam ovu.

— Slažem se!

— Samo, pazite, velečasni gospodine, ovu kutiju smete da otvorite jedino našte srca, ako ste pregladneli...

— Došla mi je kao poručena — reče sveštenik. — Sutradan će me posetiti moj profesor i mnogi drugovi sveštenici. Neću ih nuditi jelom sve do podne, a onda ću otvoriti kutiju i prirediti im gozbu.

Ujutru su se svi sveštenici, župnikovi gosti, vrzmali oko kuhinje. — Izgleda da danas nećemo ručati — gunđali su — na ognjištu je vatra zapretana, a od namirnica nigde ni traga.

Ali oni gosti koji su bili bolje obavešteni govorili su: — Videćete, u podne, kad posedamo za sto, naš domaćin će otvoriti jednu kutiju i na stolu će se naći sve što nam srce zaželi.

Dođe domaćin i zamoli ih da pristupe trpezi. Nasred stola stajala je kutija, u koju su svi željno uprli pogled. Sveštenik otvori kutiju i iz nje iskoči šest ljudeskara sa batinama u ruci, pa isprebija na mrtvo ime sve popove koliko god ih je tu bilo. Svešteniku u tom metežu ispade kutija iz ruku i ostade otvorena tako da šest batinaša produži posao. Đepone se bio sakrio negde u blizini, pa pritrča i zatvori

kutiju. Da to nije učinio, niko iz popovske družbe ne bi izvukao živu glavu. Eto tako se završila njihova gozba. Đepone je uzeo obe kutije, više ih nije davao nikome, pa je otada živeo kao bubreg u loju.

KĆERKA SUNCA

Neki kralj i kraljica dugo su priželjkivali naslednika, i najzad je trebalo da dobiju dete. Pozvaše zvezdočace da im oni proreknu hoće li dete biti muško ili žensko i pod kojom zvezdom će se roditi. Zvezdočaci su dugo gledali u zvezde i najzad obzaniše kraljevskome paru da će mu se roditi devojčica, u koju će se zagledati Sunce pre no što bude navršila dvadeset godina, i da će devojka sa Suncem imati žensko dete. Kralj i kraljica se snuždiše kad doznaše da će njihova kćerka imati dete sa Suncem, jer su znali da Sunce ne napušta nebeski svod, pa se prema tome i ne može sa njom venčati. Da toj nesreći stanu na put, podigoše kulu sa tako visokim prozorima da Sunce kroz njih nije moglo prodreti. Curicu zatvoriše u tu kulu sa dadiljom, tako da niti ona može videti Sunce, niti Sunce nju, sve dok ne navrši dvadeset godina.

I dadilja je imala kćer, princezinu vršnjakinju, pa su dve devojčice u kuli zajedno provodile detinjstvo. Uskoro je trebalo da napune dvadeset godina, kad jednog dana, dok su se u razgovoru pitale kakvih li sve lepota ima izvan zidina njihove mračne kule, dadiljina kći reče: — Pokušajmo' da se popnemo na prozor. Nareďaćemo stolice jednu na drugu i tako ćemo moći da pogledamo čega sve ima napolju!

Što naumiše, to i ostvariše. Poređaše stolice jednu na drugu i popeše se na prozor. Kad se pomoliše na prozoru, ugledaše brsnate krošnje, srebrnu reku i čaplje u letu, a iznad svega toga oblake i Sunce. Sunce spazi kraljevu kćer, i odmah mu zapade za oko, dopade mu se, zaljubi se u nju i pomilova je jednim svojim zrakom.

Kad taj topli, nežni, zaljubljeni zrak dotače devojku, ona oseti da će doći na svet kćerka Sunca i da će je ona roditi.

Kćerka Sunca se rodi u kuli, i dadilja, koja je strepela da se kralj ne razgnevi, čvrsto povi nevinašce u zlatne, kraljevske pelene, iznese ga i ostavi u bašti među bobom. Uskoro princeza navrši dvadeset godina i otac joj dozvoli da iziđe iz kule, jer pomisli da je opasnost prošla. Nije znao da se već sve ono što su zvezdočaci prorekli zbilo, i da čedo Sunca i njegove kćeri tog trenutka cvili, napušteno, u bašti sa bobom.

Pored te bašte prođe drugi kralj, koji je išao u lov.Raču neko kmečanje i sažali se na dražesno povorođenče koje su roditelji napustili. Zato ga ponese u dvor, svojoj kraljici. Devojčici nađoše dadilju i počeše da je vaspitavaju kao da je rođena kćerka tog kralja i kraljice. Nisu je odvajali od svoga jedinca, koji je bio nešto stariji od nje.

Dečak i devojčica su zajedno proveli detinjstvo, a kad su poodrasli, zamilovali su se. Kraljević je po svaku cenu hteo da se oženi očevom usvojenicom, ali kralj nije dozvoljavao da njegov sin uzme devojku koju su napustili roditelji, pa nahoče protera sa dvora i zatvori ga u neku daleku, napuštenu kuću, koja je bila negde daleko, nadajući se da će njegov jedinac tako zaboraviti svoju ljubav. Kralju nije bilo ni na kraj pameti da bi ta devojka mogla biti kćerka Sunca i da je začarana, pa zna mnoge veštine običnim smrtnicima nepoznate.

Čim kralj Sunčicu odstrani, poče da traži za sina verenicu kraljevskog roda, i zakaza dan svadbe. Na venčanje su bili pozvani svi rođaci i prijatelji kraljevske kuće, a kako su među te rođake i prijatelje ubrajali i kćer Sunca, nađenu u bašti, među bobom, glasnici pođoše da i njoj uruče pozivnicu i ponesu joj kolače.

Pokucaše na devojčina vrata. Kćerka Sunca siđe da im otvori, i iziđe pred njih bez glave. — O, izvinite — reče — češljala sam se, pa sam na stočiću pored ogledala zaboravila glavu. Sada ću da je donesem. — I pođe gore sa glasnicima, opet natače glavu na vrat i nasmeši se.

— Šta bih mogla poslati mladencima na poklon? — upita ih zatim i odvede u kuhinju. — Peći, otvori se! — reče i peć se otvori. Kćerka

Sunca se nasmeši svojim posetiocima. — Drva, napunite peć! — I drva napuniše peć. Kći Sunca se opet nasmeši, pa reče: — Vatro, upali se, a peći kad budeš topla, zovni me! — Potom se okrenu glasnicima i upita ih: — Inače, šta ima novog?

Glasnicima se od strave digla kosa na glavi, prebledeli su kao krpa, pokušali nešto da kažu, kad peć pozva: — Gospodarice!

Kćerka Sunca reče: — Pričekajte — pa uđe u usijanu peć, okrenu se, iziđe i odande iznese žut i lepo ispečen kolač. — Odnesite ga kralju za svadbeni ručak.

Kad glasnici stigoše u dvor, razrogačenih očiju i kao bez duše ispričaše šta su sve videli, ali im niko ne poverova. Nevesta, u kojoj se probudila zavist prema čudotvorki (bila je javna tajna da je ona zaljubljena u njenog mladoženju) reče: — To nije ništa. Kad sam bila u roditeljskoj kući, i ja sam to sve umela da izvodim.

— Utoliko bolje — reče mladoženja — onda ćeš sve to izvesti i sada, ovde kod nas.

— Čekaj ... da vidim... — pokuša da se izvuče hvalisava nevesta, ali ženik je iz onih stopa odvede u kuhinju.

— Drva, uđite u peć! — reče nevesta, ali drva se i ne pomeriše s mesta. — Vatro, upali se! — ali vatra se ne upali. Upališe je sluge, a kad se peć zažari, sujetna nevesta po svaku cenu htede da uđe u peć. Čim je u nju privirila, bila je živa spaljena.

Posle izvesnog vremena kraljevića ubediše da se opet oženi. Na sam dan njegova venčanja, glasnici pođoše do kćeri Sunca da joj odnesu pozivnicu. Pokucaše, a kćerka Sunca im ne otvori vrata, već prođe kroza zid i tako iziđe iz kuće. — Izvinite — reče — ova vrata se ne otvaraju iznutra. Moram stalno da izlazim kroza zid i da ih spolja otvaram. Eto sad možete ući.

Čudna devojka ih odvede u kuhinju i reče:

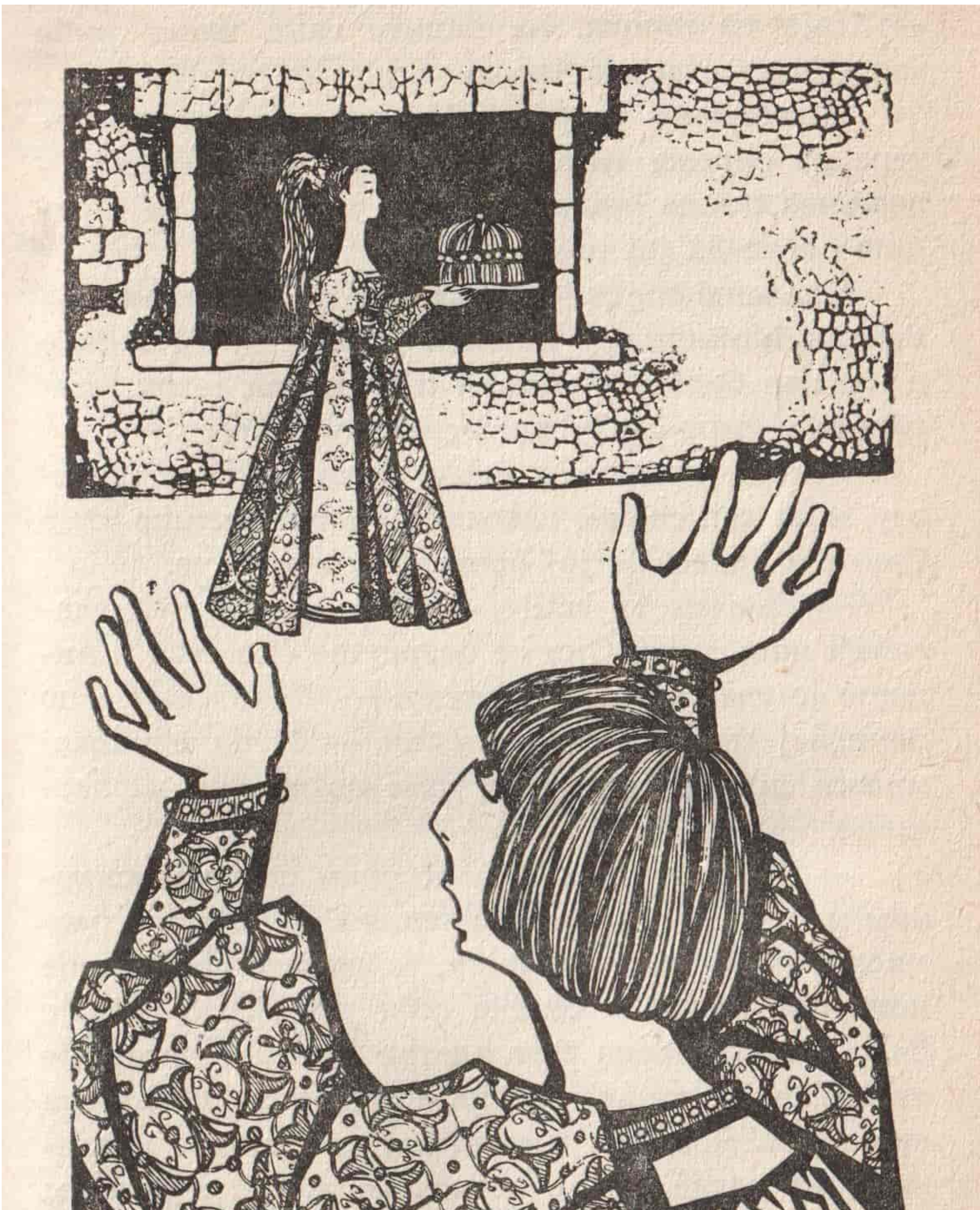
— Šta bih mogla poslati kraljevskom mladoženji na poklon? Drva, napunite peć! Vatro, upali se! — I sve to bi spremno u tren oka, dok je posetioce probijao znoj.

— Tiganju, skoči na vatru! Ulje, uđi u tiganj! Kad se budeš ugrejalo, zovi me!

Uskoro ulje pozva: — Gospodarice, ugrejalo sam se!

— Evo me — odgovori smešeći se kćerka Sunca, umoči prste u vruće ulje, a prsti se pretvoriše u ribe: deset prstiju, deset divno isprženih riba, koje kći Sunca uvi u hartiju, jer su joj prsti ponovo izrasli, pa taj zamotuljak preda glasnicima i nasmeši im se.

Kad nevesta ču priču zaprepašćenih glasnika, pozavide kćeri Sunca na veštini i reče:

— Nije to ništa, da vidite samo kakve ribe umem ja da stvorim ni iz čega!

Mladoženja je uhvati za reč i smesta je natera da spremi tiganj sa vrelim uljem. Kad surevnjiva mlada umoči prste u ulje, tako se strašno opeče da joj pozli i umre.

Kraljica-majka se naljuti na glasnike: — Vazdan izmišljate nekakve gluposti! Ako tako i nadalje budete torokali i puštali jezik, oteraćete u smrt svaku kraljevićevu nevestu!

Uskoro kraljevom sinu nađoše treću nevestu, i na dan svadbe glasnici opet posetiše kćer Sunca i odnesoše joj pozivnicu i kolače.

— Evo me, tu sam! — odazva se ona kad glasnici pokucaše. Oni se osvrnuše oko sebe i videše je gde lebdi u vazduhu. — Pela sam se po paukovoj mreži. Sad ću sići — I po paukovoj mreži siđe na zemlju da uzme pozivnicu i slatkiše.

— Ovoga puta zaista ne znam šta da poklonim mladencima — reče kćerka Sunca. Malo razmisli, pa pozva: — Nožu, dođi ovamo! — Dođe nož, ona ga uze i odseče sebi uho. Za to uho je bila pričvršćena nit zlatne čipke koja joj je izlazila iz glave, kao da joj je bila obavijena oko mozga. Devojka je tu čipku neprestano izvlačila iz glave, pa je izgledalo da je skupocena tkanina beskonačno duga. Kad ju je najzad ipak izvukla, stavi uho na njegovo mesto, malo ga kucnu prstom, i ono zaraste kao da ga maločas i nije odsekla.

Čipka je bila tako lepa da su se svi na dvoru počeli raspitivati gde je izatkana, a glasnici, uprkos zabrani kraljice-majke, ispričaše sve o tajanstvenom devojčinom uhu.

— O, nije to ništa — izjavi tek dovedena mladica — ja sam ukrasila sve svoje haljine čipkom koju sam isto tako izvukla iz glave.

— Evo ti noža, pa sada pokušaj da izvučeš čipku iz glave! — reče joj mladoženja.

A ta bezumnica odseče sebi uho, ali umesto čipke iz rane pokulja krv, potoci krvi, i tako nevesta svoju hvalisavost plati glavom.

Kraljević se neprestano ženio, ali se sve više zaljubljivao u kćer Sunca. Najzad onemoća, sa usana mu iščeznu osmeh, prestade da jede. Niko nije znao kako da ga spase.

Tada pozvaše jednu staru vračaru, koja reče: — Mora da pojede ječmenu kašu, ali od takvog naročitog ječma koji će biti posejan, požnjeven i skuvan u roku od jednog sata.

Kralj pade u očajanje, jer dotad nikad nije čuo da takav čudni ječam postoji. Odjednom se neko seti devojke koja zna mnogo čarolija, i kralj je pozva na dvor.

— Znam, znam, razumem, baš takav ječam ću posejati — obeća mlada čarobnica, i što reče, ne poreče: poseja ječam, i on proklija, izraste, ona ga požnje i spremi kašu — ječmenicu, sve u roku od jednog sata.

Sunčica postavi zahtev da tom ječmenicom sama nahrani kraljevića, koji je ležao u postelji bez svesti, sklopljenih očiju. Ali kaša je bila tako neprijatnog ukusa da je mladić, čim je okusi, ispljunu, i to pravo devojci u oko.

— Šta radiš to? Zar pljuješ u oko meni, kćeri Sunca, unuci jednoga kralja?

— Zar si ti kćerka Sunca? — upita je kralj, koji se slučajno tu našao.

— Da. Ja sam kćerka Sunca.

— I unuka jednog kralja?

— Da.

— A mi smo mislili da si nahoče! Pa onda možeš da se udaš za našeg sina!

— Razume se da mogu!

Kraljević se odmah oporavi, ustade iz postelje i oženi se kćeri Sunca, Sunčicom, koja na dan svadbe postade obična žena; više se nikada nije bavila čarolijama i činila čuda.

TRI KUĆICE

Neka siromašna žena na samrti pozva svoje tri kćeri i reče im: — Kćeri moje, uskoro ću umreti, a vi ćete ostati same na svetu. Kad mene više ne bude, idite ujacima i zamolite ih da svakoj od vas sagrade po jedan kućerak. Volite jedna drugu. Ostajte zdravo. — I tako izdahnu. Tri sestre iziđoše iz sobe umrle majke, gorko plačući i tužeći.

One krenuše od kuće i na putu nabasaše na prvog ujaka, koji je pravio asure. Najstarija sestra, Katarina, reče: — Ujače, mama je umrla. Vi ste sažaljivi, pa sam ubeđena da se nećete oglušiti o moju molbu: opletite mi kućicu od rogozine.

I ujak rogožar oplete Katarini potleušicu od rogozine.

Druge dve sestre produžiše put i sretoše drugog ujaka, drvodelju. Srednja sestra, Đulija, reče: — Ujače, mama je umrla. Vi ste sažaljivi, pa sam ubeđena da se nećete oglušiti o moju molbu: istešite mi kuću od drva.

I ujak istesa Đuliji daščaru.

Marijeta, najmlađa sestra, ostade sama i produži put. Tako naiđe na trećeg ujaka, kovača. — Ujače — reče mu ona — mama je umrla. Vi ste tako sažaljivi, pa sam ubeđena da se nećete oglušiti o moju molbu: izlijte mi kolibu od gvožđa.

I ujak kovač izli Marijeti dom od gvožđa.

Pred veče naiđe vuk. Stiže pred Katarininu kuću i pokuca na vrata. Katarina upita: — Ko je?

— Ubogo pokislo pilence bez kuće i kućišta. Molim te otvori mi.

— Odlazi. Ti si vuk i hoćeš da me pojedeš.

Vuk gurnu zidove od rogozine, sruši pozemljušu i pojede Katarinu.

Sutradan dve druge sestre pođoše Katarini u posetu. Kad videše da je njena pojata srušena i prazna, zavapiše: — O, teško nama! Sigurno nam je najstariju sestru pojeo vuk.

Pred veče se vuk vrati i dođe pred Đulijinu brvnaru. On pokuca, a devojka upita: — Ko je?

— Zalutalo pilence, primi me na konak, pruži mi utočište, molim te.

— Nisi ti pilence, već vuk, i hoćeš da pojedeš mene kao što si pojeo moju sestru.

Vuk udari u drvene zidove, razvali vrata i pojede Đuliju.

Ujutru Marijeta reši da svrati do Đulije, ali kad je ne nađe, reče u sebi: „Vuk mi je pojeo sestru! Teško meni, ostala sam sama na svetu!“

Čim pade noć, vuk dođe pred Marijetinu kućicu. — Ko je?

— Jedno smrznuto pile, molim te, pusti me da uđem i da se ogrejem.

— Odlazi! Ti si vuk, i hoćeš da pojedeš mene kao i moje sestre.

Vuk udari svom snagom u zid devojčine kućice, ali kako je ona bila gvozdena, ne sruši je, već razmrska rame. Urličući od bola, zver odjuri kovaču.

— Namesti mi rame — reče mu vuk.

— Ja kujem gvožđe, a ne nameštam slomljene kosti — odgovori kovač.

— Ali ja sam rame slomio udarajući u gvožđe. Znači, ti, koji se razumeš u gvožđe, treba da mi namestiš rame — reče vuk.

Tada kovač uze čekić i eksere i namesti vuku rame.

Vuk se vrati pred Marijetinu kuću i poče da joj govori kroz zatvorena vrata: — Čuj, Marijetice, ti si kriva što sam iščašio rame, ali ja te ipak volim. Ako hoćeš, pođimo sutra u obližnje polje da beremo sladunak.

Marijeta odgovori: — Dobro, dobro. Dođi ujutru po mene. — Ali pošto je bila dovitljiva, doseti se da vuk želi da je izmami iz kuće samo da bi je pojeo. Zato sutra porani pre bela dana, ode u polje

sladunka i nabra ga punu pretaču. Potom se vrati kući, pristavi sladunak da istiha vrijucka, i baci prazne mahune kroz prozor. Vuk stiže oko devet časova. — Marijetice, lepojko moja, dođi. Hajdemo da naberemo sladunka.

— Neću poći s tobom, smetenjače jedan, jer sam već nabrala sladunka. Pogledaj ispod prozora i videćeš prazne mahune, osetićeš miris dima koji izlazi iz odžaka, pa se oblizuj — to ti jedino preostaje!

Vuk se sav zapenuši od besa, ali reče: — Ne mari, sutra ću doći po tebe u devet časova, pa ćemo otići u berbu divlje kafe.

— Dobro, dobro — reče Marijeta. — Biću spremna oko devet časova.

Međutim, i ovaj put Marijeta porani, ode u polje, nabra punu pregaču divlje kafe i ponese je kući da je skuva. Kad dođe vuk, ona mu pokaza prazne mahune ispod prozora.

Vuk je u sebi smišljao osvetu, ali devojci reče: — Zloćo jedna, dobro si me nasamarila! Ali ja te ipak mnogo volim! Sutra dođi sa mnom u jedno polje za koje samo ja znam gde se nalazi. Tamo uspevaju izvrsne bundeve, ješćemo ih do mile volje.

— Dobro, dobro, doći ću — reče Marijeta. Ujutru, pre no što se razvidelo, devojka otrča na polje sa bundevama, ali ovaj put vuk nije čekao

da izbije devet časova, već i on porani i otrča u polje da pojede Marijetu.

Čim Marijeta spazi vuka u daljini, pošto nije znala kuda da pobegne, probuši jednu veliku bundevu i u nju se skloni. Vuk oseti miris ljudskog mesa pa poče da njuši bundeve. Šetkao se gore-dole, ali ipak Marijetu nije našao. Tada pomisli: „Otišla je kući. Ne mari. Sam ću se najesti bundeva." I poče da ih tamani.

Marijeta je drhtala od straha kad je osetila da se vuk približuje njenoj bundevi; pomislila je da će je pojesti zajedno sa njom. Ali vuk je već bio sit kad stiže do Marijetine bundeve. — Ova bundeva je tako velika — reče — poneću je Marijeti na poklon da joj se dodvorim. — Ščepa bundevu zubima i ponese je u gubici do gvozdene kuće, pa je ubaci kroz prozor u Marijetinu sobu.

— Marijetice! — reče. — Gle kakav sam ti lep poklon doneo.

Marijeta je u svojoj kući bila bezbedna. Izvuče se iz bundeve, zatvori prozor i iza okna vuku isplazi jezik. — Hvala ti, prijatelju — reče mu — ja sam bila sakrivena u bundevi i ti si me doneo kući.

Kad vuk to ču, od besa poče da lupa glavom U zid.

Uveče je počelo da sneži. Marijeta se grejala uz ognjište, kad začu nekakav šum u dimnjaku. „To je vuk. Dolazi da me pojede“, pomisli domišljata devojka. Napuni lonac vodom i pristavi ga na ognjište da proključa. Nogu pred nogu, tiho, nečujno, vuk siđe kroz dimnjak, skoči i pomisli da će se naći na devojci; ali nađe se u loncu sa ključalom vodom, i tu se obari. I tako se vragolasta Marijeta, mala mudrica, oslobodi neprijatelja i ceo život provede u miru i bezbednosti.

ČOVEK ZELEN OD ALGI

Neki kralj objavi po trgovima da će dati tovare blaga onome ko mu dovede nestalu kćer. Ali niko se ne javi, jer se nije znalo kuda je princeza mogla da ode i šta se s n>om zbilo: jedne noći je neko oteo, i otada je kralj pretražio svaki ugao na zemlji, ali je nije mogao naći.

Jednom kapetanu duge plovidbe sinu spasonosna misao — da princeza, čim je nema na kopnu, sigurno čami negde na moru, pa opremi brod u nameri da otplovi za njom u potragu. Ali kad htede da najmi momčad, ne nađe mornare, jer se nikome nije išlo na tako opasno putovanje za koje se nije znalo ni kad ni kako će se završiti.

Kapetan je stajao u luci i čekao. Niko nije prilazio njegovom brodu, niko se nije usuđivao da se prvi na njega ukrca. Na obali se nađe i Bačičin Tribordo, koga je bio glas da je skitnica i vinopija, pa ga niko nije hteo primiti na brod. — Čuj, hoćeš li da se ukrcaš na moj brod? — upita Triborda kapetan.

— Zašto ne bih?

— Pa onda se ukrcaj. — I tako Bačičin Tribordo prvi stupi na kapetanov brod. Kad to videše drugi mornari, ohrabriše se, pa se i oni popeše na brod.

Tribordo je na brodu lenstvovao, prodavao zjala, šetkao se po palubi sa rukama u džepovima, i žalio za večerima provedenim u krčmama. Momčad ga je gledala prekim okom, jer je bilo neizvesno kad će se putovanje završiti, a nisu imali dovoljno namirnica, pa im nije bilo pravo što moraju hraniti jednog takvog zaludnika i gotovana. Kapetan stoga odluči da ga se oslobodi. — Vidiš li ono ostrvce? —

upita ga i pokaza mu neki pusti školj nasred pučine. — Uđi u čamac i pođi da ga istražiš. Mi ćemo krstariti tu okolo.

Bačičin Tribordo uskoči u čamac, a brod razape sva jedra, otplovi i ostavi ga na otvorenom moru. Bačičin doplovi do ostrva. Na ostrvu se nalazila neka pećina i on uđe u nju. U pećini je bila vezana neka mlada lepotica, a to je bila kraljeva kći. — Kako ste me pronašli? — upita princeza Triborda.

— Lovio sam hobotnice — odvrati joj mornar.

— Mene je otela ogromna hobotnica i ovde me zatočila — reče kraljeva kći. — Bežite, sklanjajte se pre no što se vrati! Ali, treba da znate da ta hobotnica svakog dana tri časa živi u obličju ribe zvane barbun, pa je tada svako može lako uloviti; samo je treba smesta ubiti, jer se inače pretvori u galeba i odleti.

Bačičin Tribordo se sakri na ostrvu zajedno sa čamcem. Iz mora iziđe hobotnica. Bila je ogromna i svakim krakom je mogla obuhvatiti čitavo ostrvo. Svi pipci su joj bili u pokretu, jer je osetila da se na školju krije čovek. Ali kucnu čas kada je morala da se pretvori u ribu, pa nestade u morskim dubinama. Tada Tribordo baci mrežu, i svaki put kad bi je izvukao, u njoj bi našao razne ribe: glavate muljaše, jesetre, zubace, a najzad i jednog barbuna, koji se svom snagom koprcao i praćakao. Bačičin odmah diže veslo da ga njime udari po glavi i tako ubije, ali umesto ribe udari galeba koji je u tom času prhnuo iz mreže, dok je barbun nestao bez traga. Galeb nije mogao da leti, jer mu je mornar veslom nagnječio krilo; stoga se opet pretvori u hobotnicu, čiji su pipci sada bili izranjavljeni i obliveni crnom krvlju. Bačičin se ustremi na polipa i pretuče ga veslom. Kraljeva kći mu na to pokloni dijamantski prsten u znak večite zahvalnosti.

— Dođi. Odvešću te tvom ocu — reče joj on i ukrca je u čamac. Ali čamac je bio mali, a oni su se našli nasred pučine. Veslali su veslali i odjednom u daljini ugledali brod. Bačičin diže veslo, a na njemu, kao zastavu, dugu haljinu kraljeve kćeri. Sa broda ih videše i primiše na palubu. To je bio onaj isti brod sa kojeg su poslali Bačičina. Kad kapetan vide da se Tribordo vraća sa kraljevom kćeri, ovako progovori: — O jadniče! A mi smo pomislili da si se utopio i vazdan smo za tobom tragali! Međutim, ti si našao kraljevu kćer!

Pijmo za tvoj uspeli podvig! — Bačičin Tribordo nije mogao verovati svojim ušima da mu kapetan nudi piće, jer dugo nije okusio žarku kapljicu.

Već im je na vidiku bila luka iz koje su isplovili. Kapetan je Bačičina nudio pićem, i sam je pio, sve dok se mornar nije mrtav pijan stropoštao na pod. Tada kapetan reče kraljevoj kćeri: — Nemojte pričati ocu da vas je oslobodila ova pijanica! Recite mu da sam vas oslobodio ja, jer ja sam kapetan broda, a ta protuva je moj sluga, kome sam ja naredio da uradi ono što je uradio.

Kraljeva kćerka na to ništa ne odgovori kapetanu, a malo posle ipak dodade neodređeno: — Znam ja već šta ću reći ocu. — I kapetan pomisli da se na ovaj način jednom zauvek oslobodio Bačičina Triborda. Te noći kapetanovi ljudi ščepaše princezinog oslobodioca i, onako pijanog, baciše ga u more. U zoru se brod primače luci. Mornari zastavicama počeše da daju znake i obaveštavaju skupljene pomorce na obali da dovode kraljevu kćer živu i zdravu. Na obali ih je zato čekala muzika i kralj sa dvorjanima.

Posle svečanog dočeka, utvrđen je dan venčanja kraljeve kćeri i kapetana. Na sam dan svadbe, mornari videše kako u luci izlazi iz mora neki čovek, sav obrastao algama. Ribe i račići izmileli su mu iz džepova i rupa na odeći. Čudni utopljenik bio je Bačičin Tribordo glavom. On se pope na obalu i, sav obavijen algama u koje mu je bila zarasla glava i telo i koje su se za njim vukle, uputi se u grad. Baš u tom trenutku krenula je i svadbena povorka. Ona stade pred čovekom, zelenim od algi. — Ko je taj čudak? — upita kralj. — Smesta ga uhapsite! — Stražari kročiše prema Tribordu, ali on diže ruku i na suncu zablista dijamantski prsten.

— To je prsten moje kćeri! — reče kralj.

— Jeste, to je moj prsten — reče kraljeva kći — a ovaj čovek je moj spasilac i ženik.

Bačičin Tribordo ispriča šta mu se desilo. Podmuklog kapetana uhapsiše. Tribordo, sav zelen od algi, priđe mladi u belom nevestinskom ruhu, venča se s njom i svoju sudbinu združi sa njenom.

KRALjICA—MLEKARICA

Živeli jednom kralj i kraljica koji nisu imali dece. Neka starica im proreče budućnost. — Izaberite — reče im ona — između ove dve mogućnosti: da imate sina koji će otići od kuće i više ga nikada nećete videti, ili kćer koju ćete, ako je budete čuvali kao oko u glavi, uspeti da zadržite kod sebe do njene osamnaeste godine.

Kraljica i kralj izabraše kćer. I zaista im se uskoro rodi devojčica. Kralj sagradi velelepnu palatu pod zemljom, i u nju smesti svoju nežnu jedinicu, koju počeše da vaspitavaju tako da ništa ne sazna o onome što se zbivalo u svetu.

Kad je šiparica visoka roda navršila osamnaest godina, umoli dadilju da joj otvori vrata koja vode u svet. Dadilja popusti njenoj molbi i posluša je. Devojče iziđe iz palate i obre se u bašti. Kroz krošnje je poverljivo prosijavalo sunce, koje ona dotle nije videla, nebo je zračilo plavetnilom, a cveće se šarenilo, pa se usamljena curica zapanji i ošamuti od tolike silne lepote. Ali gle! — sa nebeskog svoda slete ptica širokih krila, zgrabi princezu kandžama i odnese je u nepoznatom pravcu.

Ptica je dugo kružila vazduhom, a potom slete na krov neke seljačke kuće i svoj kraljevski plen ostavi na krovu. Dva seljaka, otac i sin, sa njive videše da nešto na krovu blista. Stoga se popeše na krov lestvicama i na njemu nađoše čarobnu devicu sa brilijantskom dijademom u kosi, dijademom koja je blistala i žarila se kao sunčev zrak. Seljak je imao pet kćeri i sve su bile mlekarice. On među njih dovede nepoznato devojče. Svakog meseca seljaci su prodavali po jedan brilijant iz princezine dijademe i tako se cela porodica prehranjivala.

Kad su rasprodali sve brilijante, devojka reče: — Ne želim da živim na vaš račun, majko — (ona je sada nazivala majkom seljakovu ženu) — stoga idite kraljici i zamolite je da mi dade platna da joj izvezem čaršav.

Snaša poseti kraljicu, ali joj ova odgovori: — Vaša kćerka je celoga života bila mlekarica — ne verujem da ume da veze. — I sa nipodaštavanjem joj dade parče jute. Mlada beskućnica poče da veze na juti, i njen vez je bio tako velelepan da se kraljica, kad joj ga seljanka donese, zapanji i vezilji posla dva zlatnika i jednu pačavru, neka pokuša da i nju izveze. Kroz nekoliko dana seljanka donese kraljici divan vez. Tada kraljica posla mladoj vrednici tri zlatnika i nekakvu iznošenu suknjetinu, svu poderanu. Kad seljanka vrati kraljici suknju, ova je ličila na balsku haljinu.

— Kod koga je vaša kćerka naučila da tako lepo veze? — upita kraljica snahu.

— Kod opatica...

— Neka bude tako, kad kažete, ali ovako tanani vezovi obično ne izlaze iz ruku proste seljanke. Kad je vaša kći tako vešta vezilja, poručiću joj da mi izveze spremu za sina.

Kad kraljević sazna da mu neka mlekarica veze spremu, poželе da se s njom upozna, pa joj pođe u pohode i zateče je na radu. Ali pošto je mladi plemić bio raspusan, poče da je saleće. Jednog dana je iznenadi i poljubi. Mlekarica mu tada zari šilo u grudi. Šilo momku probi srce i on odmah izdahnu.

Devojku izvedoše na sud. Sudsko veće su sačinjavale četiri kraljeve kćeri. Najstarija princeza je za zločinku tražila smrtnu kaznu, druga doživotnu robiju, treća dvadeset godina tamnovanja, a najmlađa, najbolja i svesna da je njen brat devojku izazvao i da je zato sam kriv što se desilo ubistvo, zatraži kaznu od osam godina zatvora, koje bi okrivljena trebalo da provede u kuli zaključana sa lešom ubijenog, jer bi ga tako stalno imala pred očima i kajala se. Predlog najmlađe princeze bi prihvaćen. Devojku osudiše na zatočeništvo u kuli, ali kad je prolazila pored najmlađe princeze, ova joj šapnu: — Ništa se ne boj! Ja ću ti pomoći.

I zaista, princeza je svakodnevno zatočenici slala u kulu birana jela sa kraljevske trpeze.

Mlekarica je već tri godine čamila u zatvoru, kad odjednom na nebu primeti onu pticu širokih krila koja ju je bila otela. Ptica slete na vrh kule, tu se ugnezdi i izleže jaja. Iz jaja se ispili deset goluždravih ptića. — Ptico, krilata lutalice, kao što si me iznela iz moga doma, iznesi me i iz ove kule!

Pored kule nalazio se dvorac tri starije kraljeve kćeri. Jednog dana kad su princeze izišle na prozor, čule su šta zatočenica govori ptici, pa su o tome obavestile kralja. — Oterajte ptičurinu sa kule — naredi kralj. Stražari kopljima srušiše gnezdo, deset ptića pade na zemlju i na mestu uginu.

Uveče zatvorenica primeti kako velika ptica sleće na mrtve ptičice, a u kljunu nosi busen nekakve trave: Ona protrlja ptičice tom travom i one oživeše. — Ptico, pernata lutalice — reče zatočenica — ustupi meni tu čudotvornu travu!

Ptica odlete, ali se uskoro vrati sa busenom trave u kandžama. Devojka uze travu i njome brzo protrlja mrtvo telo kraljevog sina. Malo-pomalo,kraljević oživе. Oboje su bili veoma srećni: grlili su se, ljubili, veselili.

Ovu srećnu vest su držali u tajnosti; poveriše se samo najmlađoj kraljevoj kćeri, koja im je, oduševljena što je kraljević oživeo, svakodnevno slala razne poslastice i sve što im srce zaželi, a kako je brat zamoli da mu pošlje gitaru, ona mu i tu želju zadovolji.

Sada je dvoje zaljubljenih, zatvoreno u kuli, provodilo dane, ubijalo dokolicu, pevajući i svirajući u gitaru. Tri starije kraljeve kćeri, koje su živele u obližnjem dvorcu, čuše tu svirku i pesmu, pa zaželeše da posete zatvor i vide kakva se to čuda u njemu dešavaju. Ali kraljević, pre no što one naiđoše, ponovo leže u mrtvački sanduk, a devojka se napravi nevešta. Sestre se vratiše pokunjena nosa, ali u noć opet začuše iz kule svirku i pesmu.

Pošto kralju već dosadiše pričama i napuniše mu uši, on zapovedi da zatočenicu premeste u drugi zatvor. Stražari krenuše po devojku, ali ona iziđe iz zatvora pod ruku sa kraljevićem, živim i zdravim.

Cela kraljevska porodica, koja je bila izišla na prozore da vidi zatvorenicu, zinula je od čuda.

— Tata, mama, sestre moje — reče kraljević — predstavljavam svoju nevestu. — Najmlađa princeza zatapša od sreće.

Ali starijim sestrama nikako nije išlo u glavu da će imati snahu mlekaricu, i zato su po svaku cenu nastojale da je ponize i ismeju.

— Pre svadbe — reče nevesta — moram da odem kući i pozdravim roditelje. Recite mi šta biste želele da vam donesem.

— Bocu mleka! Šta bi drugo mogla da mi doneseš! — reče joj prva zaova.

— A ja bih malo mladog sira! — reče druga zaova.

— Meni donesi češanj bela luka! — reče treća zaova.

Mlekarica ode kući, ali ne seljaku, već svome pravom ocu, kralju, koji ju je godinama držao zatvorenu u podzemnom dvorcu. Kroz nedelju dana vrati se mladoženji u divnim kočijama u koje su bili upregnuti čistokrvni belci. — Šta? Zar mlekarica da se vozi kočijama? — pitale su se zaove kad su je videle kako dolazi.

Mlekarica siđe iz kočija i podeli poklone: prvoj zaovi dade bocu mleka, srebrnu bocu u zlatnom omotu, drugoj sira u srebrnoj zdelici i zlatnoj kotarici, trećoj venac luka sa brilijantskim češnjevima i smaragdnim lišćem.

— A meni, koja sam te uvek volela i bila na tvojoj strani, nisi donela ništa — prebaci joj najmlađa kraljeva kći.

Mlekarica otvori vratašca kočija i iz njih iziđe jedan mladi lepotan. — Ovo je moj mili bratić, jedini braco, koji se rodio za vreme mog odsustvovanja sa dvora. Neka ti on bude mladoženja.

KRŽLjAVI PASTIR

Bio jednom neki pastir, niska rasta, veoma pakostan. Kad jednom otera stado na pašu, primeti neku prodavačicu kokošiju koja je na glavi nosila kotaricu sa jajima. Zavidljivac zgrabi kamen, baci ga na kotaricu i polupa sva jaja. Jadna žena, van sebe od besa, doviknu nenavidnom čovečuljku: — Dabogda ne porastao sve dok ne nađeš lepu Bargaljinu sa tri jabuke koje pevaju!

Posle te kletve pastir poče da mršavi i kržljavi. Što ga je majka bolje negovala i pazila, sve je više slabio. Majka ga upita: — Šta ti je? Je li te neko prokleo? — Tada joj kepec ispriča šta je učinio prodavačici jaja i kako ga je proklela: „Dabogda ne porastao sve dok ne nađeš lepu Bargaljinu sa tri jabuke koje pevaju!“

— Kad je tako — reče mu majka — nemaš kud: moraš se otisnuti u svet i potražiti lepu Bargaljinu.

Pastir krenu na put i posle izvesnog vremena stiže do nekog mosta. Na tom mostu nađe jednu ženicu koja se ljuljuškala u orahovoj ljusci.

— Ko ide?

— Prijatelj.

— Podigni mi malo kapke da vidim ko si.

— Ja sam putnik lutalica koji traži lepu Bargaljinu sa tri jabuke što pevaju: možeš li mi ti reći gde je mogu naći?

— Ne znam gde je možeš naći, ali uzmi ovaj kamenčić, koji će ti mnogo valjati.

Pastir stiže do drugog mosta i tamo nađe drugu ženu, koja se kupala u ljusci jajeta.

— Ko ide?

— Prijatelj.

— Podigni mi kapke da vidim ko si.

— Ja sam putnik lutalica koji traži lepu Bargaljinu sa tri jabuke što pevaju: možeš li mi ti reći gde je mogu naći?

— Ne znam gde je možeš naći, ali uzmi ovaj češalj od slonovače, koji će ti mnogo valjati.

Pastir strpa češalj u džep i stiže pred neki potok. Tamo nađe jednog čudaka koji je trpao u džak maglu, pa i njega upita za lepu Bargaljinu. Čovek mu reče da nikad za nju nije čuo, ali mu tutnu u džep pregršt magle, koja će mu, navodno, docnije mnogo valjati.

Pastir potom stiže do jedne vodenice, gde je vodeničar bila lisica koja je imala dar govora. Lisica reče: — Ja znam ko je lepa Bargaljina, ali teško ćeš je naći. Neumorno pešači drumovima dok ne nabasaš na kuću sa otvorenim vratima; uđi u nju i tamo ćeš videti kristalan kavez načičkan mnoštvom zvončića, a oko kaveza naći ćeš jabuke koje pevaju. Uzmi kavez ali pazi, tu ćeš naći staricu što spava kad ne žmuri, a ne spava kad žmuri.

Pastir krenu dalje. Zaista nađe staricu koja je žmurila i odmah se doseti da je budna. — Lepotane mladi — reče starica — pretraži mi kosu da vidiš imam li vašiju.

Pastir pretraži starici kosu, i dok ju je biskao, ona otvori oči. On se tada seti da je zaspala, pa brzo zgrabi kristalni kavez i pobeže. Ali zvončići na kavezu jeknuše, starica se probudi i pošlje za pastirom hajku od stotinu besnih ata. Kad pastir vide da će ga zapenušani pastuvi stići, baci kamen koji je imao u džepu. Kamen se pretvori u vrletnu, strmenitu planinu i konji na njoj polomiše noge.

Kad jahači ostadoše bez konja, vratiše se starici, a ona tada posla u poteru za pastirom dve stotine ata. Kad mladić vide da su ga hajkači gotovo stigli, baci češalj od slonovače; češalj se pretvori u planinu sa golim obroncima, na kojima se konji okliznuše i izgiboše.

Starica potom najuri na pastira tri stotine ata, ali lukavi patuljak izvadi iz džepa maglu, zamagli njom celu okolinu, i konji u njoj zalutaše. Progonjeni momak, međutim, ožedne, a kako nigde nije bilo ni kapi vode, uze jednu od one tri jabuke iz kaveza i raseče je.

Zapanji se kad ču jedan tanak glasić! — Pažljivo me seci da me ne bi bolelo. — Pastir veoma pažljivo raseče jabuku, pojede jednu polutinu, a drugu gurnu u džep. I tako stiže do bunara koji se nalazio pored njegove kuće; ali kad gurnu ruku u džep da pojede drugu polutinu jabuke, u njemu nađe nekakvu sićušnu ženicu.

— Ja sam lepa Bargaljina — reče malecka — i hranim se samo lepinjama. Nabavi mi jednu lepinjicu, jer sam već pregladnela.

Bunar pored kojega je pastir stao bio je jedan od onih zatvorenih bunara što u sredini imaju prozorče. Posustali tragač stavi ženicu na to prozorče i zamoli je da ga pričeka dok joj ne donese lepinju.

Na bunar dođe da zahvati vodu sluškinja zvana Nakarada. Čim Nakarada naiđe, vide vižljavu lepoticu na prozorčiću bunara, pa reče: — Ti si mala, malecka, a lepa si; ja sam visoka, štrkljasta, a ružna sam — i tako se naljuti zbog te nepravde da Bargaljinu baci u bunar.

Kad se pastir vrati, ne nađe svoju lepojku i pade u očajanje.

I pastirova majka je zahvatala vodu iz tog bunara. Jednog dana u kofi nađe ribu. Ponese je kući, ubaci u tiganj i isprži. Kad ribu pojedoše, izbaciše kosti kroz prozor. Na mestu gde je pala kost, izraste drvo; ono se toliko raskrošnja da gustom senkom zastre kuću, u kojoj zbog toga zavlada mrak. Stoga pastir poseče stablo, iscepa ga i spremi veliku količinu ogrevnog drva, koje odnese kući. Odnedavno je bio izgubio majku, pa je živeo samačkim životom. Svakim danom se sve više smanjivao i tanjio, i nije mogao da se otrgne i poraste. Svakodnevno je sa stadom odlazio na pašu, a uveče se vraćao kući. Uvek bi se našao u čudu kad bi na povratku u kuhinji video oprane sudove koje je ujutru ostavio prljave, i nije mogao nikako da se seti ko ih to pere. Jednog dana se sakri iza vrata da vidi ko se to o njemu tako nežno stara, i tada ugleda neku mladu lepojku patuljastog rasta, koja iziđe iz gomile drva, opra mu tanjire, šerpe, kašike, počisti sobu, namesti krevete, a potom otvori naćve, uze lepinju i pojede je.

Pastir skoči iz zasede i reče: — Ko si ti? Kako si ovamo ušla?

— Ja sam lepa Bargaljina — reče devojka. — Ja sam ona lepojka koju si našao u džepu umesto jabuke. Nakarada me je gurnula u bunar, pa sam se pretvorila u ribu; potom sam postala riblja kost koju

ste izbacili kroz prozor, ta riblja kost se pretvorila u seme, a iz tog semena je proklijalo stablo koje se bokorilo, krošnjalo; ti si ga posekao, nacepao drva, i sada svakog dana kad si odsutan ja iz tih drva izlazim kao lepa Bargaljina.

Kad je najzad kržljavi pastir ponovo našao lepu Bargaljinu, počeo je da stasa, krupnja, a lepojka se razvijala uporedo sa njim. Najzad se pastir razraste u kršnog momka i oženi lepom Bargaljinom. Na dan venčanja priređen je veliki svadbeni ručak; ja sam se uvukao pod sto, bacili su mi jednu kost sa trpeze, ona me je kvrcnula po nosu i na njemu ostala.

DEVOJČICA PRODATA SA KRUŠKAMA

Jednom je neki čovek imao krušku koja mu je godišnje davala četiri kotarice roda. Ali jedne godine podbaci, i voćar jedva nekako napabirči tri i po kotarice krušaka, a kralju je morao odneti četiri. Pošto nije znao kako da napuni četvrtu kotaricu, stavi u nju najmlađu ćerčicu, pa je pokri kruškama i lišćem.

Kotaricu odnesoše u kraljevu ostavu, i curica se skotrlja na pod sa kruškama, a potom se sakri. Pritaji se u ostavi, a kako nije imala šta da jede, grickala je kruške. Posle izvesnog vremena sluge primetiše da se zaliha krušaka smanjuje, a nađoše i ogriske. — Sigurno se u ostavu uvukao pacov ili krtica. Hajde da ga potražimo — rekoše i počeše da premeću asure, a među njima nađoše voćarevu devojčicu. Sluge se na nju izbrecnuše: — Šta radiš ovde? Pođi s nama. Pomagaćeš u kraljevoj kuhinji.

Prozvali su je Perina, što znači Kruščica. Perina je imala zlatne ruke, pa je uskoro naučila sav domaći posao i obavljala ga bolje od kraljevih sluškinja. Sem toga, bila je tako dražesna i umiljata da su je svi zavoleli. I kraljev sin, koji joj je bio vršnjak, stalno se s njome družio, i među njima se rodi uzajamna ljubav.

Devojka je stasala, a naporedo s njom rasla je zavist služavki. Neko vreme pakosnice su ćutale, a onda su počele da rovare, buškaju i huškaju. Svuda su rastrubile da se Perina hvalisala kako će oteti blago vešticama. To doču kralj, pa pozva devojku i upita je: — Je li istina da si se razmetala kako ćeš oteti blago vešticama?

Perina reče: — Nije istina, vaše veličanstvo. O tome nemam pojma, verujte!

Ali kralj zaintači: — To si rekla, a što rekneš, ne smeš da porekneš — i progna je iz zamka, zabranivši joj da se vrati dok ne donese blago.

Perina se potucala drumovima sve do noći. Prvo naiđe na jabuku, ali ne stade pored tog drveta. Potom naiđe na breskvu, ali ne stade ni pored tog drveta. Onda naiđe na krušku, na to drvo se pope i zaspa na grani.

Zora je već zorila kad se pod kruškom nađe neka baka.— Šta radiš, kćeri, na toj kruški? — upita starka devojku.

I tako joj Perina ispriča svoje zgode i nezgode, i šta je sve preturila preko glave. Starica joj tada reče: — Uzmi ove tri merice masti, ova tri hleba, i tri veze sirka, pa neprestano idi svojim putem, nigde nemoj da se zabaviš ni zasediš. — Perina joj od sveg srca zablagodari i produži put.

Posle izvesnog vremena stiže na jedno mesto gde se nalazila nekakva peć. Pored te peći su sedele dve žene, koje su čupale sebi kosu i kosom čistile peć. Perina tim ženama dade one tri veze sirka, od kojega se prave metle, pa one produžiše da njime čiste peć i u znak zahvalnosti propustiše devojku.

Posle duga i tegobna hoda Perina stiže na jedno mesto gde su se nalazila tri ovčarska psa. Ti psi su bili ljuti, lajali su i nasrtali na prolaznike. Perina im baci ona tri hleba, a oni se smiriše i propustiše je.

Srčano devojče krenu dalje i stiže na obalu reke, crvene kao krv, preko koje nije znala kako da pređe. Ali starica ju je poučila da zapeva:

O, reko, rečice,
Da nemaš tol’ke brzice,
Pila bih tvoje vodice.

Kad reka ču devojčinu pesmicu, povuče se, oseknu, oplića, i skloni joj se s puta.

Na drugoj obali Perina ugleda jednu od najlepših i najvećih palata na svetu. Ali vrata palate su se otvarala i zatvarala tako brzo da u nju

niko nije imao pristupa. Perina tada sa tri merice masti podmaza šarke, i vrata počeše da se polako otvaraju i zatvaraju.

Kad domišljata moma uđe u palatu, na jednom stočiću spazi kovčežić ea blagom. Uze ga i htede da iziđe, ali kovčežić se odjednom oglasi.

— Vrata, prikleštite je, vrata, prikleštite je! — reče kovčežić.

A vrata odgovoriše: — Nećemo je prikleštiti, jer nam šarke odavno nisu bile podmazane, a ona je naišla i podmazala nam ih je!

Perina stiže na obalu reke i kovčežić reče: — Reko, udavi je, reko, udavi je!

A reka odgovori: — Nemam srca da dopustim da se utopi u mojim vrtlozima, jer mi je zapevala umilnu pesmicu.

Kad Perina stiže na ono mesto na kome su lajali psi, kovčežić reče: — Psi, ujedite je, psi, ujedite je! — A psi odgovoriše: — Nećemo je ujesti, jer nam je dala tri hleba.

Kad devojka dođe do peći, kovčežić reče: — Peći, opeci je, peći, opeci je!

A žene odgovoriše: — Nećemo dozvoliti da se opeče, jer nam je dala tri veze sirka i tako smo sačuvale kosu.

Nadomak dvora voćarevu kćer, radoznalu kao i sve devojke, poče da kopka šta se u kovčežiću nalazi. Ona ga stoga otvori, a iz njega izlete kvočka sa zlatnim pilićima. Pilići su se tako brzo rastrčali poljanom da ih niko živ nije mogao stići. Perina Kruščica ih pojuri. Prođe pored jabuke i ne nađe ih, prođe pored breskve i ne nađe ih, prođe pored kruške i pod njom ugleda neku bakicu sa štapićem u ruci. Ta starica je pasla kvočku sa zlatnim pilićima. — Iš, iš! — reče starica, i kokoška sa zlatnim pilićima opet uđe u kovčežić.

Devojka pred dvorom ugleda kraljevića, koji joj je hitao u susret. — Kad te moj otac bude upitao šta tražiš kao nagradu, zamoli ga neka ti ustupi onaj sanduk s ugljem koji se nalazi u ostavi.

Na pragu dvora, umornu putnicu i veliku lutalicu dočekaše sluškinje, kralj i svi dvorani. Perina predade kralju kvočku sa zlatnim pilićima. — Samo kaži šta tražiš kao nagradu — reče kralj — i sve ću ti dati.

Perina odgovori: — Molim vas, dajte mi sanduk s ugljem koji se nalazi u ostavi.

Dadoše joj taj sanduk, a kad ga devojka otvori, iz njega iskoči kraljević koji se u njemu bio pritajio. Tada kralj pristade da se Perina uda za njegovog sina.

TAJANSTVENI PRSTEN

Neki siromašan mladić reče majci: — Mama, idem u svet. Ovde, u našem selu, niko me ne ceni i zato nikada ništa neću postići. Krenuću u potragu za srećom, te će možda i tebi, mila roditeljko moja, svanuti lepši dani.

Tako reče i napusti zavičaj. Jednoga dana stiže u neznani grad, i dok je prolazio ulicama, spazi neku posustalu staricu koja se pela strmom uličicom i na obramici, sva zaduvana, vukla dve velike kofe pune puncate vode. Mladić joj priđe i reče joj: — Dopustite mi da vam pomognem. Ja ću vas odmeniti i poneti vam vodu. — I zaista uze kofe, otprati staricu do njenog kućerka, pope se stepenicama i ostavi kofe u kuhinji. Kuhinja je sva vrvela od mačaka i pasa koji su se umiljavali i vrzmali starici oko nogu: psi su joj se radovali, a mačke prele od zadovoljstva.

— Čime da nagradim tvoju ljubaznost? — upita starica momka.

— Nije to ništa! Sitnica! Mali znak pažnje! — reče on. — Želeo sam samo da vas obradujem.

— Čekaj — reče starica, pa iziđe i vrati se sa nekakvim prstenom. To je bio jevtin prstenak, ali mu ga ona natače na prst i reče: — Znaj, ovaj je prsten dragocen. Kad god ga okreneš i nešto poželiš, ta želja će ti se ostvariti. Pazi samo da ga ne zaturiš, jer bi to bila tvoja propast. Uostalom, da bih bila sigurnija da ga nećeš izgubiti, daću ti pored njega i jednog psa i jednu mačku, koji će te svuda pratiti. To su hrabre i pouzdane životinje, i danas-sutra mnogo će ti valjati.

Mladić usrdno zablagodari bakici na predusretljivosti i ode, ali ne primi baš mnogo srcu to što mu je ona napričala, jer od toga ni reč nije poverovao. „Bapska posla“, reče u sebi i ne pade mu ni na

pamet da tu vazdan okreće prsten, pa čak i ne požele da se uveri je li starka pričala onako u vetar ili je govorila istinu.

Seljače, lovac na sreću, iziđe iz grada, a pas i mačka su neprestano oko njega trčkarali. Pošto je bio veliki ljubitelj životinja, radovao se što ih je poveo sa sobom. Igrao se s njima, terao ih da trče, skaču. I tako trčeći, skačući, zađoše u neku šumu. Pošto se bilo već smračilo, trebalo je naći zgodno mesto ispod kakvog drveta, na kome bi se moglo prenoćiti. Pas i mačka legoše jedno pored drugog. Ali mladić nije mogao oka da sklopi, stalno se prevrtao, jer je bio pregladneo. Tada se odjednom seti prstenčića na svome prstu.

„Zašto da ne pokušam, to me ništa ne staje“, pomisli, okrenu prsten i reče: — Hoću da jedem i pijem!

Čim je to izgovorio, pred njim se stvori bogato postavljena trpeza, puna raznovrsnih đakonija i dobrog pića, i uz to tri stolice. On sede za sto i oko vrata zaveza ubrus. Na druge dve stolice posedaše pas i mačka, a mladić i njima zaveza ubrus oko vrata. I tako sve troje počeše haljapljivo da obeduju. Tek tada mladić poverova u tajanstvenu moć prstenka.

Kad se založiše onim što je bilo na trpezi, momče leže na zemlju i poče da razmišlja šta sve može od prstena da traži i dobije. Bilo mu je teško da se odluči: najpre pomisli kako bi bilo lepo da ima tovare zlata i srebra, pa onda požele konje i kočije, imanja i zamkove, i tako je u njemu jedna želja ustupala mesto drugoj. „Poludeću“, reče nojzad u sebi, kad mu je glava bila već puna ludačkih planova. „Često sam imao prilike da čujem kako ljudi izgube glavu kad se obogate, a ja ne želim da zbog toga pomerim pameću. Zato je za danas dosta, sutra ću o tome razmišljati." I tako leže, okrenu se na bok i utonu u dubok san. Pas mu leže pored nogu, mačka pored glave, i počeše da bde nad njegovom bezbednošću.

Kad se novopečeni bogataš probudi, sunce je već prosijavalo kroz zelene vrhove krošnji, povetarac je ćarlijao, ptice su se natpevale, a on se bio lepo odmorio. Pomisli da zapovedi prstenu da mu dobavi brzog ata, ali šuma je bila tako lepa da je više voleo da pešači; pomisli da poruči doručak, ali na žbunju spazi tako sočne jagode da se njima zadovolji, pomisli da poruči piće, ali nedaleko odatle je žuborio tako bistri izvor da se radije iz ruke napi sveže vode. I tako

preko polja i ravnica stiže do nekakve velike palate. Na prozoru te palate opazi miloliku devicu, koja se nasmeši mladom namerniku, veselom momku, sa rukama u džepovima, psom i mačkom. Mladić je pogleda: „E, ovo je pravi čas da se poslužim prstenom", reče seljače u sebi, okrenu ga i zapovedi: — Neka preko puta ove palate iznikne druga, još lepša i udobnija.

U tren oka takva palata se pred njim stvori, i zaista je bila veća i lepša od devojčine. Mladić se u njoj smesti. Pas leže u kućicu, mačka poče da se umiva pored vatre.

Novi kućevlasnik priđe prozoru, otvori ga i pogleda napolje: tačno preko puta njega nalazio se prozor one čarobne neznanke. Dvoje mladih se nasmeši jedno drugome, iz grudi im se izvi čežnjivi uzdah, i momče oseti da je kucnuo čas da devojku zaprosi. Ona dragovoljno prihvati njegovu bračnu ponudu, njeni roditelji takođe, i posle nekoliko dana prirediše pir.

Prve noći kad su mladenci ostali nasamo, posle poljubaca, zagrljaja i milovanja, nevesta skoči i reče: — Objasni mi, molim te, kako se to desilo da tvoja palata odjednom iznikne preko puta naše, kao pečurka posle kiše?

Mladoženja se najpre lomio i predomišljao hoće li ili neće mladi poveriti tajnu, a potom pomisli: „Ona je moja žena, a pred ženom čovek ne sme da se ograđuje i ima tajni.“ I tako joj ispriča sve o čarobnom prstenu. Posle te ispovesti oboje mirno zaspaše.

Ali nevesta mladoženji na spavanju neosetno skinu prsten sa prsta. Potom ustade, pozva poslugu i reče: — Brzo, iziđite iz ove palate. Vraćamo se u moj roditeljski dom! — Kad se mlada vrati kući, okrenu prsten i reče: — Neka se palata moga muža premesti na najviši, najvrletniji vrh one planine u daljini! — Palata nestade kao da je u zemlju propala. Mlada upre pogled u daljinu i vide da se dom njenog supruga sada nalazi na vrhu planine.

Mladoženja se ujutru probudi, ne nađe nevestu, priđe prozoru, otvori ga i pod sobom ugleda provaliju. Nije mogao da veruje svojim očima, pa pažljivije pogleda, i zaista vide da je okružen sve samim ponorima i provalijama iznad kojih su se dizali bregovi pod snegom. Htede da okrene prsten, ali oseti da ga nema na prstu; pozva sluge, ali kuća ostade gluva, niko mu se ne odazva. Umesto slugu dotrčaše

pas i mačka, koji su ostali sa njim u palati, jer je mladić nevesti poverio tajnu o prstenu, ali joj životinje, srećom, nije pominjao. Najpre nikako nije mogao da se snađe, a potom se postepeno doseti da mu je žena verolomna i podla izdajica, i najzad shvati šta ga je snašlo, ali to mu je bila slaba uteha. Poče da razmišlja o tome kako bi sišao sa planine, ali se uskoro uveri da prozor i vrata gledaju u provalije. U palati je bilo namirnica samo za nekoliko dana i nesrećni momak se suoči sa strahovitim saznanjem da je osuđen na smrt glađu.

Kad pas i mačka videše svoga gospodara tako utučenog, priđoše mu, i pas reče: — Gospodaru, nemoj očajavati. Mačka i ja ćemo već nekako sići niz hridine u podgorje i naći prsten.

— Mile životinjice — reče mladić — vi ste moja jedina nada. Da nema vas, radije bih se strmoglavio u provaliju nego da skapam od gladi.

Pas i mačka krenuše u potragu za prstenom. Peli su se, preskakali ponore i stene, i najzad sišli sa planine. Kad se nađoše u ravnici, moradoše da pređu preko reke; pas uprti mačku na leđa i zapliva ka drugoj obali. Životinje stigoše usred noći u palatu neverne neveste, gde je sve živo spavalo dubokim snom. Polako se provukoše kroz rupu za mačke na glavnom ulazu, i mačka reče psu: — Ti ostani ovde na straži, a ja idem da izvidim šta se može uraditi.

Mačka se odšunja stepenicama do sobe u kojoj je spavala izdajnica, ali vrata su bila zatvorena, pa nije mogla ući. Dok je razmišljala šta da uradi, pored nje protrča neki pacov. Mačka ga uhvati. Bio je to veliki, debeli pacov; on poče da preklinje mačku da mu poštedi život. — Poštedeću ti život — reče mačka — ako budeš izbušio ova vrata tako da se mogu provući u tu odaju.

Pacov se odmah dade na posao. Glodao je, glodao, glodao vrata tako da su mu se već bili istupili zubi, ali rupa je još uvek bila tako mala da kroz nju nije mogao proći ni pacov, a kamoli mačka.

Tada mačka upita: — Imaš li mlade?

— Razume se da imam. Imam ih sedmoro, osmoro, i to jedno okretnije od drugog.

— Brzo otrči u rupu i dovedi jednog pacovčića — reče mačka — ali znaj, ako se ne vratiš, naći ću te i pod zemljom, i poješću te.

Pacov otrča i uskoro se vrati sa jednim pacovčićem. — Čuj, švrćo — reče mu mačka — ako budeš lukav, spašćeš ocu život. Uđi u sobu ove gospe, popni joj se na krevet i skini joj prsten s prsta.

Pacovčić uđe u sobu, ali se ubrzo vrati, duboko potišten. — Ta gospa nema na ruci prstenja — reče.

Ali mačka se ne obeshrabri. — Znači da ga je stavila u usta — reče — uđi ponovo u sobu, zagolicaj je repom po nosu, a ona će kinuti; kad kine, otvoriće usta, prsten će joj iz njih ispasti, a ti ćeš ga brzo pokupiti i smesta doneti ovamo.

Sve se desi onako kako je mačka predvidela, i uskoro se mali pacov pojavi sa prstenom. Mačka uze prsten i stušti se stepenicama u prizemlje.

— Jesi li nabavila prsten? — upita je pas.

— Nego šta! — odgovori mačka. Oni iskočiše kroz rupu na kapiji i pobegoše. Ali pas u sebi pozavide mački što je ona, a ne on, nabavila dragoceni prsten.

Stigoše na obalu reke. Pas reče: — Ako mi ustupiš prsten, preneću te na drugu obalu, a inače neću. — Ali mačka ne htede da psu ustupi prsten i tako počeše da se prepiru. Za vreme svađe mački ispade prsten iz šape i pade u reku. U reci se praćakala riba, koja ga proguta. Pas odmah ščepa ribu zubima i tako spase prsten. On prenese mačku na drugu obalu, ali se ne pomiriše, i tako stigoše do gospodara.

— Jeste li mi nabavili prsten? — upita ih gospodar nestrpljivo. Pas ispusti ribu iz gubice, riba ispljunu prsten, ali mačka reče: — Nije vam on taj prsten nabavio, ja sam ga uzela vašoj verolomnoj izabranici, a pas mi ga je potom oteo.

A pas reče: — Ali da ja nisam uhvatio ribu, prsten bi bio izgubljen.

Tada ih gospodar obadvoje pomilova i reče: — Mile moje životinjice, nemojte se svađati, obe ste mi drage i neobično potrebne. Ne znam šta bih bez vas. — I tako je čitavih pola sata jednom rukom milovao psa, a drugom mačku, dok se životinje najzad ne pomiriše i ne sprijateljiše kao raiije!

Mladić sa životinjama uđu u palatu, okrenu prsten i reče: — Neka se ova moja palata spusti u ravnicu i iznikne upravo na onom mestu na kome se sada nalazi palata moje neverne neveste, a neka se moja neiskrena mlada i njena palata popnu ovamo gore, nebu pod oblake, i zauzmu mesto na kome se sada nalazimo ja i moja palata. — Na to obe palate prhnuše sa zemlje kao ptice i promeniše mesto: mladićeva palata slete nasred ravnice, a palata njegove supruge se ugnezdi na oštrom vrhu. U njoj je nevernica kliktala kao soko.

Mladić pozva u palatu i svoju majku, pruži joj svaku udobnost i obezbedi srećnu starost, kao što joj je bio obećao. Pas i mačka ostadoše s njim pa, iako su se uvek oko nečega prepirali, uglavnom su živeli u ljubavi. A prsten? Prsten bi mladić katkad upotrebio, ali ne suviše često, jer je s pravom mislio: „Ne valja kad čovek lako dođe do svega što zaželi."

Kad se popeše na planinu, njegovu suprugu nađoše mrtvu. Već se bila skočanjila — umrla je od gladi. To je bila strašna, svirepa smrt, ali licemerka bolju sudbinu i nije zaslužila.

TRI STARICE

Bile jednom tri sestre, sve tri mlade kao rosa u podne: jedna je upravo navršila šezdeset i sedam, druga sedamdeset i pet, a treća devedeset i četiri godine. Te mladice su imale kuću sa terasicom, a nasred te terasice nalazila se rupa kroz koju su mogle gledati prolaznike. Najstarija sestra jednog dana ugleda kroz rupu nekog lepog momka; odmah uze najlepšu, najtanju, namirisanu maramicu, i kad mladić prođe ispod terasice, baci mu je pred noge. Detić se saže, uze maramicu, oseti miomiris koji se iz nje širio, pa pomisli: „Ova maramica svakako pripada nekoj čarobnoj lepojki." On produži put, ali se predomisli, vrati i zazvoni na vratima te kuće. Otvori mu jedna sestra, a mladi posetilac je upita: — Izvinite, molim vas, stanuje li ovde neka devojka?

— Stanuje, stanuje, i to ne samo jedna!

— Budite tako ljubazni i upoznajte me s onom koja je izgubila maramicu.

— Žao mi je, ali vam ne mogu izići u susret — odgovori starica. — To što tražite kod nas nije dozvoljeno. U ovoj kući vlada običaj da se još neudata ženska čeljad ne pokazuje muškarcima.

Mladić je već bio potpuno zaluđen, jer je uobrazio da je neznanka neodoljiva, neobično privlačna, lepa kao upisana, pa reče: — Pokoravam se vašim običajima. Oženiću se tom neznankom, iako je nisam video. Sada idem majci da je obavestim kako sam našao lepu devojku koja mi je prirasla za srce i želim da se oženim njome.

Zaljubljeni momak zaista ode kući i sve potanko ispriča majci, koja mu reče: — Pazi šta radiš, dragi sinko! Bojim se da će te starice nasamariti. Uvek dobro razmisli o svakom svom budućem postupku.

Mladić joj na to odvrati: — Što rekoh, ne porekoh. Ti znaš da se carska ne poriče. — Taj mladić je, naime, bio kralj.

On ponovo pođe u posetu neviđenoj suđenici i zazvoni na njenim vratima. Otvori mu ona ista starica, a on je upita: — Izvinite, jeste li vi baka moje buduće neveste?

— Jesam, jesam. Pogodili ste, momče, ja sam upravo njena baka.

— E, kad ste joj baka, napravite mi, molim vas, jednu uslugu: pokažite mi bar jedan njen prst.

— Danas ne mogu. Ali dođite sutra.

Mladić se oprosti od starke i ode. Čim brzopleti prosac iziđe iz njihove kuće, starice napraviše veštački prst: napuniše voskom jedan prst rukavice. Međutim, mladi kralj cele noći nije trenuo od želje da što pre vidi prst neznane dragane. Čim se odjuri, u cik zore, obuče se i pohita njenoj kući.

— Gospođo, evo me — reče starici. — Došao sam da vidim prst svoje zaručnice.

— Odmah, odmah — odvrati matora varalica. — Videćete ga kroz ovu rupu na vratima.

I tako izabranica kraljeva srca provuče prst kroz ključaonicu. Mladić vide divan prst, poljubi ga i na njega stavi dijamantski prsten. Potom, zaljubljen do ušiju, reče starici: — Bako, dokle ćemo oklevati? Želim da se što pre venčam, ovo čekanje me ubija!

A ona mu odvrati: — Što se mene tiče, volja vam, venčajte se i sutra!

— Dobro! Venčaćemo se sutra, časne mi kraljevske reči!

Pošto su bili dobrog stanja, mogli su da u jedan dan spreme svadbu, jer su u kući uvek imali svega i svačega. Sutradan mladi obukoše nevestinsko ruho njene dve sestrice. Stiže kralj i reče: — Bako, stigao sam.

— Pričekaj jedan trenutak, da ti dovedem nevestu.

I dve starice uđoše, držeći po druku treću, prekrivenu sa sedam velova. — Upamti dobro — rekoše ženiku — tek kad se nađete u vašim odajama, smeš da je vidiš.

I tako krenuše u crkvu i tamo zaključiše brak. Potom kralj izrazi želju da posedaju za svadbenu trpezu, ali starice se tome usprotiviše. — Treba da nas razumeš: nevesta je povučena, smerna, na takve preteranosti nije navikla. — I kralj je morao da se pokori i oćuti. Jedva je čekao da se smrkne, pa da ostane nasamo sa nevestom. Ali i tada mu se utrpaše starice, otpratiše mladu u odaje, i ne pustiše u njih mladog supružnika sve dok njegovu izabranicu nisu svukle i položile u postelju. Najzad kralj uđe, iako su se starice još uvek tu vrzmale i bile mu za petama, i vide da je njegova kraljevska nevesta ispod pokrivača. I on se svuče, a matore nametljivice tek tada iziđoše iz odaje i odneše sa sobom sveće. Ali mladoženja je bio poneo sveću u džepu, pa je upali. I gle čuda! Imao je šta da vidi! U bračnoj postelji, umesto željno očekivane lepojke, ugleda oronulu i smežuranu staricu!

Kralja ovo otkriće toliko porazi da se najpre ukoči i zaneme od straha. Potom se tako razgnevi, razgoropadi, da ščepa nevestu, podiže je i baci kroz prozor.

Ispod prozora se bila razgranala senica od vinove loze. Starica pade na nju, zdrobi je, skut spavaćice joj zape za jedan kolac, i ona ostade tu da visi.

Te noći su išetale u baštu tri čarobnice. Kad prominuše pored senice, primetiše starku koja je visila na kocu. Taj prizor ih zapanji i one prsnuše u smeh. Tako su se slatko smejale da ih je zabolela utroba. Kad su prestale da se previjaju od smeha, jedna od njih reče: — Pošto smo se toliko zabavile i smejale na njen račun, zaslužuje da joj se nekako i odužimo.

Prva čarobnica tada reče: — Razume se da ćemo joj se odužiti. Starice-obešenice, starko-tugo žalostiva, dede, pretvori se u krasnu, ubavu devu, najlepšu mladicu na svetu.

— Starice-obešenice, starko-tugo žalostiva — reče druga čarobnica — deder, nađi kršnog i naočitog ženika koji će te voleti i obožavati.

— Starice-obešenice, starko-tugo žalostiva — reče treća — bićeš celoga života otmena i bogata gospa.

Kad to rekoše, tri čarobnice produžiše šetnju kroz bašte.

Čim se razdani, kralj se trže iza sna i svega J se seti. Da bi se osvedočio kako je sve ono što se zbilo cela istina, otvori prozor. Hteo je još jednom da vidi ono čudovište koje je sinoć bacio kroz prozor. Ali, umesto nakazne oštrokonđe, on ugleda miloliku devicu, čija se ljupka prilika nazirala kroz brsnatu senicu. Kad kralj vide koga je bacio kroz prozor, poče da čupa kosu od očajanja.

— Teško meni, šta sam uradio! — I poče da smišlja kako će lepojče-devojče opet uvući u svoju odaju. Najzad se doseti, strže čaršav sa kreveta, baci joj jedan kraj da se za njega uhvati, i tako je uvuče u sobu. Kad se kralj nađe sa svojom lepom nevestom licem u lice, silno se oveseli, razdraga, ali se oseti krivim što je bio nagao i dozvolio da njime ovlada srdžba, pa je zamoli da mu oprosti. Nevesta mu oprosti i tako se pomiriše.

Posle izvesnog vremena neko zakuca na vrata. — To je baka — reče kralj. — Slobodno! Izvolite!

Starica uđe u sobu i u postelji, umesto prestarele i oronule sestre, ugleda devicu, mladu i zelenu, neviđenu lepoticu. Gizdava mladica joj sasvim spokojno, kao da se ništa nije desilo, reče: — Klementina, budi dobra, donesi mi kafu.

Starica pritisnu rukom usta da ne bi kriknula od zaprepašćenja, a potom se obuzda, ovlada sobom i donese kafu. Ali čim kralj iziđe pritrča nevesti i upita je: — Šta je bilo! Kako to da si se ovako podmladila?

Podmlađena kraljica joj odgovori: — Ćuti! Da samo znaš šta sam uradila! Nećeš verovati, ali dala sam da me izrendišu!

— Da te izrendišu!? Brzo mi kaži ko te je to izrendisao! Da li bi hteo da i mene izrendiše!?

— Izrendisao me je jedan drvodelja!

Starica otrča drvodelji: — Drvodeljo, hoćete li da me izrendišete, da mi izravnate ove bore?

Drvodelja joj odgovori: — Šta vam pada na pamet! Doduše, vi jeste suvi kao daska, ali ako vas izrendišem, nema vam života, precrći ćete!

— To je moja briga!

— Šta? Pa valjda je i moja! Šta ću ako vas ubijem?

— To je moja briga, kad vam kažem! Daću vam jedan talir.

Kad drvodelja ču kako starica pominje talir, začas se predomisli. Uze talir i reče: — Lezite na ovu klupu, pa ću vas rendisati do mile volje — i uze da joj rendiše čeljust.

Starica kriknu.

— Ne vičite! Ako budete vikali, ništa nećemo uraditi!

Ona se tada okrenu na drugu stranu, i drvodelja joj izrendisa drugu stranu čeljusti. Starica više nije vikala: izdahnula je na drvodeljinoj klupi.

Ne zna se kako je završila druga starica. Je li se utopila, je li zaklana, je li umrla u postelji ili na putu: to niko ne ume da kaže.

I tako nevesta ostade sama u kući sa mužem, i supružnici poživeše srećno i dugovečno.

PRINC-RAK

Živeo jednom neki ribar koji nikad nije imao toliko ulova da je mogao prehraniti porodicu. Kad je jednog dana izvlačio mrežu, oseti kako je tako teška da je ne može podići. Ribar je dugo vukao mrežu i najzad u njoj nađe ogromnog raka, kakvog dotad uopšte nije imao prilike da vidi. — E, ovoga puta me je poslužila sreća! Moći ću da kupim deci kukuruznog brašna!

Siromašak uprti raka na leđa i vrati se kući, pa naloži ženi da pristavi lonac dok on ne skokne po kukuruzno brašno. Potom odnese raka u dvor kralju. — Vaše veličanstvo — reče ribar kralju — došao sam da vas priupitam da li biste blagoizvoleli kupiti ovoga raka. Moja žena je već pristavila lonac na ognjište, a ja nemam novaca da kupim kukuruznog brašna za palentu.

Kralj mu odgovori: — Šta da radim s tim rakom? Ne mogu ga valjda uprtiti na rame i tražiti mu kupca?

Tog trenutka u odaju iznenada upade kraljeva kći: — Baš je lep ovaj rak, osobit, neobičan! Mili moj roditelju, kupi mi ga, molim te, kupi mi ga. Ubacićemo ga u ribnjak sa ciplima i lovratama.

Kraljeva kći je veoma volela ribe, pa je satima znala da sedi pored ribnjaka u parku i da posmatra kako se u njemu praćakaju cipli i lovrate. Otac je kćer voleo kao zenicu oka svoga, i zato joj zadovolji želju. Ribar ubaci raka u ribnjak i zauzvrat dobi kesu zlatnika. Njom je kupio toliko kukuruznog brašna da su njegova deca mogla mesec dana kusati palentu do mile volje.

Princeza nije očiju skidala sa raka i neprestano je sedela pored ribnjaka. Dobro je proučila njegov način života, običaje, pa je čak primetila da svakog dana od podne do tri časa nekud nestane, a

kud, to nije mogla dokučiti. Jednom, kad je kraljevna posmatrala raka, ču kako jeknu zvonce. Iziđe na balkon i vide nekog ubogog skitnicu i beskućnika koji je tražio milostinju.

Kraljeva kći mu baci kesu zlatnika, ali prosjaku ne pođe za rukom da je uhvati u letu, već je pusti da padne u odvodni kanal. On tada siđe u kanal da potraži kesu, zaroni, i zapliva pod vodom. Taj kanal je sa ribnjakom spajala neka podzemna jaruga koja se protezala unedogled. Skitnica pod vodom dopliva do nekog lepog jezerca i potom se nađe u velikoj podzemnoj dvorani, zastrtoj prostirkama, sa svečano postavljenom trpezom u sredini. On iziđe iz jezera i sakri se iza neke zavese u dvorani. Tačno u podne iz jezera izroni vila na leđima raka. Vila i rak uđoše u dvoranu, vila dodirnu raka štapićem i iz njegove ljušture iziđe divan mladić. Mladić sede za sto, vila kucnu štapićem i tanjiri se napuniše jelom, a boce vinom. Kad se mladić okrepi jelom i pićem, vrati se u ljušturu, vila ga dodirnu štapićem, pa mu opet sede na leđa, a on zaroni u jezero i zajedno sa njom nestade u njegovim dubinama.

Tada skitnica iziđe iz zaklona i skoči u jezerce, pa plivajući pod vodom stiže do kraljevog ribnjaka. Kraljevna je sedela pored ribnjaka i posmatrala ribe, kad odjednom iz vode izroni skitničina glava. Devojka uzviknu: — Šta ćete vi ovde?

— Ćutite, presvetla princezo — reče joj skitnica — ispričaću vam nešto što će vas zapanjiti. — I prosjak iziđe na obalu pa kraljevoj kćeri ispriča šta je sve video i doživeo.

— Sada znam kuda odlazi taj rak svakog dana u podne i ne vraća se do tri časa! — reče kraljeva kći. — Pa lepo, sutra u podne zajedno ćemo otplivati u tu podzemnu dvoranu da vidimo šta rak tamo traži.

I tako sutradan princeza i prosjak otplivaše podzemnim kanalom iz ribnjaka u dvoranu i sakriše se iza zavese. U podne iz jezerca izroni vila na leđima raka. Vila kucnu štapićem po rakovim leđima i iz ljušture iziđe naočiti mladić, koji sede za sto. Princezi se rak veoma dopadao, a momak koji je iz njega izišao još više, pa oseti da se u njega zaljubila.

Kad vide da pored nje leži prazna ljuštura, krišom se u nju uvuče.

Čim se momče vrati u ljušturu, u njoj zateče mladu lepoticu.

— Nesrećnice, šta si to uradila? — šapnu joj on. — Ako te vila vidi, oboje ćemo izgubiti glavu.

— Ali ja želim da skinem s tebe čini! — šanu mu devojka gotovo nečujno. — Uputi me šta treba da radim.

— Ti me ne možeš spasti — reče mladić. — Mene jedino može spasti devojka koja me silno voli i spremna je da za mene pogine!

Princeza reče: — Pa ja sam ta devojka!

Dok je dvoje mladih vodilo ovakav razgovor u ljušturi raka, vila sede na leđa tajanstvenog ljuskara i mladić, po običaju, pokrenu račije noge, pa je podvodnim kanalom odbaci na morsku pučinu. Vila nije mogla ni da sanja da je u ljušturi sa ukletim mladićem sakrivena i kraljeva kći. Kad je princ — jer omađijani mladić je bio princ — ostavio vilu i zaplivao prema ribnjaku, objasni dragani, koja se pored njega šćućurila u ljušturi, šta treba da uradi da bi ga oslobodila: — Treba da se popneš na jedan greben uz morsku obalu, da sviraš i pevaš. Vila silno uživa u svirci pa će izroniti iz mora da te sluša. Ona će te osokoliti i reći će ti: „Sviraj, lepojko, sviraj! Veoma volim da te slušam." Ti ćeš joj na to odgovoriti: „Sviraću ako mi date taj cvet koji ste zakačili u kosu.“ Kad budeš dobila cvet, ja ću biti slobodan, jer je taj cvet moj život.

Međutim, rak se vratio u ribnjak i kraljevoj kćeri pomogao da iziđe iz ljušture.

Skitnica je sam otplivao iz dvorane, i kako se princezi zametnuo trag, pomisli da je time što se s njom petljao sebi veliku bedu navukao na glavu. Ali blagorodna devica izroni iz ribnjaka, zahvali mu se i bogato ga nagradi. Potom poseti oca i izjavi mu kako želi da nauči da svira i peva. Kralj joj je uvek ispunjavao svaku želju, pa zato i sada na dvor pozva čuvene svirače i pevače da je poučavaju.

Čim je kraljevna naučila da svira i peva, reče kralju: — Tata, otići ću na greben pored morske obale da sviram u violinu.

— Šta ćeš na grebenu? Jesi li poludela? — začudi se kralj, ali po običaju popusti kćerinim molbama i dozvoli joj da se popne na liticu na morskoj obali, sa osam družbenica u belim haljinama. Da joj se nešto ne desi, kralj naredi četi oružanih vojnika da je izdalje prati i bdi nad njenom bezbednošću.

Kraljevna sede na jednu hridanu, a njenih osam pratilja u belim haljinama na osam stena koje su okružavale tu hridanu, i onda poče da svira u violinu. Iz talasa izroni vila. — Kako lepo sviraš! — reče joj ona. — Sviraj, lepojko, sviraj! Silno uživam u tvojoj svirci!

Kraljeva kći joj odgovori: — Sviraću, ne brinite, ali mi poklonite taj cvet koji ste zatakli u kosu, jer veoma volim cveće.

— Cvet je tvoj ako budeš kadra da otplivaš onamo kuda ću ga baciti.

— Otplivaću — odvrati princeza i poče da svira i peva. Kad otpeva sve što je nameravala, reče: — A sada mi dajte cvet!

— Evo ti ga — reče čarobnica i baci cvet na pučinu, što je dalje mogla.

Princeza vide kako se cvet ljuljuška na talasima, skoči u more i zapliva. — Gospo, mila gospo! U pomoć! U pomoć! — zavapiše družbenice koje su stajale na stenama, dok su se oko njih lepršali skuti njihovih belih haljina. Ali princeza je plivala, i plivala, talasi su se prekrivali, a ona je iz njih izranjala, i već se u njoj rađala sumnja da neće moći dohvatiti cvet, kad joj ga jedan talas baci upravo na ruku.

Tog trenutka srčana devica začu pod sobom jedan glas: — Ti si me povratila u život i zato ćeš biti moja nevesta. Sada ne strahuj: tu sam, pod tobom, i vratiću te na obalu. Samo o ovome nikom, pa ni svom ocu, ne govori ni reči. Ja moram da odem da obznanim roditelje, ali ću se kroz dvadeset i četiri časa vratiti da te zaprosim.

— Dobro, dobro, razumem — odgovori verenica kratko, jer je bila zadihana pošto ju je rak pod morem vukao prema obali.

I tako, kad se princeza živa i zdrava vrati u dvor, reče kralju da se lepo zabavila, ali sve ostalo prećuta.

Sutradan se u tri časa po podne oglasiše bubnjevi i trube, i začu se topot konjskih kopita; potom se pred kraljem pojavi glasnik, koji saopšti da sin njegovog vladara moli kralja da ga primi.

Princ zvanično zaprosi od kralja ruku njegove kćeri i sve mu ispriča. Kralj se malo sneveseli, pokunji, što su dotad pred njim sve tajili. Pozva kćer, a ona dotrča, baci se princu u zagrljaj i reče: —

Ovo je moj mladoženja, ovo je moj mladoženja! — Kralj tada uvide da mu nema druge, već mora zakazati svadbu u najskorije vreme.

KRALjICA TRI ZLATNA BREGA

Bio jednom neki siromašak koji je imao tri sina. Taj čovek se smrtno razbole, pa pozva si , nove, koji se okupiše oko njegove postelje, i reče im: — Draga deco, ja umirem, sati su mi izbrojani, a nemam šta da vam ostavim. Molim vas da uvek budete čestiti i u znoju lica svoga zarađujete hleb, jer sam tako i ja redio, i tada će j vam sreća biti naklonjena. — Samrtnik potom ; sklopi oči i upokoji se, a tri mladića ostadoše sama na svetu.

Najstariji brat reče: — Potražimo neki posao, kao što nam je savetovao mili pokojnik. — I sva trojica se otisnuše u svet.

Kad omrknu, nađoše se pred jednom lepom palatom i zakucaše na vrata u nameri da potraže ; konačište. Zvali su, sa svih strana zagledali to skladno zdanje, ali nadaleko nije bilo ni žive duše. Tada uđoše i spaziše trpezu, bogato postavljenu za tri osobe. Jedno vreme su zapanjeno posmatrali te đakonije, a potom najstariji reče: — Pošto nema žive duše, pristupimo trpezi i založimo se; a ako neko naiđe, zamolićemo ga da nam dozvoli da se okrepimo. — I tako sedoše, pa su jeli i pili do mile volje.

Posle večere prošetaše palatom: u njoj otkriše jednu odaju sa udobnom posteljom, iznad koje je bio razapet baldahin, pa drugu, sa drugom posteljom, iznad koje je visio venac od cveća, pa treću, sa trećom posteljom, iznad koje je visio venac od zlatnog lišća.

— Ovi kreveti kao da su baš za nas namešteni — rekoše mladići. — Pa onda, lezimo!

Svaki brat pođe u svoju sobu, a najstariji reče: — Ujutru poranite, da na vreme krenemo, inače vas neću čekati.

Najstariji brat ustade pre bela dana i bez reči krenu na put: bio je to čudak svoje vrste. Kad se srednji brat probudi, najpre ode u odaju najstarijeg brata, pa čim vide da je ovaj već otišao, i on krenu na put.

Najmlađi je spavao kao zaklan, ustao je dockan i uzalud tražio braću. Na stolu ga je čekao doručak. Usamljeno i napušteno momče nešto malo prezalogaji, pa se potom nalakti na prozor. Prozor je gledao na brižljivo negovan vrt, i mladić se reši da siđe i malo ga razgleda. Najmlađi brat se zvao Sandrino i bio je kršan i naočit momak. Dok se tako šetao vrtom, primeti veliko bistro jezero. Iz jezera je virila glava neke dražesne devojke, koja je bila lepa kao upisana. Devojka se u vodi ranije pokretala, a bila je ušla u nju do guše.

Sandrino je oslovi i upita: — Gospo, šta radite tu u jezeru?

Ona mu odgovori: — U dobar čas ste naišli, valjani detiću. Došli ste mi kao poručeni! Ja sam kraljica Tri zlatna brega. Začarali su me, i osuđena sam da stojim ovde u vodi dok ne naiđem na srčanog i neustrašivog čoveka koji bi pristao da tri noći zaredom sam prespava u toj palati.

— Ako je samo to u pitanju — reče Sandrino — mogu ja da odspavam.

— Pa lepo — reče kraljica — sa onim koji to bude kadar da izdrži ja ću se venčati. Ali pazi da ne ustukneš kad čuješ riku, jer će u tvoju sobu ulaziti svakojako zverinje. Ako budeš ostao čvrst i postojan, zveri će otići i neće

ti učiniti ništa nažao.

— O, ja se ne bojim. Budite u to ubeđeni. Držaću se vaših saveta.

Čim se smrknu, momče leže, a kad bi noći u ponoći, ču nekakvu riku i režanje: to su ga pohodile krvoločne zveri. — Znači, kraljica me nije slagala — reče Sandrino i ućuta se, očekujući šta će biti dalje.

U mladićevu odaju uđoše vukovi, medvedi, orlušine, zmije i mnoge druge životinje od kojih bi se i najhrabriji čovek prestravio. Zveri su njuškale svuda okolo, pa čak i iza postelje, ali Sandrino nije gubio prisustvo duha, pa stoga životinje malo-pomalo napustiše odaju i ostaviše ga na miru.

Ujutru, mladi nebojša ode na jezero: kraljica je izronila iz vode do pojasa. Bila je zadovoljna i obasula ga hvalom. Uveče se u Sandrinovoj sobi opet začuše rika i režanje, i u nju uđoše sve one sinoćnje zveri, ali mladić u tim trenucima pokaza retku odvažnost. Ujutru se opet spusti na jezero i vide da je sada kraljica izronila iz vode do listova. Ona se veoma laskavo izrazi o njegovom držanju, i Sandrino, sav blažen, ode na doručak.

Mladiću je predstojala još samo jedna noć straha i trepeta. Zveri su strahovito zavijale i njuškale čak iza uzglavlja. Neustrašivi Sandrino je stegao srce i ostao hladnokrvan sve dok nisu otišle. Kraljica je ujutru u jezeru kvasila samo stopala. Njen junački spasilac joj ggruži ruku i najzad je izvede na obalu. Naiđoše i kraljičine pratilje, koje kao da ogreja sunce kad je videše i silno joj se obradovaše. Svi zajedno odmah pođoše na obed i utanačiše datum venčanja, koje je trebalo da se održi kroz tri dana.

Na sam dan venčanja, rano ujutru, kraljica reče Sandrinu: — Moram da ti poverim jednu veliku tajnu. U trenutku kad budemo sklapali brak, i ti klekneš, ne dozvoli da te obrva san, jer ću inače nestati i više me nećeš videti.

— Još bi mi samo to trebalo! — reče Sandrino. — Kako bih u tom trenutku mogao zaspati?

Krenuše na venčanje, i kad mladoženja kleknu, toliko mu se odjednom prispava da zaspa kao zaklan, a kraljica nestade. Kad se posle izvesnog vremena Sandrino probudi, vide da je kraljica nestala bez traga. — Kuku meni nesrećniku! — poče da tuži napušteni suprug, vrati se u palatu, pretraži svaki ugao i, uvidevši da nevestu ne može naći, uze kesu s novcem i krenu u svet.

Potucao se drumovima sve do mraka, a onda uđe u neku krčmu i upita krčmara je li video kraljicu Tri zlatna brega. — Nisam je video — reče krčmar — ali znajte da sam ja poglavar svih životinja na zemlji, pa ću njih pitati jesu li je videle.

Krčmar zviznu, i smesta dotrčaše psi, mačke, tigrovi, lavovi, majmuni i druge životinje, a on im reče: — Je li neko od vas video kraljicu Tri zlatna brega?

— Nije — odgovoriše životinje — niko od nas je nije video.

Čovek tada otera sve životinje i reče Sandrinu: — Sutra ću te poslati bratu koji je poglavar svih riba, i on će ti reći je li video tvoju kraljicu.

Sandrino ujutru dade krčmaru kesu novaca i krenu u pohode njegovom bratu.

Kad poglavar riba ču da je Sandrina poslao njegov brat, oberučke ga primi u svoju krčmu i reče mu: — Pričekaj jedan trenutak, pozvaću sve ribe, pa ću ih pitati jesu li videle kraljicu.

On zviznu, i naiđoše štuke, linjaci, jegulje, jesetre, delfini, kitovi i ostala svakovrsna riba. — Ne, nismo videli kraljicu — odgovoriše sve ribe i krčmar ih otpusti. — Sutra ću napisati pisamce svome bratu — reče on Sandrinu. — Taj moj brat je poglavar ptica, možda su one videle kraljicu.

Sandrino je jedva čekao da svane. Posle dugog hoda najzad ipak stiže u treću krčmu. — Odmah ću vas poslužiti — reče krčmar i zviznu. Doleteše kokoši, sove, kukuvije, fazani, rajske ptice, sokolovi, samo orlu ni traga. Tada ptičar opet zviznu i orao dolete.

— Izvinite što sam zadocnio — reče — bio sam na ručku u dvoru kralja Kestenova, koji se venčava sa kraljicom Tri zlatna brega.

Kad Sandrino to ču, poče da očajava. Ali poglavar ptica ga obodri: — Ne brini, još nije dockan. Pokušaćemo da to venčanje poništimo.

Potom se obrati orlu: — Hoćeš li da poneseš ovog mladića na dvor kralja Kestenova?

— Hoću! — reče orao. — Ali kad od njega zatražim vode, mora da me napoji, kad zatražim hleba, mora da me nahrani, kad zatražim mesa, mora da mi ga stvori. Ako mi sve to ne nabavi, baciću ga u more.

Tada mladić uprti dve kotarice hleba, dva burenceta vode i dve merice mesa. Orao se vinu nebu pod oblake i na leđima ponese mladog Sandrina. Kad bi orao zatražio hleba, vode, mesa, mladić ga je spremno usluživao. Još im je bilo preostalo da prelete jedno parče mora, kad Sandrinu ponestade mesa. Orao zatraži mesa, a mladić se nađe u neprilici. Brzo odseče sebi jedan deo noge i to meso pruži orlu. Kraljica je svome osloboditelju bila dala neki čudotvoran balsam, od koga mu se sada rana zaceli.

Orao odnese mladića pravo u kraljičinu odaju.

Dvoje mladih padoše jedno drugom u zagrljaj. Ispričaše sve što im se desilo, i potom kraljica odvede svoga dragana kralju i prizna mu da je on njen spasilac i budući muž. Kralj je bio uviđavan: on izjavi kako Sandrino zaslužuje da se oženi kraljicom i dragovoljno odobri venčanje. Svadba je trajala pet nedelja.

DEVOJKA JABUKA

Živeli nekoć jedan kralj i kraljica, koji su bili očajni što nemaju poroda. Kraljica reče: — Kad bih bar rađala kao ova jabuka.

I tako kraljica ne rodi dete, već jabuku. Ta jabuka beše neobično lepa i rumena. Kralj je položi u zlatnu zdelu i iznese na terasu.

Preko puta ovoga kralja prebivao je drugi kralj, i taj drugi kralj jednog dana iziđe na prozor i na terasi svog kraljevskog suseda ugleda mladu lepoticu, belu i rumenu kao jabuka. Otmena devica se umivala i češljala na suncu. Kralj zaneme, toliko ga porazi čarobna lepota devojčinog stasa i lika — takvu divotu još nikad u životu nije video. Ali čim deva primeti da je sused posmatra, pritrča zlatnoj zdeli, uđe u jabuku i nestade. Kralj se u nju na prvi pogled zaljubi.

Dugo se lomio i predomišljao, pa se ipak reši i zakuca na vrata susednog dvora. Obrati se kraljici: — Veličanstvo, zamolio bih vas za jednu uslugu.

— Rado ću vam izići u susret, veličanstvo. Susedi moraju da se međusobno pomažu... — odgovori kraljica.

— Hteo sam da vas zamolim da meni ustupite onu lepu jabuku koju čuvate na terasi.

— Šta kažete, veličanstvo? Zar ne znate da sam ja majka toj jabuci i da sam silno želela da je rodim?

Ali sused je kraljicu toliko zaokupio, toliko je ubeđivao, preklinjao, da se najzad više nije mogla odbraniti, ako je želela da i dalje s njim održava dobre susedske odnose. I tako on odnese jabuku u svoje odaje: mladi kralj svojoj izabranici spremi sav potreban pribor za umivanje i češljanje, i devojka je svakog jutra izlazila iz jabuke,

umivala se i češljala, a on je uživao da je posmatra. Uostalom, mlada princeza je samo to i umela da radi: nije bila ni izešna ni govorljiva. Samo se umivala i češljala, a potom vraćala u jabuku.

Zaljubljeni kralj je živeo sa maćehom, koja svašta posumnja kad primeti da se mladić stalno zatvara u svoju sobu. — Dala bih sve da saznam zašto se moj pastorak stalno u samoću!

Buknu rat, i kralj bi prinuđen da pođe na bojište. Srce mu se cepalo od bola što mora da napusti svoju rumenu sočnu jabuku! On pozva najvernijeg slugu i reče mu: — Poveravam ti ključ od svoje odaje. Pazi da niko u nju ne uđe. Svakodnevno spremi vodu i češalj za devojku koja će izići iz jabuke, i ne dozvoli da bilo u čemu oskudeva. Znaj, kad se budem vratio iz vojske, devojka će mi sve ispričati. (To nije bilo istina, devojka nikad ni reči nije proslovila, stalno je ćutala kao zalivena, ali on je tako zapretio samo da bi bio sluga pažljiviji.) — Ako joj za vreme mog odsustvovanja vlas padne s glave, čuvaj se! Kad se budem vratio, poseći ću te.

— Ne brinite, veličanstvo, čuvaću vašu štićenicu kao zenicu oka.

Čim kralj krenu u boj, maćeha poče na sve moguće načine pokušavati da uđe u njegove odaje. Usu neki uspavljujući prah sluzi u vino, i kad ovaj zaspa, uze mu ključ. Potom otključa vrata pastorkove odaje i pretraži svaki ugao. Međutim, uprkos svim nastojanjima, ne nađe ništa. Zapazi samo jednu lepu jabuku u zlatnoj zdeli. — Jedino ako se nije zaćorio u ovu jabuku.

Maćeha je za pojasom uvek nosila bodež. Sada uze taj bodež i poče da njime bode jabuku. Iz svake rupe šiknu krv. Maćeha se prestravi, pobeže i gurnu ključ u džep usnulog sluge.

Kad se sluga probudi, nije mogao da se osvesti i objasni sebi šta se desilo. Otrča u odaju svog mladog gospodara i vide da je preplavljena krvlju. — Teško meni! Šta da radim? — upita se i pobeže glavom bez obzira.

Ode pravo tetki, koja je bila čarobnica i imala svakojake magične praškove. Tetka mu dade neki čaroban pralpak koji je blagotvorno delovao na začarane jabuke, i drugi koji je blagotvorno delovao na opčinjene devojke, pa ih pomeša.

Sluga se vrati jabuci i stavi joj malo praška na svaku ranu. Jabuka se raspuknu i iz nje iziđe devojka, sva u zavojima i puna flastera.

Kralj se vrati, i tada devojka prvi put progovori: — Čuj me i poslušaj! Tvoja maćeha me je svu izbola bodežom, ali tvoj sluga me je negovao i iscelio. Navršila sam osamnaest godina i oslobodila se tajanstvenog dejstva mađija. Ako hoćeš, udaću se za tebe.

Kralj na to uskliknu: — Razume se da hoću! Jedva čekam da se tobom oženim!

Svadba je bila raskošna i u oba dvora su se svi veoma veselili. Samo maćeha nije bila na piru. Pobegla je glavom bez obzira, i niko ne zna šta se s njom desilo .

SAKATI UBICA

Bio jednom neki kralj cicija, koji je toliko tvrdičio da je jedinicu kćer zatvorio na tavan, jer se bojao da je neko ne zaprosi i od njega ne zatraži opremu i miraz.

Jednog dana u njegovu prestonicu dođe neki ubica i zadrža se u krčmi preko puta dvora. Ubica poče da se raspituje ko stanuje u okolini. — Preko puta ove krčme stanuje kralj glavom — rekoše mu — ali takva je stipsa da je rođenu kćer zatvorio na tavan.

Kad se smrknu, ubica se pope na krov i otvori prozorče potkrovlja. Princeza je bila legla, i kad vide kako se otvara crozorče i na njemu stoji neki sumnjiv neznanac, poče da zapomaže: — U pomoć! Drž'te lopova! — Ubica zalupi prozor i zaždi preko krovova. Dotrčaše sluge, videše da je prozor zatvoren i rekoše: — Vaše visočanstvo, to ste sanjali — ovde nema žive duše.

Sutradan princeza zamoli kralja za dozvolu da siđe sa tavana, ali kralj reče: — Ti si to sanjala, pričinilo ti se, ko bi mogao da nam se popne na krov?

Druge noći, u isto doba, ubica otvori prozor. — U pomoć! Drž'te lopova! — povika princeza, ali zločinac i tada pobeže, pa niko ne htede poverovati u princezine priče.

Treće noći devojka zaveza prozor debelim lancem i stade u zasedu sa nožem u ruci; bila je sama, pa se toliko prepala da joj je srce htelo da iskoči iz nedara. Ubica pokuša da otvori prozorče, ali ne uspe. Stoga provuče unutra ruku: princeza mu je odseče nožem do zglavka. — Nesrećnice! — kriknu ubica. — Platićeš mi za ovo! — I pobeže preko krovova.

Princeza pokaza kralju i dvoranima odsečenu ruku, i sad joj svi poverovaše da je govorila istinu i čestitaše joj na hrabrosti. Posle toga kraljeva kći više nije spavala na tavanu.

Posle izvesnog vremena neki mladi stranac,

veoma lepo odeven, u rukavicama, zamoli kralja da ga primi na razgovor. Mladić ubrzo osvoji kralja odrešitošću i razgovornošću. Razgovarali su o svemu i svačemu, dok došljak ne povede reč o sebi i uzgred pomenu da je neženja i traži devojku kojom bi se oženio. On naročito naglasi da mu nije stalo do miraza, već mu je važno da je devojka valjana, jer njemu novac ne treba pošto je od kuće imućan. Kad kralj ču da njegov otmeni posetilac ne traži miraz, pomisli: „Ovakav ženik stvoren je za moju kćer“, i posla sluge da dovedu princezu. Čim devojka ugleda tuđinca, uzdrhta, jer joj se učini poznat. Kad ostade nasamo sa ocem, reče mu: — Veličanstvo, sve mi se čini da je ovaj neznanac lopov kome sam odsekla ruku.

— Koješta! To je čisto uobraženje — odgovori joj kralj. — Zar nisi videla da ima tako lepe ruke u rukavicama! Stranac je neki gospodin, otmena porekla.

Ukratko, stranac zaprosi princezu, a ona pristade da za njega pođe, jer je bila poslušna kći, a i želela je da se oslobodi očeve tiranije. Venčanje je obavljeno na brzinu, i u tajnosti, jer mladoženja zbog neodložnih poslova nije mogao da se zadržava u nevestinom rodnom gradu, a kralj je, kako rekosmo, bio tvrdica pa mu je dobro došlo da se ne izlaže troškovima. Taj muktaš pokloni kćeri za venčanje ogrlicu od oraha i olinjali lisičji rep. Mladenci potom odmah otputovaše kočijama u novi dom.

Kočije zađoše u čestar, umesto da krenu glavnim drumom, kao što se moglo očekivati. Uputiše se ka najgušćoj šumi, mračnim, senovitim putanjama. Odjednom mladoženja reče: — Draga, skini mi rukavicu.

Princeza skide mladoženji rukavicu i, umesto šake, vide patrljak. — U pomoć! — poče da zapomaže, jer odjednom shvati da se udala za čoveka kome je odsekla ruku.

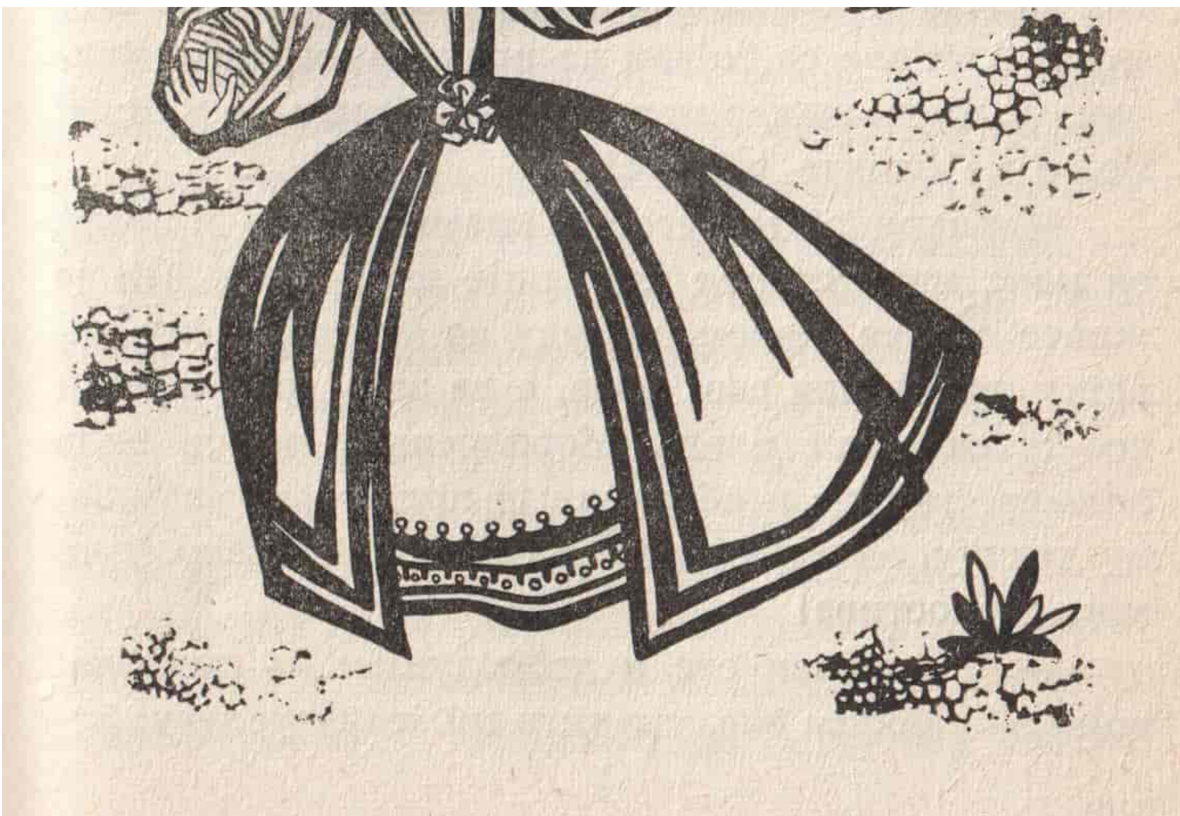
— Sada si u mojoj vlasti, tvoja sudbina je u mojim rukama — reče mladoženja. — Znaj, ja nemam drugog zanata, ubica sam. Sada ću ti se osvetiti i pribaviti sebi zadovoljenje za zlo koje si mi počinila.

Ubičin dom se nalazio na ivici šume, na samoj morskoj obali. — Tu čuvam dragocenosti koje sam opljačkao od svojih žrtava — reče ubica, pokazujući joj kuću. — Ostaćeš ovde da čuvaš to blago.

Zlotvor veza svoju kraljevsku nevestu lancem za drvo koje je raslo pred njegovom kućom, i tu je ostavi. Princeza ostade sama, tužna i ponižena na lancu kao kučka; pred njom je pukla morska površina, na kojoj bi se povremeno ukazao poneki brod. Zatočenica mahnu jednom brodu, j sa palube je videše dogledom i doploviše do obale da izvide šta se desilo. Kad se mornari iskrcaše, princeza im ispriča šta ju je snašlo. Tada je oslobodiše, povedoše sa sobom, i u brod potrpaše blago koje je ubica napljačkao.

Taj brod je bio vlasništvo trgovaca pamukom, te se posada doseti da bi princezu i blago mogli sakriti ispod bala pamuka. Čim se ubica vrati, vide da mu je kuća opljačkana i da mu je nevesta nestala. „Odavde je mogla pobeći samo morskim putem“, pomisli i vide brod koji se otisnuo na pučinu. Okoreli zlikovac se ukrca u jedan svoj veoma brzi jedrenjak i stiže brod.

— Pobacajte sav pamuk u more — naredi posadi broda — moram da nađem ženu koja me je napustila i pobegla.

— Nameravate da nas dovedete do prosjačkog štapa — odgovoriše mu trgovci. — Zašto ne izbodete mačem sve bale pamuka i tako proverite je li u njima kogod sakriven?

Pustahija zaista poče mačem bosti bale pamuka i odjednom rani sakrivenu devojku; ali pamuk upi krv, i kad on izvuče mač, oštrica je bila čista i suva. — Znate — rekoše upornom nečoveku mornari — videli smo drugi brod kako plovi prema obali, eno onaj tamo.

— Idem da vidim — odgovori on, napusti brod natovaren pamukom, i jedrenjakom zaplovi prema drugom brodu.

Princeza je dobila lakše ozlede po ruci i trgovci je iskrcaše u jednu skrovitu bezbednu luku. Ali ona se bojala da kroči na kopno i jednako je preklinjala mornare: — Bacite me u more! Bolje me bacite u more!

Mornari se međusobno posavetovaše i jedan od njih, neki starac koji nije imao dece, već je živeo sam sa ženom, ponudi se da uplašenu devojku primi pod svoj krov, a da zato dobije jedan deo

opljačkanog blaga. Mornareva žena je bila valjana starica i oberučke je prigrlila usamljenu devicu. — Čuvaćemo te kao rođenu kćer, tugo moja žalostiva!

— Sažaljivi ste i dobrodušni — reče devojka. — Molim vas, učinite mi jednu uslugu: dopustite mi da živim sasvim povučeno, zaključana u sobi, daleko od muških pogleda.

— Što se toga tiče, siroto dete, možeš biti spokojna: mi ne primamo posete, u našu kuću nikad niko ne zalazi.

Starac prodade jedan deo blaga i kupi svilu za vez, pa je devojka satima vezla i tako ubijala dokolicu. Kraljevska vezilja izveze divnu prostirku u raznim bojama, veoma složene šare, i starica taj velelepni ručni rad ponese u obližnji dvor, kralju, da mu ga ponudi na prodaju.

— Ko ima te zlatne prste što su izradili ovu tananu šupljiku — upita kralj.

— Jedna moja kći, veličanstvo — reče starica.

— Recimo da je tako! Ne bih očekivao da će kći jednog mornara umeti da ovako božanstveno veze — reče kralj i kupi izvezenu prostirku.

Novac dobijen od kralja starica opet uloži u svilu, i devojka na njoj izveze raskošan pravan. Starica ga odnese kralju.

— Je li moguće da vaša kći ume da stvara ovakve umetničke vezove? — upita kralj, i pošto je bio ubeđen da stara govori istinu, krišom poče da je uhodi.

Kad je starica za sobom zatvorila vrata svog doma, kralj skoči i podmetnu nogu između krila vrata i zida. Baka kriknu od zaprepašćenja. Devojka, koja je bila u sobi, ču taj krik; preseče se, jer pomisli da je onaj bezruki raščovek sigurno došao po nju, pa se onesvesti od straha. Starica i kralj uđoše i pokušaše da je dozovu svesti.

Princeza otvori oči, i kad vide da došljak nije ubica, umiri se i povrati.

— Zašto toliko zazireš od posetilaca? — upita je kralj, jer mu se odmah veoma dopala.

— Tako! Imam neke bube u glavi — reče devojka. — I sama zbog toga patim.

I tako kralj poče da svakodnevno zalazi u mornarev dom, da pravi društvo devojci i gleda je kako veze. Najzad se u nju zaljubi i zaprosi je. Starci mu rekoše:

— Veličanstvo, mi smo siromašni...

— Meni to nije važno — odgovori kralj. — Glavno je da mi se devojka sviđa.

— Pristajem da se udam za vas — reče ona — ali pod jednim uslovom.

— Koji je taj uslov?

— Sem vas i moga oca, ne želim da vidim nijednog muškarca. — (Princeza je sada zvala ocem staroga mornara.) — Niti ja njih želim da vidim, niti želim da oni mene vide.

Kralj prihvati taj uslov. U stvari, radovao se što devojka ne želi da vidi muškarce, jer je bio veoma ljubomoran.

I tako se venčanje obavi u tajnosti, da nevestu ne vidi nijedan muškarac. Podanicima takav postupak nije išao u glavu. Ko je ikada video takvo čudo da se jedan kralj oženi i nevestu ne pokaže narodu? Počeše da kruže najneverovatnije priče: — Oženio se majmunicom. — Oženio se grbavicom. — Oženio se vešticom. — Te glasine se nisu širile samo među priprostim ljudima već i među dvorskim dostojanstvenicima. Kralj je bio prinuđen da kaže ženi: — Moraš se pokazati narodu, da već jednom prekinemo to rekla-kazala.

Jadna mlada nije imala kud, morala je da pristane. — Dobro. Sutra ću od jedanaest časova do podne sedeti na terasi.

U jedanaest časova na trg se sleže ogromna masa sveta. Narod je pohrlio iz svih krajeva zemlje, pa čak i iz zabitih gorskih zaselaka. Na terasi se pojavi mlada, i masa zažagori od divljenja. Lepšu kraljicu od te nikad niko nije video. Kraljica je, međutim, sa zebnjom u duši gledala okupljeni narod. I zaista, u toj ogromnoj gomili, ona uoči lice jednog čoveka u crnom ogrtaču, čoveka koji prinese ustima šaku i ujede je u znak pretnje, a potom diže ruku i pokaza patrljak. Kraljica se obeznani.

Onesvešćenu kraljicu brzo unesoše u njene odaje, a starica je neprestano ponavljala: — Neka vam bude, kad ste zapeli da je pokazujete! Zainatili ste se da je pokazujete, a ona to nikako nije volela! Što ste tražili, to ste dobili.

Kraljicu položiše u postelju i pozvaše lekare, ali niko nije mogao da utvrdi od čega boluje: želela je da je zaključaju, da bude sama, i drhtala je kao prut.

Tih dana kralja poseti neki bogati stranac, krasnorečiv i laskav. Kralj mu ponudi da se malo založi i zadrža ga na ručku. Stranac, bezruki ubica glavom, dragovoljno prihvati poziv i poruči vino za sve dvorane. Odmah donesoše boce, burad i balone, pune vina u koje je bilo usuto sredstvo za spavanje. Te večeri stražari, sluge, ministri, svi odreda, pili su do besvesti i toliko se našljemali da su cele noći zajedno sa kraljem mrtvi pijani hrkali na sav glas.

Ubica se prošeta dvorom, uveri se da na stepeništu, u dvoranama, po hodnicima nema žive duše, i da svi spavaju kao zaklani, pa se na prstima ušunja u kraljičine odaje. Ona se bila šćućurila na krevetu, razrogačenih očiju, kao da ga je očekivala.

— Kucnuo je čas moje osvete — izgovori raš-čovek u jednom dahu. — Ustani i donesi mi umivaonik sa vodom da operem ruke, koje ću okrvaviti kad te budem zaklao.

Kraljica iziđe iz odaje i otrča u muževljevu spavaću sobu. — Probudi se! Probudi se, preklinjem te! — Ali muž je bio utonuo u dubok san. U dvoru su svi spavali i niko živ ih nije mogao probuditi. Stoga kraljica napuni umivaonik vodom i vrati se u svoju odaju.

— Donesi mi i sapun — reče nevaljalac, koji je brusio nož.

Kraljica ode po sapun, još jednom pokuša da probudi kralja, ali uzalud. Stoga svome dželatu odnese sapun.

— A peškir? — upita je ubica.

Ona iziđe, uze pištolj usnulog muža, uvi ga u peškir, i kad ga pruži ubici, opali i pogodi ga pravo u srce.

Kad opijeni dvorani začuše pucanj, trgoše se iz sna, rastrezniše se svi, a kralj među prvima, i otrčaše u kraljičine odaje. Tamo nađoše mrtvog ubicu i kraljicu, koja se najzad oslobodila straha.

DVORAC PROKLETE KRALjICE

Nekoć u davnini živela je stara udovica, po zanimanju prelja. Imala je tri kćeri, koje su takođe bile prelje. Iako su tri prelje od jutra do mraka neumorno obavljale svoj posao, nikad nisu mogle da ostave na stranu ni prebijene pare, jer su se od svoje zarade jedva prehranjivale. Međutim, starica navuče nekakvu opasnu bolest, i vatrušina je toliko ispi da posle tri dana bolovanja zanemoća i oseti da će umreti. Stoga okupi oko samrtničke postelje uplakane kćeri i reče im: — Ne tužite za mnom, mile kćeri, stara sam, prestara, te ste se svakog dana mogle nadati da ću umreti. Najteže mi je što vas ostavljam u bedi i nemaštini. Ali ispekle ste dobar zanat, pa ćete ipak nekako sastavljati kraj s krajem. U nasledstvo vam ostavljam samo tri klubeta upredene kudelje, naći ćete ih u ormanu. — Čim starica to reče, prikloni glavu i izdahnu.

Posle nekoliko dana sestre su se razgovarale. — U nedelju je praznik — rekoše — a muči nas besparica, i u takvoj smo oskudici da ni tog dana nećemo moći da spremimo bolji ručak.

Tada reče Marija, najstarija sestra: — Ne brinite, ja ću prodati svoje klube i skuvaćemo dobar ručak. — I zaista, u nedelju odnese svoje klube na pijacu. Kudelja je bila lepo upredena i prelja je proda po veoma povoljnoj ceni. Potom kupi hleb, četvrtinu jagnjeta i vina. Sa svim tim namirnicama vraćala se kući, kad je odjednom napade neki pas, ščepa joj iz ruku hleb i jagnjetinu, razbi bocu vina i pobeže, a prestravljena devojka ostade sama na drumu. Kad se vrati kući, ispriča sestrama šta joj se desilo, pa se tog dana pritrpeše i provedoše praznik na kriški crnog hleba. — Sutra idem ja na pijacu

— reče Roza, srednja sestra — videćemo hoće li i mene napasti taj pas.

Prelja ode na pijacu, prodade svoje klube, kupi džigerice i vina, i krenu kući drugim putem. Ali onaj pas i nju pojuri, ote joj džigericu i hleb, razbi bocu, a potom pobeže. Roza je bila hrabrija od Marije, pa potrča za drskom džukelom, ali je ne sustiže, nego se, sva zadihana, vrati kući i sve potanko ispriča sestrama. I tog dana su devojke morale da se zadovolje crnim hlebom. — Sutra idem ja u kupovinu — reče Nina, najmlađa sestra — baš me zanima hoće li taj džukac uspeti da i meni otme namirnice.

Sutra ujutru Nina uze klube, proda ga i nabavi svega i svačega. Dok se drugim putem vraćala kući, napade je ona psina, razbi joj bocu s vinom, a sve ostalo odnese. Nina potrča za njim i, prešavši dobar deo puta, primeti da je životinja ušla u neki dvorac. Nina pomisli: „Ako me neko od dvorana vidi, ispričaću mu da nam je njihov pas već ukrao tri obeda, i zahtevaću da mi štetu novčano nadoknade. Pa i ona uđe u dvorac.

Pope se stepenicama i nađe se u lepoj kuhinji; na ognjištu je plamsala vatra, u loncu vrijuckala čorba, u tiganjima cvrčala mast i na ražnju se pekla četvrtina jagnjeta. Nina podiže poklopac sa lonca i u njemu ugleda meso koje je maločas ona kupila, zaviri u tiganj i vide da se u njemu prži džigerica, a u naćvama nađe tri hleba. Potom obiđe celu kuću, ali ne srete žive duše. Međutim, u trpezariji je sto bio postavljen za ; troje: „Kao da su za nas tri spremili večeru", pomisli Nina, „a što je najlepše, spremili su je od namirnica koje smo same nabavile! Da su kojom srećom i moje sestre ovde, odmah bismo sele za sto!“

Tog trenutka devojka ču kako drumom tandrču neke dvokolice, pa se pojavi na prozoru, i kako je slučajno poznavala kočijaša, zamoli ga neka joj obavesti sestre da ih čeka ovde i da je ručak već gotov.

Kad sestre naiđoše, Nina im sve ispriča i reče: — Posedajmo za sto. Ako naiđu domaćini, objasnićemo im da jedemo svoje.

Sestre su se malo skanjivale, ali pošto su bile pregladnele, ipak pristupiše bogatoj trpezi. Već je bio pao mrak i tri devojke, na svoje veliko čudo, videše da su se prozori sami zatvorili, a sveće upalile. Još se nisu ni povratile od čuda, kad na trpezu dolete posluženje kao

da su ga donele nevidljive ruke. — Ovako se bar domaćice ne umaraju — reče Nina — baš im hvala! A sada, sestrice mile, prijatno! — I devojke počeše da slade jagnjetinu.

Dve sestre su ipak bile uplašene, pa su im zalogaji zastajali u grlu. Osvrtale su se okolo, očekujući svakog časa da se iz nekog ugla pojavi kakvo čudovište. Nina ih je, međutim, sokolila: — Da nisu imali nameru da nas ugoste, ne bi spremili večeru, postavili sto, upalili sveće.

Posle večere devojke poče da hvata san i Nina ih povede da razgledaju dvorac. Tako dospeše u jednu prostoriju u kojoj su bila razmeštena tri udobna kreveta. — A sad možemo da legnemo i spavamo — reče Nina.

— Bolje će biti — odgovoriše joj sestre — da se vratimo kući, jer ovde stalno živimo u strahu.

— E, baš ste lude! — reče Nina. — Upravo smo se lepo smestile, uživamo kao bubrezi u loju, i umesto da malo poživimo, vi hoćete da sve to ostavimo i vratimo se kući. Što se mene tiče, ja ću leći u ovaj krevet, pa nek bude šta bude!

Nina je već bila privolela sestre da ostanu, kad se odozdo, sa podnožja stepenica, začu jedan glas.

— Nina, posvetli mi!

Sestre se prestraviše. — Teško nama! Ko li je to? Nemoj ići, Nina!

— Ja, bogami, idem — reče Nina, uze sveću i siđe. Nađe se u odaji začarane kraljice, kojoj su iz usta, ušiju i nosa suktali plameni jezici.

— Nina, priznaj, želiš li da se obogatiš? — reče kraljica, a glas joj se probijao kroz plamen.

— Želim.

— Ali treba da ti sestre pomognu.

— Kazaću im to.

— Samo dobro upamti: moraćete da radite strašne stvari, a ako se budete bojale, umrećete.

— Ubediću ih da pristanu.

— Dobro. Onda otvori ta tri kovčega: puni su kraljevskih odežda i ruha, vezenog srmom i ukrašenog dragim kamenjem. Znaj, ja sam španska kraljica, zagledala sam se u jednog mladića iz ovoga grada i on je glavni krivac što sam prokleta. Najpre me je uvredio, pa je onda nameravao da se oženi drugom devojkom. Sada želim da ga dovedem ovamo, neka sa mnom podeli nesreću, jer je tako pravo. Sutra obuci moje haljine i preruši se tako da ličiš na mene, pa sedi na terasu

sa knjigom u ruci. U određeno vreme naići će taj mladić i upitaće te: „Gospo, smem li da vas posetim?“ Ti pristani da ga primiš, pozovi ga na kafu, ali mu u šolju uspi otrova. Kad mrtav padne gaa pod, donesi ga ovamo, otvori taj kovčeg, uguraj ga unutra i oko njega upali četiri voštanice. Ja sam nekad bila veoma bogata: evo knjige u kojoj je popisana sva moja imovina. Na osnovu te knjige moći ćeš od upravitelja da izvučeš sve što posedujem, a čega sam svojevremeno bila lišena.

Nina se opet pope na prvi sprat i sve ispriča sestrama. — Zakunite se da ćete mi pomoći, ako ne, teško vama! — Sutra ujutru Nina se preruši u kraljicu, sede na terasu i poče da lista knjigu. Uskoro ču topot konjskih kopita: dvoru se približi naočit mladić, stade i zagleda se u nju. Nina mu se nakloni.

— Smem li da vas posetim, gospo?

— Izvolite samo...

Mladić sjaha i pope se stepenicama u dvor. — Sada ćemo popiti kafu.

— Sa zadovoljstvom, gospo — odgovori vetropirasto momče i, pošto popi otrov, pade na pod i izdahnu.

Nina pozva sestre da joj pomognu da odnesu leš. One to odbiše, a ona im reče: — Ako ne dođete i ne pomognete mi, ubiću i vas! — I tako ponesoše otrovanog gosta niz stepenice, zatvoriše ga u kovčeg i upališe pored njega četiri voštanice. Sestre su drhtale od straha, htele su da ostave leš i da pobegnu. — Samo se usudite da me sada napustite — reče Nina — videćete šta će vas snaći! — Sestrama se već bila pružila prilika da je vide na delu, pa su znale da s njom nema šale, i zato joj se pokoriše.

Nina otvori kovčeg: u njemu je prokleta kraljica sedela na ognjenom prestolu. Sestre pored nje posadiše njenog dragana, a on je uhvati za ruku i reče: — Sada te više nikad neću napustiti.

U tom trenutku kovčeg se zatvori i uz strahovit tresak propade u zemlju.

Nina priteknu u pomoć sestrama, koje su se bile obeznanile, odnese ih na prvi sprat i pokuša da ih dozove svesti. Potom od upravitelja uzeše celokupnu kraljičinu imovinu, koja tako pripade njima. Za nekoliko godina sestre se poudavaše, a Nina ih carski opremi, pa se i ona udomii poče da živi na velikoj nozi, kao prava kraljica.

KOŠULjA ZADOVOLjNOG ČOVEKA

Neki kralj je imao jedinca sina i voleo ga kao zenicu oka svoga. Ali taj kraljević je uvek bio nezadovoljan. Danima je sedeo na terasi i neveselo zurio u daljinu.

— Šta ti nedostaje? — pitao ga je kralj. — Šta ti je?

— Ne znam, mili moj roditelju! Ni sam ne znam šta mi je, ne bih vam to mogao objasniti.

— Jesi li zaljubljen? Ako si se zagledao u neku devojku, slobodno mi kaži, isprosiću je, ma bila kći najmoćnijeg kralja ili uboga seljanka!

— Ne, oče, nisam zaljubljen!

Kralj je po svaku cenu nastojao da sina otrgne od crnih misli. Da ga razgali, priređivao je pozorišne predstave, balove, koncerte, dovodio pevače, ali sve je bilo uzalud. Kraljević je svakim danom bivao sve bleđi i tavniji u licu.

Tada kralj izda proglas, i sa svih strana sveta na njegov dvor pohrliše najčuveniji ljudi: mudraci, lekari, učitelji. On im pokaza kraljevića i upita ih za savet — šta da preduzme da ga oveseli. Učenjaci se povukoše u samoću da razmisle, a potom se vratiše kralju. — Vaše veličanstvo, razmislili smo, gledali u zvezde i zaključili šta treba da uradite. Morate da nađete čoveka koji je zadovoljan, ali potpuno zadovoljan svim i svačim, i da taj čovek i vaš sin zamene košulje.

Tog istog dana kralj razasla glasnike po celome svetu da traže zadovoljnog čoveka.

Prvo mu dovedoše nekog sveštenika: — Jesi li zadovoljan? — upita ga kralj.

— Jesam, vaše veličanstvo!

— Dobro, želiš li da postaneš biskup?

— Kako da ne želim, vaše veličanstvo!

— Napolje! Sklanjaj mi se ispred očiju!

Ja tražim srećnog čoveka koji je zadovoljan onim što ima i što jeste, a ne čoveka koji se pašti da poboljša svoj položaj.

I kralj opet poče čekati da naiđe pravi srećnik. Rekoše mu da je neki drugi kralj, njegov sused, savršeno srećan i zadovoljan. Ima lepu i dobru ženu, mnogo dece, pobedio je sve neprijatelje u ratu, a u njegovom kraljevstvu vlada mir. Kralj se ponada da je ovoga puta našao ono što traži, pa uputi kraljevskom susedu glasnike s molbom da mu pošalje svoju košulju.

Sused primi glasnike i reče im: — U pravu ste, imam sve što mi srce želi, samo žalim što moram umreti i ostaviti svu tu lepotu! Eto, to me jede, od toga mi puca glava, pa noću ne mogu da spavam! — Glasnici se neobavljena posla vratiše svome gospodaru.

Da se uteši, kralj pođe u lov. Spazi nekog zeca, opali i ponada se da ga je pogodio, ali zec, hramajući, pobeže. Kralj pođe za njim u poteru i zabasa u neko polje, kojim se razlegala vesela pesmica. Kralj stade: „Onaj ko ovako lepo peva mora da je zadovoljan!“ pomisli i zađe u jedan vinograd. Između redova vinove loze ugleda nekog momka koji je obrezivao lozu i pevao.

— Dobar dan, vaše veličanstvo — pozdravi mladić okrunjenu glavu. — Šta znači to što ste tako poranili?

— Dobar dan, momče! Hoćeš li da te odvedem u prestonicu? Družićeš se sa mnom, bićemo prijatelji!

— Hvala vam, vaše veličanstvo, ali tako nešto mi i ne pada na um. Ja se tako dobro osećam da se ne bih menjao ni sa kim, pa ni sa kraljem.

— Ne razumem! Ti si tako lep momak...

— Veličanstvo, kažem vam da sam sasvim zadovoljan svojim životom!

„Najzad evo jednog srećnika!“ pomisli kralj. — Mladiću, čuj me, hoćeš li da mi učiniš jednu uslugu?

— Vrlo rado, vaše veličanstvo. Učiniću za vas sve što je u mojoj moći!

— Pričekaj jedan trenutak — reče kralj zadovoljnom zemljodelcu, presrećan što je najzad našao ono što je odavno tražio, pa otrča i pozva pratnju: — Požurite! Brzo ovamo! Moj sin je spasen! Moj sin je spasen! — I dovede dvorane pred mladića. — Milo momče — reče kralj — daću ti sve što zaželiš! Ali ti meni daj, daj mi...

— Šta da vam dam, vaše veličanstvo?

— Moj sin je na umoru! Samo ga ti možeš spasti! Dođi ovamo! Čekaj! — i uhvati ga za grudi, pa poče da mu otkopčava kaput. Ali odjednom stade, ruke mu klonuše.

Zadovoljan čovek nije imao košulju.

PRINCEZA KOJA SE NIJE MOGLA ZASITITI SMOKAVA

Neki kralj izda proglas u kome obeća da će udati kćer za onoga kome bude pošlo za rukom da je zasiti smokvama. Kad bi neko pored princeze prošao sa kotaricom smokava, ne bi stigao ni da joj ih ponudi, a ona bi ih već sve do jedne smotala. A kad bi se dobro nabokala smokava, rekla bi: — Molim još!

Na nekoj njivi kopala su tri mladića. Najstariji reče: — Dosta mi je već ovoga kopanja. Idem u dvor i pokušaću da utolim glad oblaporne princeze za smokvama.

Pope se na smokvu i začas napuni kotaricu slatkim voćem. Potom se uputi u dvor, ali uz put nabasa na suseda, koji ga umoli: — Daj mi jednu smokvu!

— Ne mogu — odgovori mu mladić — jer nameravam da ovim smokvama zasitim izešnu kraljevu kćer, a nisam siguran da joj je ova kotarica dovoljna. — I tako produži put.

Poseti kraljevu kćer i položi pred nju kotaricu smokava. Međutim, da je nije brzo odmakao, princeza bi pojela i kotaricu.

Mladić se vrati kući, a srednji brat mu reče: — I meni je već dosta kopanja. I ja ću pokušati da halapljivu kraljevu kćer zajazim smokvama.

I on se pope na drvo, napuni kotaricu, pa — put pod noge! Ubrzo susrete onog suseda, koji mu reče: — Molim te, daj mi jednu smokvu!

Srednji brat samo sleže ramenima i produži put. Ali i njemu se desi isto: da nije brzo izmakao svoju kotaricu, kraljeva kći bi i nju

pojela.

Tada najmlađi brat izjavi da će on na dvor.

Išao je drumom sa kotaricom punom smokava, a sused i od njega zatraži jednu smokvu. — Daću ti i tri, ako hoćeš — odgovori mu najmlađi brat i pruži mu kotaricu.

Sused se posluži jednom smokvom, potom mu dade nekakav štapić i reče mu: — Kada budeš na dvoru, kucni samo ovim štapićem u pod, i čim kraljeva kći isprazni kotaricu, ona će se odmah napuniti svežim smokvama.

Kraljeva kći zaista pojede punu kotaricu smokava, ali najmlađi brat kucnu štapićem u zemlju i kotarica se opet napuni. Ovo se ponovi nekoliko puta, i kraljeva kći reče ocu: — Uh, te smokve! Ne mogu više da ih gledam. Već su mi se smučile!

Kralj tada saopšti mladiću: — Pobedio si, ali ako nameravaš da se oženiš mojom kćeri, moraš da otploviš preko mora, do njene tetke, i da je pozoveš na venčanje.

Kad najmlađi brat to ču, snuždi se, pokunji, pa se pokupi i ode sa dvora. Na povratku spazi suseda, koji je stajao pored svojih kućnih vrata, i ispriča mu šta mu se desilo i kako nije imao sreće. Sused mu tada dade jednu trubu: — Idi na obalu i zatrubi. Tetka kraljeve kćeri, koja živi na drugoj obali, čuće trubu, doći će ovamo i onda ćeš je ti odvesti kralju.

Mladić zatrubi i tetka doplovi k njemu na obalu. Kad kralj ugleda tetku, reče mladiću: — Hvala ti! Ali ako nameravaš da se oženiš mojom kćeri, moraš doneti zlatan prsten koji je pao u more i leži u njegovim dubinama.

I tada se najmlađi brat obrati susedu, a ovaj mu reče: — Idi na obalu i trubi.

Mladić zatrubi, i na obalu iskoči riba koja je u ustima držala prsten. Kad kralj vide prsten, reče: — U ovom džaku nalaze se tri zeca, koje nameravam da zakoljem za svadbu; samo, mnogo su mršavi, kost i koža. Odnesi ih u šumu, pasi ih tri dana i tri noći, da se malo podgoje, a potom ih opet strpaj u džak i donesi.

Ali kako ćeš u šumi uhvatiti zeca kojega si pustio na slobodu? Kad mladić i to upita suseda, ovaj mu reče: — Uveče zatrubi, zečevi će

doskakutati i uskočiti u džak!

I tako je preduzimljivo momče paslo zečeve u šumi tri dana i tri noći. Ali trećega dana u šumu banu princezina tetka, koja se bila tako prerušila da je ni rođena majka ne bi poznala. Ona upita pastira: — Šta radiš, lepotane mladi?

— Napasam tri zeca.

— Prodaj mi jednoga.

— Ne mogu.

— Kaži koliko tražiš za jednoga?

— Stotinu talira.

Tetka dade pastiru stotinu talira, uze zeca i ode svojim putem.

Mladić pričeka da tetka stigne nadomak kuće, pa zatrubi. Zec joj iskoči iz ruku, otrča u šumu i vrati se u mladićev džak.

U šumu zatim naiđe kraljeva kćerka; i ona se bila tako prerušila da je ni rođena majka ne bi poznala.

— Šta radiš?

— Napasam tri zeca.

— Prodaj mi jednoga.

— Ne mogu.

— Koliko tražiš?

— Tri stotine talira.

Princeza mu dade traženi novac i odnese zeca. Ali kad je bila nadomak dvora, domišljati pastir zatrubi, zec iskoči kraljevoj kćeri iz ruku, otrča natrag u šumu i uskoči u za njega pripremljeni džak.

Najzad u šumu dođe kralj, koji se bio tako prerušio da ga ni rođena majka ne bi poznala.

— Šta radiš?

— Napasam tri zeca.

— Prodaj mi jednoga.

— Dajte mi tri hiljade talira.

Ali i ovoga puta zec pobeže od kupca i vrati se u pastirov džak. Nakon tri dana i tri noći mladić koji je pasao zečeve vrati se kralju, a

ovaj mu reče: — Reši još samo jedan zadatak, pa ću ti dati ruku svoje kćeri. Napuni taj džak Istinom.

Onaj sused je još stajao na pragu svoje kuće, pa reče hrabrome momku: — Svestan si šta ti se desilo u šumi i to nisi zaboravio. Pa lepo, ispričaj to kralju i džak će se smesta napuniti.

Momče se vrati u dvor. Kralj otvori džak, a mladić ispriča: — Došla je tetka i kupila zeca za sto talira, ali joj je pobegao i vratio se u džak; došla je vaša kćerka i kupila zeca za tri stotine talira, ali joj je pobegao i vratio se u džak; došli ste vi, vaše veličanstvo, i kupili zeca za tri hiljade talira, ali vam je pobegao i vratio se U džak.

To je bila cela istina i zato se džak njome napuni.

Tada kralj vide da nema kud, već mora tom vraškom mladiću dati ruku svoje kćeri.

KOKA-PRALjA

Bila jednom neka pralja koja nije imala dece. Jednoga dana kad je prostirala rublje, spazi kvočku sa pilićima i reče: — Koliko bih se radovala da mi se rodi kći, pa makar i ne bila devojčica, već kvočka.

I zaista, pralja donese na svet kvočku. Mlada majka je bila zadovoljna, svoje pernato čedo je veoma volela, a njena kćerka se uskoro raskrupnjala i razvila u lepu i punačku koku.

Jednoga dana kokoš se ustumara po kući i reče:

— Koko-ko, skupi prljavo rublje i daj mi ga da ga operem! — Tako je kvocala i zvocala ceo bogovetni dan.

Pralja se najpre pravila gluva, potom izgubi strpljenje, uze jednu pačavru i baci je kćeri-kokoški. Kokoška ščepa pačavru kljunom, prhnu u visinu, polete visoko, daleko, dok najzad ne stiže na neko usamljeno mesto. Prostre pačavru na zemlju i pred njom u tren oka izniknu lepa palata. Kokoš se stepeništem pope u to neobično zdanje, uđe na glavna vrata, i u tom trenutku se pretvori u čarobnu mladu gospu.

Iz palate iziđe čitavo jato vila, koje obukoše lepojku u kraljevsko ruho i spremiše joj bogat ručak. Posle ručka devojka išeta na balkon. Neki kraljević je prolazio pored dvora i išao u lov. Čim spazi lepojku, zaljubi se u nju. Sakri se u obližnje žbunje, jer je želeo da je vidi kad bude izišla. Koliko se samo začudi kad primeti da se njegova izabranica na vratima palate pretvorila u kokoš.

Kokoš kljucnu palatu, palata se opet pretvori u pačavru, a ona je probi kljunom i odlete. Kraljević potrča za njom.

— Koliko cenite ovu kokoš? — upita on pralju.

— Ne bih je prodala za sve blago na svetu! — reče siromašica.

Ali kraljev sin je bio tako uporan da se pralja više nije mogla boriti, pa popusti, proda mu kćer-kokoš i s njom se rastade.

Kraljević ponese kokoš u dvorac i napravi joj gnezdo u kotarici pored svoje postelje. Uveče krenu na igranku. Kokoš pričeka da njen gospodar iziđe, potom sa sebe otrese perje, pa i ona otrča na igranku.

Čim stupi u dvoranu, kraljević je prepozna i smesta otrča kući, zaviri u kotaricu, pa kad vide da je u njoj ostalo samo perje, baci ga u vatru. Potom se vrati na igranku i pozva mladu gospu da igra, praveći se da je ne poznaje.

Kraljević se kasno u noć vrati kući i tamo ne nađe kokoš. Ali uskoro primeti kako se njegova lepotica šunja i na prstima ulazi u dvorac. Misleći da je ne vidi, ona priđe kotarici nameri da se opet pokrije perjem. Kad otkri da je perje nestalo, poče se osvrtati oko sebe, prestravljena, a kraljević iziđe iz zasede, zagrli je i reče: — Budi moja nevesta!

BLISTAVA RIBA

Živela jednom neka stara dobričina. Deca su mu pomrla, pa se patio sa svojom ženom, koja je i sama bila ostarela i onemoćala. Čičica je svakodnevno odlazio u šumu da seče drva, prodavao ih i od toga kupovao hleb, jer inače nisu imali šta da jedu.

Dok je jednog dana tumarao čestarom, vajkao se i uzdisao, presrete ga neki gospodin sa dugom bradom, i reče mu: — Osećam da ti je mnogo teško, pa želim da ti pomognem. Evo ti kese sa stotinu dukata.

Starac uze kesu i onesvesti se. Kad se povrati, gospodin je već bio nestao. Starčić se vrati kući i ćušnu stotinu dukata pod hrpu đubriva, i pred ženom zataji da ih je dobio. — Ako ih dam njoj, začas će planuti... — Sutradan pođe u šumu kao da se ništa nije desilo.

Kad se uveče vratio kući, dočeka ga bogato postavljena trpeza. — Odakle ti novac? Čime si kupila sve ove poslastice? — upita on ženu, a nešto ga odmah preseče.

— Prodala sam đubrivo — odgovori mu žena.

— Nesrećnice! U đubrivu je bilo sakriveno stotinu dukata!

Sutradan je starac lutao šumom i uzdisao još bolnije nego ranije. Tako se ponovo nameri na onog bradatog gospodina. — Znam kakva te je nesreća zadesila — reče gospodin — ali ne ropći, evo ti drugih stotinu dukata.

Ovoga puta starac sakri dukate u hrpu pepela. Njegova žena sutra proda pepeo i bogato postavi sto za večeru. Kad se starac vratio iz šume i saznao šta se desilo, ništa ne okusi, već ode na spavanje, čupajući kosu.

Sutradan je u gori ronio gorke suze, kad opet naiđe onaj gospodin. — Ovoga puta neću ti dati dukata. Uzmi ove dvadeset i četiri žabe, prodaj ih, i od novca koji za njih dobiješ kupi najveću ribu na pijaci.

Starac prodade žabe i kupi ribu, koja noću poče da blista ... svuda oko nje nadaleko se rasipala svetlost. Kad ju je uzeo u ruke, učini mu se da drži svetiljku. Čim se smrklo, čičica obesi čudnu ribu na prozor da bude na svežem vazduhu i da se održi. Bila je mrkla, olujna noć. Ribari koji su se našli na pučini nisu mogli da se vrate na obalu, jer su se izgubili u mraku među talasima. Ali odjednom ugledaše svetlost na starčevom prozoru, zaveslaše prema njoj i iskrcaše se zdravi i živi na obalu. Potom podeliše sa starcem lov, i sporazumeše se da će i ubuduće tako činiti ako on svake noći bude obesio blistavu ribu na prozor. Što rekoše, ne porekoše, i dobri starčić više nije oskudevao.

LAŽNA BAKA

Jedna mama htede da proseje brašno. Stoga posla ćerčicu baki da joj posudi sito. Devojčica spremi kotaricu sa doručkom, perecama i hlebom s uljem, pa krenu baki.

Stiže na obalu reke Jordana.

— Reko Jordane, hoćeš li me propustiti?

— Hoću, poslušna curice, samo mi daj te svoje perece!

Reka Jordan je volela perece, jer se zabavljala kovitlajući ih svojim brzacima.

Devojčurak baci perece u reku, reka se povuče, oseknu i propusti je.

Devojčica stiže do rešetkastih vrata.

— Rešetkasta vrata, hoćete li me propustiti?

— Hoćemo ako nam daš taj svoj hleb s uljem.

Rešetkasta vrata su volela hleb s ul>em zato što su im šarke bile zarđale, pa im je ulje iz hleba dobro došlo da ih podmažu.

Devojčica, mamina desna ruka, dade hleb s uljem vratima, a vrata se otvoriše i propustiše je.

Mala putnica najzad stiže do bakine kuće, ali vrata su bila zatvorena.

— Nanice, bako mila, otvori mi vrata!

— Nešto se ne osećam dobro, pa sam legla. Uđi kroz prozor.

— Ne mogu da ga dohvatim.

— Uđi kroz rupu za mačku.

— Ne mogu da se kroz nju provučem.

— Onda pričekaj. — Baka baci konopac i njime uvuče unuku kroz prozor u sobu. Unutra je bio mrkli mrak. U postelji je umesto bake ležalo strašilo, jer je strašilo pojelo baku, i to celu-celcatu, sem zuba, koje je bacilo u lonac, pa ga je pristavilo na vatru da vrijucka, i ušiju, koje je stavilo u tiganj da se istiha pirjane.

— Bakice, mami je potrebno sito.

— Već je dockan da ga tražim. De, šta ste zapele, daću vam ga sutra. Ima dana za megdana. Uvuci se sada pored mene u krevet.

— Bako, gladna sam, najpre bih večerala.

— Uzmi boranije iz lonca na ognjištu.

U loncu su bili zubi. Devojčica promeša jelo kašikom i reče: — Bako, suviše je tvrda.

— Onda uzmi uštipaka iz tiganja.

U tiganju su se pržile uši. Gošća ih dodirnu viljuškom i reče: — Bako, nisu ruskavi.

— Onda lezi. Ješćeš sutra.

Devojčica se zavuče u postelju pored bake. Ona joj dodirnu ruku i reče:

— Zašto su ti ruke tako maljave, bako?

— Zato što imam mnogo prstenja.

Devojčica joj dodirnu grudi. — Zašto su ti tako maljave grudi, bako?

— Zato što nosim mnogo ogrlica.

Devojčica joj dodirnu bokove. — Zašto su ti tako maljavi bokovi, bako?

— Zato što sam nosila suviše uzak steznik.

Devojčica dodirnu strašilu rep, pa pomisli da baka, ma koliko bila maljava, rep uopšte nije imala. Znači, ovo je sigurno strašilo, a ne baka. Tada mala dovitljivica reče: — Bako, ne mogu zaspati dok ne iziđem da vršim nuždu.

Baka reče: — Idi u štalu, spustiću te kroz podrumski kapak, a posle ću te povući gore.

Strašilo veza devojčicu kanapom i spusti je u štalu. Čim domišljata unučica nogom dodirnu tle, odveza se, a umesto sebe na kraj konopca veza kozu.

— Jesi li gotova? — upita baka.

— Čekaj malo — odgovori curica i najzad veza kozu. — Sad sam gotova, povuci me gore.

Strašilo je vuklo, vuklo, a devojčica onda povika: — Maljavo strašilo! Maljavo strašilo! — Pa otvori vrata štale i pobeže napolje. Strašilo evom snagom povuče konopac i izvuče — kozu! Ono tad skoči sa kreveta kao opareno i pojuri lukavu šiparicu.

Izdaleka viknu rešetkastim vratima: — Rešetkasta vrata, nemojte je propustiti!

Ali rešetkasta vrata rekoše:

— Propustićemo je, jer nam je dala hleba s uljem.

Strašilo viknu reci Jordanu: — Reko Jordane, nemoj je propustiti!

Ali reka Jordan reče: — Propustiću je, jer mi je dala pereca!

Kad strašilo htede da prođe, reka Jordan ne povuče ,ne oplića već ga odnese u svoje virove.

Na obali mu se devojčica kriveljila.

TRI SLEPE KRALjICE

Živela jednom tri kraljevića kojima su bili umrli roditelji i zato im je dadilja vodila domaćinstvo. Tri kraljevića naumiše da se ožene i osnuju dom, pa zato odvojiše slike triju devojaka koje su im bile zapele za oko.

Blagorodna braća rekoše glasnicima:

— Pođite u svet. Ako negde vidite tri devojke koje liče na ove tri slike, dovedite ih na dvor da se njima oženimo. — Glasnici obiđoše ceo svet i takve devojke ne nađoše. Najzad zapaziše tri kćeri nekog ribara i učini im se da su jedino one slične onim slikama. Stoga devojkama dobaviše kraljevsku odeždu i odvedoše ih kraljevim sinovima. Mladi se jedni drugima dopadoše, i posle izvesnog vremena stupiše u brak.

Buknu rat. Tri kraljeva sina krenuše u boj i ostaviše dadilju da im nadgleda kuću. Ali dadilja više nije mogla da po dvoru žari i pali kao nekada kad u njemu nije bilo kraljica. Zato naredi jednom dvoraninu da sve tri umori i, kao dokaz da je svoj zločinački posao zaista obavio, da joj donese oči nevinih žrtava. Dvoranin reče kraljicama: — Danas je lepo vreme, kako bi bilo da se malo prošetamo. — Oni uđoše u kočije, i stadoše tek u podnožju jedne visoke planine. Iz kočija najpre iziđoše tri kraljice, pa potom dvoranin. On izvuče bodež iz korica, uzdahnu i reče: — Čast mi je da vam saopštim da ću vas ubiti i odneti dadilji vaše oči. — Kraljice mu odgovoriše: — Nemoj nas ubiti! Ostavi nas ovde u gori, a oči ćemo ti same dati!

I tako kraljice izvadiše oči i dadoše ih dvoraninu, koji pred tim tužnim prizorom gorko zaplaka. Kad se tri kraljeva sina vratiše iz ratnog pohoda, upitaše gde su im kraljice, a dadil>a im odgovori da

su poginule nesrećnim slučajem. Tri udovca se zakleše da se više neće ženiti.

Tri slepe kraljice su, međutim, živele u pećini i hranile se travom i korenjem. Sve tri su očekivale dete, i jedne noći, u isto doba, donesoše na svet svaka po jedno muško čedo. Majke su se hranile travom i korenjem, pa su se time hranila i njihova deca. Kad je ponestalo trave i korenja, da ne bi umrle od gladi, kraljice odlučiše da vuku žreb: ona koja izgubi morala je da žrtvuje svoje novorođenče i dozvoli da ga drugi pojedu. Najstarija kraljica prva izgubi i tako pojedoše

njeno dete. Potom kocka pade na sina srednje sestre. Kad najmlađa sestra vide da je sada na njenog jedinca došao red, zgrabi ga i pobeže, pipajući svuda oko sebe, kao svaka slepica.

Obnevidela kraljica nađe drugu pećinu i pred njom poljanu obraslu visokom travom. Tako njeno muškarče poraste, poče ići u lov sa puškom o ramenu i majci donositi divljač. Potom nađe svoje dve slepe strine i dovede ih u njihovu pećinu.

Jednog dana dečakov otac pođe u lov i susrete sina u šumi. Kraljević predloži momčiću: — Pođi sa mnom.

Šiparac visokog porekla odgovori: — Idem da obavestim mamu. — Majka pristade i dečak ode.

Kad dadilja vide dečačića, napravi ljubazno lice, ali joj u duši ne beše pravo što se uvukao u dvor. Mladić se, međutim, istaknu kao najhrabriji, najsrčaniji vojnik u kraljevstvu. Dadilja pomisli kako bi bilo najbolje da mu predlože da napravi neki podvig, pa da se tako uopšte više i ne vrati na dvor. Nekada davno, jednu rođaku kraljevske kuće koja se zvala Kraljičica otele su vile. Dadilja natuknu kraljevim sinovima: — Kako bi bilo da ovaj đida pođe da oslobodi Kraljičicu. — I tako tri kraljeva sina narediše mladom junaku da oslobodi njihovu rođaku.

Mladić najpre pođe u pećinu slepih kraljica da se s njima posavetuje. Potom krenu na put. U jednoj pustinji hrabro momče odjednom spazi nekakav crno beli dvorac. Priđe tom neobičnom zdanju i ču kako ga doziva neki tužni glas: — Vidiš li me gde sam? Vidiš li me? Okreni se! — Mladić odgovori: — Neću se okrenuti. Ako

to učinim, pretvoriću se u drvo — i uđe u crnobelu palatu. U jednoj dvorani bile su upaljene tri žute voštanice. Neustrašivi mladić dunu i odjednom ugasi sve tri žiške; tako se raspprši čarolija, pa se momče odjednom opet nađe na dvoru tri kraljeva sina, sa čarobnom Kraljičicom, njihovom rođakom, i sa majkom i strinama, koje su progledale. Mladić se oženi Kraljičicom. Kad su posedali za sto, svako je pričao šta je doživeo. Tri kraljice su pripovedale nadugačko i naširoko šta je njih snašlo, a dadilja je drhtala, i toliko se tresla, cvokotala, da joj najzad, da je zagreju, sašiše košulju od vruće smole, u kojoj i izgore.

KUĆNI MIŠ I POLjSKI MIŠ

Dok je neki miš grickao pogaču sira u ostavi, tako se silno prepade od mačke koja je živela u toj kući da se, i sam ne znajući kako, nađe u vrtu.

U vrtu se prestravljeni miš sakri ispod salate i zamisli se. Dok je razmišljao o svemu i svačemu, seti se da mu je jednom njegov pokojni otac pričao o nekom svom kumu poljskom mišu, koji je prebivao u tom vrtu ispod smokve. Mišić se ustumara po vrtu, najzad nađe rupu tog kuma i uđe.

I kum njegovog oca je već bio uginuo, ali je za sobom ostavio sina. Oni se upoznaše, i poljski miš kućnom mišu ukaza tolike počasti da ovaj dva dana smetnu s uma i ostavu, i sir i mačku.

Ali trećeg dana, pošto se zasiti mirisa repe, reče:

— Kume, vreme je da te oslobodim i odem. — Zašto, kume? Ostani bar još jedan dan! — Ne mogu, kume, čekaju me kod kuće.

— Ko te čeka?

— Jedan stric . .. Nego, znaš šta: predlažem ti da pođeš sa mnom. Zajedno ćemo ručati, a onda se možeš vratiti.

Poljski miš još nikad nije bio kod nekog kućnog miša, pa iz puke radoznalosti prihvati poziv. I tako kumovi krenuše.

Kad iziđoše iz bašte, popeše se senicom i kroz jedan prozorčić uđoše u ostavu.

— Kakva otmena kuća! — zapanji se poljski miš. — Kakav primamljiv miris!

— Samo siđi, kume, nemoj da se ustežeš: ponašaj se kao da si kod svoje kuće.

— Hvala, kume. Znaš, meni je ovo strana sredina, pa se bojim da ću zalutati i neću umeti da se vratim. Biće bolje da ostanem ovde, na prozoru...

— Onda me pričekaj — reče kućni miš i sam siđe s prozora.

Ali dok se prikradao jednom parčetu slanine, spazi ga mačak, skoči na njega i ščepa ga.

— Ciju... ciju... — cikao je jadnik.

Poljskom mišu poče strahovito da lupa srce, i on pomisli: „Šta je ono maločas kazao! Da ga čeka stric! Eto mu sad tog njegovog strica! Bogami, lepo ga je dočekao! Ako je njega, bratanca, ovako dočekao, kako li bi tek dočekao mene, kad me uopšte ne poznaje!"

I s prozora skoči natrag u baštu.

IGRAČ BILIJARA

Bio jednom neki mladić koji je dane provodio u kafanama i svakoga pozivao da s njime odigra koju partiju bilijara. Jednog dana srete u kafani nekog otmenog stranca.

— Jeste li raspoloženi za jednu partiju bilijara? — upita ga mladić.

— Može!

— U šta ćemo igrati?

— Pa eto, ako me pobedite, daću vam svoju kćer za ženu — reče stranac.

Zaigraše, i mladić pobedi.

Stranac reče: — Pobedili ste. Ja sam kralj Sunca. Uskoro ću vam pisati. — I ode.

Mladić je svakodnevno čekao pismo kralja Sunca, ali uzalud. Pismo uopšte ne dobi. Tada krenu na put. Svake nedelje se zadržavao u drugom gradu, čekao da narod iziđe na trg i pitao starije ljude mogu li mu reći gde prebiva kralj Sunca. Niko to nije znao. Ali jednom se nameri na nekog starca, koji mu saopšti:

— Znam sigurno da taj kralj postoji, ali gde se nalazi, to vam ne bih znao reći.

Mladić nastavi put. Išao je tako još nedelju dana. Najzad, u nekom drugom gradu, nađe opet jednog starca, koji mu pokaza put što vodi u drugi grad. Osvanu nedelja, i uporni tragač na trgu upita nekog starca, znade li možda gde se nalazi obitavalište kralja Sunca. — Tu blizu — reče starac — pri kraju ove ulice, desno, eto onamo je njegov dvor. Lako ćete ga naći, jer nema vrata.

— A kako onda da uđem?

— Otkud ja znam? Ali krenite u onaj šumarak. U tom šumarku se nalazi jezero i u podne na njega dolaze tri kćeri kralja Sunca da se kupaju.

Mladić pođe u šumarak i sakri se iza nekog drveta. Tačno u podne naiđoše tri kćeri kralja Sunca. Svukoše se, skočiše u jezero i počeše da plivaju. Mladić se prišunja do mesta na kome je najlepša princeza ostavila svoje haljine i sakri ih.

Tri devojke iziđoše iz vode i požuriše da se obuku. Ali najlepša ne nađe svoju odeću.

— Hajde, požuri, mi smo se već obukle — rekoše joj sestre — šta radiš tako dugo?

— Ne mogu da nađem haljine! Pričekajte!

— Pažljivije ih potraži. Mi moramo da pođemo. — I tako je ostaviše. Devojka briznu u plač.

Tada mladić skoči iz zasede. — Ako me odvedeš ocu, vratiću ti haljine.

— Ko si ti?

— Ja sam pobednik na bilijaru i treba da se venčam sa kćeri kralja Sunca.

Dvoje mladih se pogledaše i zaljubiše jedno u drugo. Devojka reče: — Treba da se sa mnom venčaš. Ali, znaj, moj otac će ti vezati oči i tako ćeš naslepo morati da izabereš za nevestu jednu od nas tri, a ne onu koju voliš. Međutim, mene možeš poznati ako nam dodirneš ruke. Ja nemam jedan prst. — Kad to reče, kći kralja Sunca uvede došljaka u dvor svoga oca.

— Došao sam da se venčam s vašom kćeri — reče mladić kralju Sunca.

— Dobro. Venčaćeš se sutra — reče kralj Sunca. — A sada se odluči koju ćeš od njih uzeti. — I zapovedi slugama da mu vežu oči.

Uđe prva sestra. Prosac joj dodirnu ruke i reče: — Ova mi se ne dopada.

Kralj mu dovede drugu kćer. Mladić joj dodirnu ruke i reče: — Ni ovu ne bih uzeo.

Uđe treća princeza. Mladić se najpre uveri da ona nema jedan prst, pa reče: — Želim da se oženim ovom vašom kćeri.

Posle raskošne svadbe, mladenci dobiše zasebnu odaju u dvoru. Kad bi noći u ponoći, mlada poveri svome supružniku: — Čuj, moram da ti kažem da ti moj otac radi o glavi, namerava da te pogubi.

— Onda bežimo — odgovori mladoženja.

Supružnici ustadoše pre bele zore, pojahaše konje i pobegoše. I kralj ustade, ode u njihove odaje, ali tamo ne nađe mladence. Tada krenu u štalu i primeti da su mu nestala dva najlepša ždrepca. Smesta posla u poteru za beguncima četu konjanika, da ih uhapse.

Mladenci su jahali poljem, kad u neko doba kći kralja Sunca začu iza sebe topot konjskih kopita, okrete se i spazi četu konjanika koja ih je gonila. Brzo izvadi češalj iz kose i zabode ga u zemlju. Češalj se pretvori u šumu. U šumi su neki čovek i žena kresali drveće.

Vojnici ih upitaše: — Jeste li videli kćer kralja Sunca i njenog muža? Jesu li ovuda prošli?

A čovek i žena odgovoriše: — Krešemo drveće, čupamo korov, a čim se smrkne, idemo kući.

A vojnici ponoviše: — Pitali smo vas jeste li videli kćer kralja Sunca i njenog muža?

Ono dvoje odgovori: — Kad napunimo kolica šibljem, idemo kući.

Vojnicima dojadi da se objašnjavaju i vratiše se.

— Jeste li ih našli? — upita ih kralj Sunca.

— Bili smo im već na tragu — odgovoriše oni — kad se odjednom obresmo u nekom čestaru i tamo nabasamo na jednog čoveka i ženu koji su nam neprestano davali naopake odgovore. Mi u klin, oni u ploču!

— Trebalo je da ih uhapsite! Pa to su bili oni: moja kćerka i zet!

I vojnici ponovo krenuše u poteru.. Već su mladencima bili za petama, kad kćerka kralja Sunca opet zabode češalj u zemlju. Češalj se pretvori u baštu, a u toj bašti su neki čovek i žena brali maslačak i rotkvice. Vojnici ih upitaše: — Jeste li videli kraljevu kćer i njenog muža?

— Veza rotkvica staje jedan novčić, a veza maslačka pola novčića.

Vojnici ih opet upitaše za mladence, ali baštovani su jednako govorili o maslačku i rotkvicama. I tako se konjanici vratiše u dvor.

— Bili smo im već za petama — rekoše konjanici kralju — kad odjednom zapasmo u neku baštu u kojoj su nam neki čovek i žena na naša pitanja uvek davali naopake odgovore. Mi u klin, oni u ploču!

— Trebalo je da ih uhapsite! — Pa to su bili oni!

Konjanici su opet dugo jahali, kad im se na vidiku ukaza mladi par. Nevesta po treći put zabode češalj u zemlju, i gonioci se nađoše pred crkvom pred kojom su stajala dva zvonara. Konjanici ih upitaše jesu li videli kćer kralja Sunca.

Zvonari odgovoriše: — Sada ćemo zvoniti drugi put, pa onda treći, a posle toga će početi služba.

I konjanici više nisu imali snage da se raspravljaju.

— Trebalo je da ih zatvorite! Pa to su bili oni! Moja kćerka i zet! — viknu kralj Sunca, ali i njemu već dosadi da kao prazna vodenica ponavlja jedno isto, pa diže ruke od mladih supružnika.

PRINCEZE UDATE ZA PRVOG NAMERNIKA

Živeo jednom neki kralj i imao četvoro dece: tri kćeri i jednog sina, prestolonaslednika. Na samrti, kralj pozva kraljevića i reče mu: — Sinko, ja mrem... Poslušaj moju zapovest: kad se tvoje sestre budu zadevojčile i stigle za udaju, izvedi ih na balkon i razudaj za prve namernike, pa makar to bili ubogi seljaci, učitelji ili plemići.

Kad najstarija princeza stiže za udaju, iziđe na balkon. Upravo u tom trenutku pored njihove kule prominu neki bosonogi siromašak.

— Prijatelju, pričekaj malo.

— Izvolite, vaše veličanstvo! — reče čovek. — Ne mogu da se zadržavam, jer su mi svinje u toru. Ako uđem, bojim se, zabaviću se, a treba da ih pustim na pašu.

— Sedi! Moram nešto vrlo važno da ti poverim. Rešio sam da za tebe udam najstariju sestru.

— Sprdate se sa mnom, vaše veličanstvo: ja sam običan svinjar.

— Ne mari! Oženićeš se mojom sestrom, jer je to poslednja želja preminulog kralja.

I tako se princeza i svinjar venčaše i odoše sa dvora.

Dođe vreme da se udomi srednja princeza. Brat je izvede na balkon i pozva u dvor prvog namernika.

— Vaše veličanstvo, bojim se da ću se zasedeti, a postavio sam zamke za ptice i treba da idem da vidim je li se koja uhvatila.

— Ostavi zamke i skokni začas gore, treba da se s tobom porazgovaram.

Tako i ptičaru mladi kralj predloži da uzme princezu.

— To je nemoguće — odgovori čovek — ja sam običan lovac na ptice, kako bih mogao da se orodim sa jednim kraljem?

— To je poslednja želja moga pokojnog roditelja — objasni ptičaru mladi kralj, i tako srednja princeza pođe za lovca na ptice i napusti dvor.

Kad treća sestra iziđe na balkon, naiđe neki grobar, i kraljevski brat je — teška srca, jer je bila njegova mezimica — dade tome ukopniku.

Kad mladi kralj, pošto je razudao sestre, ostade sam u dvoru, pomisli: „Ako bih pošao stopama svojih sestara, kime li bih se ja oženio?"

I tako, iz puke radoznalosti, iziđe i on na balkon. Pored zamka brzo promaknu neka stara pralja, ali je kralj zovnu: — Kumo, kumice, pričekajte začas ...

— Šta želite?

— Skoknite začas gore u dvorac, moram nešto hitno da s vama porazgovaram!

— Šta hitno, kako hitno! Lako je vama. Vi ste, žutokljunče moj kraljevski, dokoni, a meni se žuri, jer moram u reci proprati ovo rublje.

— Naređujem vam da dođete ovamo!

Ali, ko je još video da se naređuje starkama! One su neposlušne, nepokorne, ne poštuju zapovesti. Pralja se okrenu, ljutnu se na kralja i prokle ga: — Dabogda pošli u potragu za lepom Cvetom! — To dobaci, pa se okrenu i ode.

Kralj sav uzdrhta. Morao je da se nasloni na ogradu balkona. Snuždi se, sneveseli, poče da čezne za nečim nedostižnim. U prvi mah mu se učini da žali za izgubljenim sestrama; međutim, to ime, ime lepe Cvete, bilo mu se urezalo u srce. On reče u sebi: „Treba da napustim roditeljski dom i prolutam svetom ne bih li našao lepu Cvetu.“

I tako je mladi kralj postao veliki putnik i lutalica. Obišao je pola sveta, ali ni od koga ništa nije mogao doznati o lepoj Cveti.

Već je tri godine neprestano bio u pokretu, kad se jednog dana nađe u polju i nameri se najpre na jedan čopor svinja, potom na

drugi, pa na treći; tako je išao poljem, okružen mnoštvom svinja, i prokrčivši kroz njega put obreo se pred velikom palatom. Zakuca na vrata te palate i viknu: — Hej, ukućani! Primite me na prenoćište!

Vrata se otvoriše i na pragu se pojavi veoma otmena gospa. Kad vide kralja, baci mu se u zagrljaj. — Brale moj jedini, milo moje!

Kralj u njoj prepozna stariju sestru, koja se udala za svinjara. — Sejo, draga sekice!

Dotrča i zet svinjar u skupocenom odelu, pravi plemić, i supružnici pokazaše gostu velelepnu palatu, svoje obitavalište, i rekoše mu da i druge sestre prebivaju u sličnim zdanjima.

— Lutam po svetu i tražim lepu Cvetu — reče kralj.

— Nismo nikad za nju čuli — odgovoriše mu sestra i zet — ali poseti ostale sestre, možda one nešto o njoj znaju, pa ti mogu pomoći.

— A ako se budeš našao u nevolji — reče zet koji je bio svinjar — pomoći će ti ove tri čekinje. Dovoljno je da jednu od njih baciš na zemlju i da se izvučeš iz svake neprilike.

Kralj opet krenu na put i posle duga hoda zaiđe u neki čestar. Na svakoj grančici sedele su ptice, proletale su između stabala, od svakovrsnih pernatih lepotica koje su krilima parale plava prostranstva nije se videlo nebo, i te pevačice su cvrkutale, pućpurikale, zaglušno se natpevavale.

U ovom šumarku bila je podignuta palata druge kraljeve sestre, koja je živela još raskošnije od starije sestre, jer je njen muž od ubogog lovca na ptice postao plemić.

Ni oni nisu čuli za lepu Cvetu, i zato su uputili kralja trećoj sestri; ali pre no što su se od njega oprostili, zet mu je dao tri ptičja pera i rekao mu da je dovoljno da ih baci na zemlju ako se nađe u nevolji, pa će biti spasen.

Kralj produži put i odjednom sa svake strane druma ugleda humke, bezbroj grobova, kojih je bivalo sve više, tako da je najzad širom poljane video samo grobove. Kroz to veliko groblje kralj stiže u. palatu treće sestre, svoje mezimice. Zet, nekadašnji grobar, dade mu jednu koščicu i reče mu da je baci na zemlju ako se nađe u nevolji. A sestra mu poveri da zna u kojem gradu prebiva lepa Cveta;

štaviše, uputi ga nekoj starici kojoj je ona svojevremeno mnogo valjala, pa će se sada — kako reče — sigurno i ona njemu naći u svakom pogledu.

Mladić stiže u kraj u kome je živela lepa Cveta, koja je bila kraljeva kćerka. Preko puta njenog dvora, nedaleko, nalazio se kućerak one starice koju je njegova sestra mnogo zadužila, i ona oberučke dočeka brata svoje dobročiniteljke. Sa prozora staričine potleušice mladi kralj je mogao videti lepu Cvetu, koja bi se pojavila na prozoru čim bi zazorila zora. Lice joj je bilo zastrto koprenom, i kad je junoša video taj dražesni cvet, bio bi skočio kroz prozor da ga starka nije sprečila.

— Vaše veličanstvo, nemojte ni pokušavati da je prosite — reče mu baka. — Njen otac, kralj ove zemlje, bezdušan je u tolikoj meri da proscima svoje kćeri postavlja nemoguće uslove, stavlja ih na razna iskušenja, i bez predomišljanja poseče svakog od njih koji ne može da reši njegove zadatke.

Ali naše momče plemenita roda nije prezalo od opasnosti i zato ipak ode u pohode ocu lepe Cvete i zatraži njenu ruku. Kralj ga zatvori u golemo spremište za voće, u kome je ogromna količina jabuka i krušaka upravo bila pritisla police, i reče mu da će mu odseći glavu ako sve to voće ne pojede za jedan dan. Mladić se seti da mu je najstariji zet, bivši svinjar, dao tri čekinje, pa ih baci na zemlju. Odmah se začu groktanje i sa svih strana u spremište povrveše svinje, čitavi čopori svinja, more svinja, koje su skičale i potamanile sve što se tu zateklo, poobarale police, počistile sve jabuke i kruške, ne ostavivši ni semenke.

— Čestitam ti — reče kralj — oženićeš se mojom kćeri. Ali moraš rešiti još jedan zadatak. Prve noći kad budeš s njom ostao nasamo, moraš je uspavati pesmom ptica, najmilozvučnijom pesmom najlepših ptica na svetu. Ako to ne budeš mogao ostvariti, narediću dželatu da ti odseče glavu.

Mladoženja se seti da ima ona tri pera koja mu je dao zet ptičar, pa ih baci na zemlju. Nebo odjednom prekriše jata ptica, raznobojnih krila i vratova; one sleteše na drveće, tornjeve, krovove i počeše da pevaju tako skladno i umilno da princeza utonu u san, sa blaženim osmehom na licu.

— Priznajem — izjavi tast — da si zaista zaslužio moju kćer, kraljevsku nevestu. Međutim, već sutradan posle venčanja morate da mi nađete takvo dete koje ume da kaže ,,tata“ i ,,mama“. Ako ga ne nađete, tebi i njoj ću odseći glavu.

— Ima vremena do sutra — odgovori ženik i, oprostivši se od kralja, ostade nasamo sa lepom Cvetom.

Ujutru se seti one koščice koju mu je dao zet grobar. Baci je na zemlju, a koščica se pretvori u lepo detence koje je držalo u ruci zlatnu jabuku i tepalo ,,tata“ i ,,mama“.

Uđe kralj, mladoženjin tast, a nevinašce mu pođe u susret i htede da mu na vrh krune stavi zlatnu jabuku. Kralj tada poljubi umiljato čedo, blagoslovi mladence, skide krunu i položi je na glavu zetu, koji ih je sada imao dve.

Prirediše veliko slavlje i bogat svadbeni ručak, na koji pozvaše zeta svinjara, zeta ptičara i zeta grobara sa njihovim suprugama.

GROŽĐE TAMJANIKA

Bio jednom jedan kralj koji je imao kćer jedinicu, pravu lepoticu, stasalu za udaju. Neki drugi kralj, njegov sused, imao je tri sina, kršna mladića, zaljubljena u tu princezu. Princezin otac im reče: — Svu trojicu podjednako uvažavam i ne mogu izdvojiti jednoga od vas. Ali ne bih želeo da se zavadite i da među vama dođe do razmirica. Zato postupite ovako: pođite u svet, i onaj od vas koji se u roku od šest meseci bude vratio sa najlepšim poklonom biće moj zet.

Tri brata krenuše u svet, i na jednom raskršću gde se drum račvao na tri dela krenuše svaki svojim putem:

Prođoše tri, četiri, pet meseci, a najstariji brat još ne nađe poklon koji bi bio dostojan princeze. Jednog jutra, šestog meseca svog boravka u svetu, nađe se u nekom gradu i začu kako pod prozorom jedne gostionice neko viče: — Ćilimovi! Fini ćilimovi! — Iziđe na prozor, a ćilimar ga upita: — Hoćete li da kupite jedan lepi ćilim?

On reče: — Nije nego! Samo mi još to treba! U mojoj palati ih ima toliko da je njima zastrta čak i kuhinja.

Ćilimar mu odvrati: — Ali ovakav ćilim sigurno nemate.

— Kakav je to naročiti ćilim? U čemu je njegova izuzetnost?

— To je takav ćilim — reče ćilimar — da, kad čovek na njega stane, juri sto milja na dan.

Princ puknu prstima.. . — Eto poklona za princezu! Koliko tražite za to čudo, dobri čoveče?!

— Stotinu talira okruglo, ni manje ni više — reče ćilimar.

— U redu — reče princ i odbroja mu stotinu talira.

Čim princ kroči na ćilim, ćilim prelete preko vrhova planina i stiže pred gostionicu gde je bio ugovorio da se nađe sa braćom posle šest meseci. Ali braća mu još ne behu stigla.

I srednji brat je sve do poslednjeg trenutka uzalud lutao po svetu, ne mogavši da nađe poklon koji bi mu odgovarao. Ali odjednom natrapa na nekog torbara koji je vikao: — Dogledi! Savršeni dogledi! Gospodine, dopada li vam se ovaj dogled?

— Šta da radim s njim? — reče princ. — Moja kuća je puna dogleda, izrađenih u prvim radionicama sveta.

— Ipak, pretpostavljam da ovakav dogled nemate i da ga nikad ni videli niste.

— Kakav je to naročiti dogled?

— Njime možete videti šta se dešava na stotinu milja daleko, i to ne samo na otvorenom prostoru već i u kućama, jer zidovi za njega nisu nikakva prepreka.

Princ uzviknu:— Eto poklona za princezu! Koliko ga cenite?

— Stotinu talira okruglo.

— Evo vam stotinu talira, a vi mi dajte taj redak dogled.

Čim mladić dobi dogled, pođe u krčmu na sastanak s braćom. Nađe samo starijeg brata, zajedno pričekaše najmlađeg.

Najmlađi brat, uoči onog dana kada se navršavalo šest meseci od njegovog traganja za poklonom, nije još bio našao ništa vredno, i već je očajavao, kad na povratku srete nekog prodavca voća koji je vikao: — Grožđe! Kupite grožđe šećergao! Kupite tamjagaiku!

Princ nikada nije čuo za grožđe tamjaniku, jer u njegovoj zemlji takva loza nije uspevala, pa upita: — Kakvo je to grožđe koje prodajete?

— Zove se tamjanika — reč piljar. — To je birano, izvrsno, osobito grožđe, a sem toga ima i neke druge naročite osobine.

— Kakve osobine?

— Kad se samrtniku stavi jedno zrno toga grožđa u usta, smesta se povrati u život.

— Neverovatno — začudi se princ. — Pa onda ću ga odmah kupiti. Pošto je to čudesno voće?

— E, ono se prodaje na zrno. Daću ga po stotinu talira zrno, i to kao za vas.

Princ je imao u džepu tri stotine talira i mogao je kupiti samo tri zrna tamjanike. Stavi ih u jednu kutijicu, a prethodno ih dobro obloži pamukom, pa ode na sastanak sa braćom.

Kad se najzad sva trojica nađoše u gostionici, počeše da jedan drugoga ispituju šta su kupili.

— Ja? Jedno ćilimče... — reče najstariji brat

.

— Ja sam nabavio neki mali Dogled... — reče srednji brat.

— Malo voća, i to je sve — reče treći brat.

— Šta li se za ovo vreme desilo kod nas? Čega li ima novoga kod princeze? — upita jedan od njih.

Tada srednji mladić, sasvim mirno, ne dižući oko toga veliku galamu, uperi dogled u pravcu njihove prestonice. Tamo je život tekao kao obično. Potom uperi dogled u pravcu prestonice susednog kraljevstva, u kojoj se nalazila njihova izabranica, i kriknu.

— Šta je? Šta se desilo? — upitaše ga braća.

— Znate li šta sam video? — reče brat. — U dvorištu pred palatom voljene princeze zavladala je opšta žalost. Kočije dolaze i odlaze, ljudi nariču, rone suze, u očajanju čupaju kosu. A u palati ... U palati vidim lekara, sveštenika, pored jednog uzglavlja, pored uzglavlja princeze, koja leži nepomično i bleda je kao smrt. Brzo, braćo moja, požurimo, da stignemo na vreme... Ta čarobna devojka, svetska lepotica, na samrti je.

— Šta da radimo! Pa mi smo udaljeni više od pedeset milja!

— Ne bojte se! — reče najstariji brat. — Stići ćemo na vreme. Brzo stanite na ovaj moj ćilim.

Ćilim polete i stiže do princezine odaje, uđe kroz prozor i slete u podnožje njenog kreveta, pa se pred njim prostre kao svaki zastirač. Na njemu su stajala sva tri brata.

Najmlađi brat je već bio izvadio iz pamuka tri zrna grožđa, pa jedno zrno stavi u bleda princezina usta. Ona proguta čudotvornu bobicu i odmah otvori oči. Princ joj onda gurnu u usta drugo zrno, od

kojeg joj se u obraze vrati rumenilo. Kad mladić natera samrtnicu da proguta i treće zrno, ona uzdahnu i diže ruku: bila je spasena! Princeza ustade i zamoli sobaricu da joj donese najlepše, najsvečanije haljine.

Sred opšteg veselja najmlađi brat reče: — Ja sam pobedio, princeza je moja. Da ne beše moje tamjanike, sada ne bi bila među živima.

— Nisi u pravu, brate — usprotivi se srednji brat. — Da ja nisam imao dogled i nisam vas obavestio da je princeza na umoru, ništa ne bi pomogla tvoja zrna. Zato ću se ja oženiti princezom.

— Žao mi je — upade mu u reč najstariji brat — ali princeza je moja i niko mi je ne može oteti.

Vaši razlozi padaju pred čudotvornom moći moga ćilima, jer ne bismo stigli na vreme da njega nije bilo. Šta bi nam u tom slučaju vredeli dogled i tamjanika.

Kralj je nastojao da ih stiša i pomiri, ali braća se još teže zavadiše. Onda otac, pošto mu ništa drugo nije preostalo, venča princezu za nekog desetog prosca, koji je došao da je traži praznih ruku.

PUTNIK IZ TORINA

U Torinu je jednom živeo neki imućan čovek koji je imao tri sina. Najstariji sin se zvao Đuzepe i bio je mladić maštovit i dovitljiv, pa je neprestano sanjao o dalekim putovanjima: želeo je da vidi Carigrad. Otac je, međutim, nastojao da ga oženi, jer je nameravao da mu ostavi radnju u nasleđe, pa je priželjkivao od njega potomstvo. Stoga se protivio da Đuzepe ode od kuće. Ali mladić ni na šta drugo nije mogao da misli već samo na putovanja. Najzad se srednji brat oženi, pa otac poče njega da smatra za naslednika koji će preuzeti radnju posle njegove smrti i održati njihovo ime. I tako se saglasi sa zadrtim sinom, privole se njegovim zamislima i odobri mu putovanje. Đuzepe ponese sa sobom kovčeg pun odela, raznog pribora, novaca, i krenu u Carigrad.

Kad su bili na otvorenom moru, nebo se nasumori, dunu bura, brod zahvati nepogoda, i on poče da se ljulja tako da mornari izgubiše vlast nad kormilom. Lađa zađe u nepoznate vode, razbi se o neki greben. Putnike prekriše talasi i oni se podaviše. Đuzepe, međutim, skoči sa broda koji je tonuo, uzjaha na svoj kovčeg, koji je stalno imao na oku i od koga se ni trenutka nije odvajao. Celu olujnu noć se na njemu ljuljao, dok ga najzad ne zanese vihor i, kad je sunce već izgrevalo iz mora, koje se bilo stišalo, odbaci na žalo nepoznatog ostrva. Ostrvo se u prvi mah činilo nenaseljeno, iako je bilo pošumljeno i puno sočnog voća.

Đuzepe protumara kroz čestare, kad odjednom pred njega banu čitavo pleme urođenika, ogrnutih životinjskim kožama. Đuzepe im priđe, zamoli ih da ga prime na konak i pomognu mu da ponese kovčeg: ali nikako ne uspe da se s njima sporazume. Tada izvadi iz

džepa zlatnik i pruži ga urođenicima: oni su, međutim, gledali u njega bezizrazno, očigledno ne znajući šta bi s njime. Došljak im tada pokaza časovnik, ali urođenici i ne trepnuše, kao da im je pokazao iznošenu cipelu. Uporni Đuzepe im tada pokaza nož i njime odseče jednu grančicu: urođenici se pokrenuše, neobični predmet privuče njihovu pažnju, i mnogi od njih mašiše se rukom za njega. Đuzepe odrečno mahnu glavom, što je značilo da nož ne želi ustupiti njima, već njihovom starešini. Oni onda uprtiše kovčeg na leđa i odvedoše brodolomnika u pećinu u kojoj je obitavao njihov kralj. Kralj i Đuzepe se uskoro združiše i postadoše prisni prijatelji. Putnik iz Torina je živeo u kraljevskoj pećini i naučio jezik urođenika. Ali i on je mnogo čemu naučio urođenike. Zapazio je, na primer, da ostrvo obiluje krečom i ilovačom, pa je ostrvljane naučio da peku cigle i grade kuće. Kralj došljaka proglasi za potkralja, a posle izvesnog vremena čak mu predloži da se oženi njegovom kćeri. Mladić nije bio sklon da sa princezom stupi u brak, zato što se već bio zagledao u jednu dražesnu urođenicu, devojku iz naroda, a i zato što je kraljeva kćerka bila verovatno najružnije žensko čeljade koje je ikad video. Ali mladić je bio sam, okružen urođenicima, na jednom ostrvu sa koga nije mogao pobeći, pa se nije usuđivao da kralju protivreči i padne u njegovu nemilost. Stoga je bio prinuđen da prihvati ponudu. Dvoje zaljubljenih je na rastanku ronilo gorke suze, ali i dalje se volelo i razumelo. Đuzepe se oženi kraljevom kćeri, a i njegova lepojka se, da ne bi bilo sumnjivo, udade za nekog starog ribara. Ako bi se sreća merila materijalnim dobrima, došlo bi se do zaključka da je došljak iz Torina u zavidnom položaju; nije bio kralj, ali kao da je bio, toliko su ga svi uvažavali i obasipali svim i svačim. Međutim, mladić nije bio srećan, osećao se skučenim kao ptica u zlatnom kavezu, kao da nije slobodan čovek, već rob. Gorko se kajao što nije poslušao oca.

Ali odjednom kraljeva kćerka zanemoća, pade u postelju i umre. U kraljevstvu zavlada opšta žalost. Posle pretrpljenog gubitka kralj je bio neutešan. Neprestano je plakao i jadikovao. Đuzepe je nastojao da mu nekako ublaži bol, pa mu reče: — Čujte, vaše veličanstvo, morate da se priberete, da se pomirite s time da ste izgubili kćer i da je ne možete vratiti iz groba. Nju ste nepovratno izgubili, ali mene imate, ja ću biti pored vas.

— Ah — reče kralj — ne tužim ja samo za izgubljenom kćeri, već i nad tvojom sudbinom, jer, znaj, uskoro ću izgubiti i tebe.

— Šta kažete? — viknu Đuzepe. — Šta to ima da znači, vaše veličanstvo?

— Zar su ti nepoznati zakoni ove zemlje? — upita kralj. — Po našem zakonu, kad umre jedan supružnik, drugi mora da se s njim živ sahrani. To je ujedno i zakon i običaj, a mi smo dužni da ga poštujemo.

Đuzepe se uzalud bunio, preklinjao. Pogrebna povorka se uputi prema groblju. Mrtva mlada u kraljevskoj odeždi nošena je na nosilima, iza nje je išao Đuzepe, izbezumljen i prestravljen, a potom narod, koji je plakao i kukao. Grob je bio neka velika podzemna pećina. Ulaz pećine bio je zatvoren ogromnom stenom. U grob su se mrtvaci spuštali sa svim što su posedovali. Đuzepe izrazi želju da sa njim spuste u grob i njegov kovčeg u kome su se nalazile razne dragocenosti. Urođenici ga još snabdeše hranom za pet dana i dadoše mu svetiljku. Posle završetka pogrebnih svečanosti opet navališe kamen na ulaz u pećinu, a Đuzepea ostaviše u grobu samog sa lešom njegove supruge.

Sahranjeni mladić uze svetiljku, s namerom da dobro istraži pećinu. Bila je puna mrtvaca, nekih tek sahranjenih, a nekih koji su se već bili pretvorili u kosture. Pored mrtvaca bilo je zgomilano njihovo blago: zlato, srebro, drago kamenje. Đuzepe pomisli kako sve to blago u rvim okolnostima za njega nema nikakve vrednosti, pošto je, kao žrtva jednog varvarskog običaja, osuđen da ovde završi svoj mladi život. I tako je sedeo, posustao i očajan, na svome kovčegu; povremeno je iz džepa vadio časovnik, gledao kako mu se pomeraju kazaljke i pokušavao da se uživi u misao — da ga uskoro više neće biti među živima. Posle ponoći učini mu se da čuje topot kopita, obazre se oko sebe i spazi neku životinju sličnu velikom govedu. Životinja priđe jednom lešu, uhvati ga zubima za kosu, prebaci na leđa, iziđe i nestade u mraku. Iduće noći, u isto doba, životinja opet naiđe u pećinu i odnese drugi leš. Đuzepe ovoga puta pođe za njom. Na kraju pećine se nalazio hodnik koji se blago spuštao, a pošto se u daljini čulo hučanje talasa, moglo se pretpostaviti da je izlazio na more. To otkriće osuđenog na smrt

ispuni zadovoljstvom; sada je već pouzdano znao da će iz tog memljivog groba izvući živu glavu, ali nije hteo da iz njega iziđe praznih ruku, kad je već toliko blago bilo u njemu zgomilano. Stoga odloži bekstvo do sutra. Sem toga, već se bilo sasvim razdanilo, pa nije hteo da ga vide ostrvljani.

Ceo dan je spremao stvari koje je naumio da iznese iz groba, kad odjednom začu uobičajenu pogrebnu tužbalicu. Odmah potom s ulaza u pećinu skloniše onu veliku stenu i u grob spustiše leš nekog čoveka, a s njim i jednu živu ženu, sa svetiljkom i kotaricom hrane. Đuzepe se pritajio iza jedne stene i čekao da zatvore pećinu, pa da se onda pojavi pred ženom, svojom sapatnicom. Međutim, kad ona u dnu pećine spazi Đuzepeov kovčeg, priđe mu i odjednom zarida:

— Đuzepe moj, tugo moja! On se sada, jadniče moje, već smirio, a meni još predstoji mučenje.

— Tada Đuzepe u toj ženi prepozna svoju nekadašnju draganu, onu što se bila udala za starog ribara, i seti se da su to sada sahranili njenog muža. Iziđe iz skrovišta, zagrli je i reče: — Nisam umro, a i ne mislim da umrem, već da zajedno s tobom pobegnem iz ovog groba.

Žena se najpre prestravi, kosa joj se diže od užasa, jer pomisli da je Đuzepe avet, pa onda reče: — Nikad niko odavde nije izvukao živu glavu. Kako možeš da se zavaravaš ludim nadama? — Đuzepe joj tada ispriča šta je video. Oni se najpre okrepiše svežom hranom koju je žena ponela sa sobom, onda posedaše, očekujući dolazak govečeta.

Kad goveče naiđe i odnese leš, Đuzepe se za njim iskrade iz pećine, odšunja kroz hodnik i najzad, negde u dnu, vide kako se svetluca more obasjano mesečinom, a goveče po njemu pliva, sa lešom na leđima.

I Đuzepe zapliva, obiđe ostrvo, u mraku se pope do ulaza u pećinu i s teškom mukom skloni sa njega veliku stenu.

Potom spusti u pećinu konopac koji je bio obmotao oko tela. Žena ga je grozničavo očekivala u dnu pećine, i kad joj Đuzepe baci konopac, poče da vezuje blago, a on da ga izvlači napolje. Blago su bili potrpali u mešine od životinjske kože, koje su sad bile pune zlata, srebra i dragog kamenja.

Đuzepe na kraju izvuče kovčeg i ženu.

Kad se oboje nađoše napolju, na slobodi, sa svim tim dragocenostima, uputiše se prema granici drugoga kraljevstva koje se takođe nalazilo na tom ostrvu, i pre svanuća stupiše na njegovo tle. Begunci posetiše vladara, ispričaše mu sve što su doživeli i on im velikodušno pruži gostoprimstvo u svome domu.

Đuzepe provede mnogo godina u tom kraljevstvu i za to vreme dobi tri sina. Ali iako je imao svega u izobilju, i čak postao prvi ministar, neprestano je čeznuo za Torinom, svojim rodnim gradom, i želeo da se u njega vrati. Stoga sagradi čamac, reče da će njime praviti kraće izlete i sa ženom se otisnu na pučinu, a uveče se vrati da kralj ne bi nešto posumnjao. Ali jedne tihe noći u čamac ukrca ženu, decu, kovčeg i sve blago, pa zavesla svom snagom, tako da se ostrvo uskoro izgubi sa vidika.

Posle izvesnog vremena učini mu se da u daljini vidi brod obasjan mesečinom, pa dunu u mornarsku trubu, pozivajući nepoznate mornare u pomoć. Taj brod koji se pojavio na vidiku plovio je u Carigrad. I tako se Đuzepeu ostvari mladalački san; stiže u Carigrad i sa blagom iz pećine mrtvih otvori zlatarsku radnju. Potom se vrati u Torino, bogat i srećan, na veliku radost svog starog oca, koji ga je neprestano iščekivao.

ČAMAC KOJI PLOVI MOREM I KOPNOM

Jednom neki kralj izdade sledeći proglas:

— Onom veštaku koji bude tako umešan da napravi brod što plovi i morem i kopnom daću svoju kćer za ženu.

U toj zemlji je živeo neki golać, tankih rebara, koji je imao tri sina. Sva imovina bili su mu jedan konj, jedan magarac i jedno prase. Kad njegov najstariji sin pročita proglas, reče mu: — Babo, prodaj konja i kupi mi alat da njime napravim brod koji plovi morem i kopnom, pa ću se oženiti princezom.

Mladić je ovim predlogom svakodnevno dosađivao ocu, pa ovaj, samo da se smiri, proda konja i kupi alat. Zadovoljni sin porani, uze alat, i pođe u goru da naseče drva i od njih sagradi brod.

Brod je već bio upola izgrađen, kad pored veštog majstora prođe neki starčić. — Šta to praviš, sinko?

On mu odgovori: — Ono što volim.

Čičica upita: — A šta to voliš da praviš?

On odgovori: — Burad! .

— Burad možeš kupiti gotovu — odgovori stari i produži put.

Kad mladić sutra dođe u šumu u kojoj je bio ostavio nedovršen brod, drvo i alat, nađe tamo samo hrpu delova buradi. Kad nesrećni brodograditelj vide da je nafabusio, vrati se kući, a uz put je kukao i ronio gorke suze. Odmah ispriča ocu šta ga je snašlo. Otac je prodao konja samo da mu već jednom izbije bube iz glave, pa možete zamisliti kakva ga je srdžba obuzela kad je čuo sinovljevu priču. E, lepo mu je došlo da ga zadavi!

Od toga događaja ne prođe ni mesec dana, kadli srednji sin uvrte sebi u glavu da će sagraditi onaj neobični brod. Spopade oca da mu kupi alat, i posle dugog ubeđivanja, kukanja, usrdnih molbi, otac bi prinuđen da se liši magarca kako bi sinu kupio odgovarajući alat. I srednji brat uze alat i krenu u goru da naseče drva. Brod je već bio upola izgrađen, kad prođe onaj čičica i reče: — Šta to praviš, sinko?

On odgovori: — Ono što volim.

Čičica upita: — A šta to voliš da praviš?

On odgovori: — Drške za metle!

— Drške za metle možeš kupiti gotove! — reče stari, okrenu se i produži put.

Mladić uveče ode kući, povečera šta se zateklo na stolu, ode na spavanje, a sutradan, u praskozorje, ponovo krenu u goru. Ali i njega zadesi nesreća kao i brata: na radilištu nađe samo hrpu drški za metle.

Kad sav očajan dotrča ocu i ispriča mu šta se desilo, ovaj mu reče: — Tako ti i treba! Tako vam treba obojici kad imate bube u glavi! Tako treba i meni kad sam budala pa vas slušam!

Tada najmlađi brat, koji se tu našao, reče: — Kad smo već zakasali, ne možemo natrag! Oče, dozvolite i meni da okušam sreću! Prodajmo prase i kupimo alat. Možda ću ono što moja braća nisu uspela da ostvare ostvariti baš ja.

Ukratko, prodaše prase. Najmlađi sin je tako došao do alata i mogao da krene u goru. Brod je već bio upola izgrađen, kad se pojavi onaj starac: — Sinko, šta to praviš?

On odgovori: — Pravim brod koji će moći da plovi morem i kopnom.

Tada čičica odgovori: — Brod koji plovi morem i kopnom možeš kupiti gotov.

Kad to reče, produži put. Mladić se uveče vrati kući, povečera šta se zateklo na stolu i ode na spavanje, a ujutru, pre bela dana, opet ode u šumu. Na radilištu nađe gotov brod spreman da zaplovi, sa razapetim jedrima. Ukrca se u brod i reče: — Brode, zaplovi kopnom! — i brod zaplovi kopnom kao da je more, obiđe apumu pa

se otisnu prema kući. Kad otac i braća videše srećnog kapetana najčudnijeg broda na svetu, zanemeše od čuda.

Mladi lađar je neprestano govorio brodu: — Jedrenjačo, galijo čudna, ploii kopnom! — i tako je zajedrio prema kraljevskom dvoru. Kad je brod brodio rekom, lako je klizio po njenim talasima, a kad je jedrio preko brda i dolina, ovlaš se doticao tla.

Mladić je sada imao brod, ali ne i posadu. On doplovi do neke reke u koju se ulivala mala pritoka. Ali pritoka nije mogla da se u reku ulije, jer je pored njenog ušća na zemlji klečala neka ljudeskara koja joj je svu vodu ispijala.

— Ubio te bog, kako se ne naduješ! — dobaci mu mladić. — Hoćeš li da otploviš sa mnom, pristaćemo uz kraljevski dvor!

Ljudeskara srknu još jedan gutljaj, voda mu zaklokota u grlu. — Sa osobitim zadovoljstvom ću ti se priključiti, ionako sam već donekle ugasio žeđ — reče. I tako se ukrca u onaj naročiti brod.

Brod je plovio vodom i kopnom i pristao na jednoj poljani gde je neka ljudeskara okretala ražanj sa bivolom.

— Hej ti — dobaci mu momče sa broda — hoćeš li da te odvezem u dvor kralju?

— Sa osobitim zadovoljstvom — odgovori ljudeskara. — Pričekaj samo da pojedem ovo parčence mesa.

— Pričekaću.

Ljudeskara uze bivola na ražnju i ogloda ga kao da je pile. Potom se ukrca u brod i zajedno produžiše putovanje.

Brod je plovio jezerima i poljima i opet naišao na jednu ljudeskaru; ova se ramenima naslanjala na planinu.

— Hej, ti tamo — dobaci mu kapetan — hoćeš li da otploviš sa mnom u dvor kralju?

Ljudeskara odgovori: — Ne mogu se pomeriti.

— Zašto?

— Zato što ovu planinu podupirem ramenima da se ne sruši.

— Pusti neka se sruši!

Ljudeskara pridrža planinu rukom i uskoči u brod. Čim se brod otisnu, začu se strahovit tresak i planina se sruši.

Brod je plovio drumovima i brežuljcima, i najzad se usidri pored dvora. Momče se iskrca i reče: — Vaše veličanstvo, eto ja sam nekako uspeo da izgradim brod koji plovi kopnom i morem. Prema tome, sada je red na vas da se pokažete, da održite kraljevsku reč i date mi ruku svoje kćeri.

Kralja ovo pogodi kao grom iz vedra neba. Bio je neprijatno iznenađen i pokajao se što je izdao onaj proglas. Doveo je sebe u položaj da ruku svoje kćeri da jednom nikogoviću iz beloga sveta, neznancu, golji, protuvi.

— Daću vam kćer za ženu — odgovori kralj — samo ako vi i vaša pratnja budete mogli da pojedete ručak koji ću za vas prirediti. Uslov je da počistite sve što se pred vas iznese, i to do poslednje mrvice i poslednje kapi vina.

— Slažem se. Kad ćete prirediti taj ručak?

— Sutra. — I kralj priredi obilatu gozbu od hiljadu raznih jela. „Taj odrpanac, beskućnik, ubogi đavo“, pomisli kralj, „sigurno nema tako veliku pratnju da može pojesti ovoliko brdo hrane.“

Kapetan tajanstvenog broda dođe na ručak samo sa jednim pratiocem: onom ljudeskarom koja je u tren oka smazala bivola kao da je pilence. Ješni kapetanov pratilac je najpre natenane ručkao, mljaskao, žvakao, gutao deset vrsta predjela, potom je omotao još stotinu punih tanjira pečenja i pokusao hiljadu čanaka čorbe. Kralj ga je najpre neko vreme gledao zapanjeno, zanemeo od čuda, a potom se trže i upita sluge: — Ima li još štogod u kuhinji?

Na sto su kao dodatak izneli sve što su u kuhinji napabirčili, a izelica je počistio i poslednje troške hleba.

— Razume se da posle ovog podviga zaslužujete princezinu ruku. Ali ipak, pre no što zvanično objavimo venčanje, želeo bih da vašeg nenasitog pratioca poslužim vinom iz kraljevskog podruma, koji ću u tu svrhu potpuno isprazniti. Želim da ispijete sve moje vino, da ni kap ne ostane u čaši.

Na pijanku dođe ljudeskara koja je ispila reku, nadušak isprazni jedno bure, posrka jednu bačvicu, iskapi jedan balon, dočepa se čak i dve bočice malvazije koje je kralj bio sakrio da ih sam na miru sladi, pa i njih nakrenu.

— Razume se — reče kralj — nemam ništa protiv da vam dam kćer za ženu. Ali uz princezu vam sleduje i miraz. Biće tu raznih ormana, otomana, kanabeta, kreveta, umivaonika, poslužavnika, zastirača, otirača, stočića, lončića i raznih drugih kućevnih potreba. Sve te drangulije moraćete da ponesete odjednom, i pride nevestu, koja će sesti na vrh te gomile.

— Možeš li za moju ljubav da se malčice pomučiš? — upita prosac ljudeskaru koja je pridržavala planinu.

— Razume se da mogu! — odgovori ljudeskara. — Meni je najveće zadovoljstvo da zapinjem kao sivonja.

Prosac sa svojim điđom išeta pred kraljevski dvor. — Jeste li spremni? — upitaše pridošlice nosače. — Onda počnite to da tovarite na ovu ljudeskaru.

Nosači počeše džinu da tovare na leđa ormane, stolove, kovčege sa nakitom, i ne prestadoše dok gomila ne naraste dvoru do krova. Kraljeva kćerka je bila prinuđena da se popne na vrh najviše kule da bi sela na toliko brdo svoga miraza. Kad se princeza ugnezdi na toj gomili, ljudeskara reče: — Drž’te se dobro, princezo. — Pa potrča sa tim tovarom, srećno stiže do broda i skoči na palubu.

Kapetan i graditelj broda reče: — A sada, jedrenjačo hitra, punim jedrima — napred!

I tako brod zaplovi trgom, ulicama, poljima.

Kralj, koji je taj prizor posmatrao sa balkona dvora, povika: — Verne sluge, pohitajte za onim prepredenjacima, uhvatite ih i u lancima dovedite na dvor!

Za brodom krenu u poteru oružana straža, ali ga ne stiže. Vojnici se samo džabe nagutaše prašine koju je brod podigao sa drumova, i zadihani isplaziše jezike pa posedaše pored druma.

Kad mladićev otac vide da mu se najmlađi sin vraća brodom punim svake lepote i obil>a, i da pored njega sedi princeza u nevestinskom ruhu, razgali se i oveseli. Momak podiže velelepni zamak; na jednom spratu smesti oca i braću, po jedan sprat dodeli svakom svom saputniku, a ostale prostorije zadrža za sebe i svoju mladicu visoka roda, kraljevu kćer.

OHOLI KRALjEVIĆ

Bio jednom neki trgovac koji je imao kćer, pa je običavao da je uveče izvodi u društvo. Jedne večeri, kad je devojka bila u društvu, vide nekog gospodina koji je iz džepa izvadio čudnu duvankesu i uzeo iz nje duvana. Na poklopcu duvankese bio je naslikan nečiji lik. To je bio lik sina persijskog kralja, čije je lice bilo zastrto sa sedam velova, i devojka se u njega zaljubi.

Kad se vrati kući, reče ocu: — Oče, zagledala sam se u sina persijskog kralja. Potražite ga, molim vas, stavite mu to do znanja i odnesite mu moju sliku.

Sin persijskog kralja bio je nadaleko čuven kako po lepoti tako i po oholosti. Bio je tako izvanredno lep da se krio od ljudi, pa je zato i prekrivao lice sa sedam velova. Dane je provodio zatvoren u prestonoj dvorani, razgovarao je samo sa majkom.

Kad trgovcu kćerka otkri svoja osećanja, on joj odgovori:

— Mila kćeri moja, biće najbolje da tog persijskog plemića zaboraviš.

Ali devojka je tog lepotana već bila tako ludo zavolela da je samo na njega mislila. Zato poče mučiti oca i na sve moguće načine pokušavati da ga privoli da poseti njenog izabranika. Da je ne bi gledao kako se kinji i kida, otac najzad reši da potraži sina persijskog kralja, sa sedam velova na licu, i da mu bez okolišenja kaže da se u njega zaljubila njegova kći.

Trgovca primi kraljica-majka, uze devojčinu sliku i iziđe iz odaje da je pokaže sinu.

— Sinko, hoćeš li da vidiš ovu sliku?

— Što se mene tiče, kažite tom došljaku da je slobodno može pocepati.

Kraljica obavesti trgovca na kakav je prijem devojčina slika naišla kod njenog sina, a jadni otac poče da je preklinje: — Smilujte se gospo, moja kći je već sve oči isplakala zbog mladog kraljevića!

— Sinko — reče majka oholom kraljeviću — taj trgovac kaže da je njegova kći već oči isplakala zbog tebe!

— Podaj mu onda ovih sedam maramica, neka ih nosi toj cmizdravici!

— Moja kćerka će prekratiti sebi život — reče ojađeni otac kad mu kraljica donese maramice.

— Kaže da će mu kćerka dići na sebe ruku — obavseti oholog kraljevića majka.

— Podaj mu ovaj nož, neka se ta njegova kukavica što pre ubije.

Starac se vrati kćeri i od reči do reči joj ponovi kraljevićeve svirepe odgovore. Devojka je neko vreme provela u dubokoj zamišljenosti i ćutanju, pa potom reče: — Oče, moramo biti odlučni i uporni. Dajte mi jednog brzog ata i kesu zlata, i dozvolite mi da krenem u svet.

— Ti si luda! Nisi pri sebi!

— Bila luda ili ne bila, hoću da krenem u svet!

I devojka ostvari ono što je namislila: zaista krenu u svet. Noć je zateče u polju. U daljini nazre neku žmirkavu svetlost. Ta svetlost je dopirala iz jedne kuće u kojoj je neka žena bdela nad sinom na samrti. Devojka joj reče: — Idite na počinak! Ja ću vas odmeniti i mesto vas bdeti nad vašim sinom.

Za vreme bdenja ugasi se svetlost i u sobi zavlada mrkli mrak. Mlada putnica poče da pipa svuda oko sebe ne bi li našla šibice, ali ih ne nađe. „Moram da izvidim ima li nekog u blizini da mi upali sveću.“ Istrča iz kuće, pretraži okolinu i odjednom primeti Jedan zračak svetlosti. Približi se toj bledoj žiži i primeti neku starku, kako podstiče vatru i slaže drva a ispod bakrača punog ulja.

— Bakice, hoćete li mi zapaliti sveću?

— Hoću ako mi pomogneš — odgovori joj starica.

— Šta treba da radim?

— Budi mi pri ruci dok bacim čini na jednog mladića, sina nekih seljaka koji žive tu u blizini.

— I pokaza kuću u kojoj je ležao onaj mladi samrtnik. — Kad ovo ulje uvri, mladić će izdahnuti.

— Pomoći ću vam — reče devojka. — Ja ću staviti drva na vatru, a vi pogledajte ključa li ulje u bakraču.

Matora oštrokonđa se nagnu da proveri ključa li ulje, a devojka je uhvati za cevanice i glavačke gurnu u vrelu tečnost. Tako završi pakosna starka. Srčana devojka potom upali sveću, zapreta vatru i otrča natrag u onu seljačku kuću. Momče se već bilo povratilo, ozdravilo i ustalo iz postelje. U ubogoj udžerici zavlada veselje i dom siromaškov ozari sreća. — Oženiću se vama! kliknu mladić. — Hvala vam — odgovori mlada lutalica — pustite me da idem svojim putem. Sutradan, obasuta poklonima, produži putovanje.

Devojka zagledana u kraljevića stiže jednog dana u neku varošicu i zaposli se kao sluškinja kod jednog bračnog para. Muž, jadnik, godinama Inije ustajao iz postelje, a bolovao je od neke čudne boljke koju nijedan lekar nije umeo da izleči. Međutim, devojka, dok je posluživala u njegovoj kući, poče da sumnja u ženu i da je uhodi. Jedne večeri sakri se iza zavese da vidi šta ta podmuklica radi noću. Gazdarica naiđe, probudi muža, napoji ga nekim opojnim pićem i, čim on zaspa, otvori jedan kovčežić pa reče: — Izlazite, mile kćeri, vreme je.

Iz kovčežića izmili čitavi splet guja, koje poskakaše na usnulog bolesnika i počeše da mu piju krv. Kad su se zmije zasitile, žena ih odvoji od muža, uze neki lončić koji je držala sakriven iza jedne slike, natera gadne gmizavce da izbljuju krv koju su popile bolesniku, dobro njome natopi kosu, vrati zmije u kovčežić i reče:

Moje seje kolo vode,
Prebaci me preko vode.

Pa iščeznu.

Devojka tada i sama natopi kosu krvlju iz lončića, ponovi tajanstvene reči koje je čula od žene, i odjednom se obre u

nekakvom buretu, punom veštica koje su igrale, bacale čini i bajale. Čim zarude zora, devojka pomisli da mora stići kući pre gospodarice, pa zato reče u sebi: „Moram da se setim nekih tajanstvenih reči koje će me vratiti kući.“ Pa pokuša ovim stihovima:

Moje seje kolo vode,
Prebaci me preko vode.

I zaista, nađe se u kući. Kad se gospodarica vrati, nađe je gde leži u krevetu kao da se ništa nije dogodilo.

Ali sutra ujutru devojka reče bolesnom gospodaru: — Noćas, kad vam žena bude prinela šolju uobičajenog napitka, pravite se da ga pijete, ali nemojte okusiti ni kap.

Gospodar primi savet dobronamerne sluškinje i toga puta se ne uspava. Kad mu žena priđe u nameri da na njega stavi zmije, on skoči i na mestu je ubi. Još se nije bila ni ohladila, a muž već ozdravi. — Kako da ti se odužim? — upita on devojku. — Nemoj otići! Ostani do kraja života sa mnom!

Ali milosrdna služavčica nije htela ni da čuje za to. Uze sav novac koji joj je gospodar dao i opet krenu na put.

Posle duga i tegobna putovanja, uporna trgovčeva kćerka stiže u neku drugu varošicu i odsednu u jednom svratištu. Krčmar je imao mladog sina, koji je odavno bio vezan za postelju; nije ni jeo ni pio, a spavao je noću i danju. Devojka reče: — Imajte u mene poverenja. Znajte, ja ću ga izlečiti.

Pa poče da noću bdi nad bolesnikom. Otkuca deset časova: ništa se ne desi. Otkuca jedanaest časova: ništa se ne desi. Otkuca ponoć, kad odjednom, gle čuda! — na tavanici se otvoriše dve rupe i kroz njih u sobu upadoše dva zavežljaja, jedan beo, drugi crn. Čim dodirnuše tle, beli zavežljaj se pretvori u lepu gospu, a crni u služavku, koja je na poslužaviiku nosila večeru. Gospa šamarnu uspavanog momka i ovaj se probudi; potom postaviše sto i sa njim večeraše, kao da je to nešto sasvim prirodno. Kad kukuriknu pevac, lepa gospa opet šamarnu momka, koji odmah utonu u san. Dve žene

se sklupčaše, pretvoriše u zavežljaje, beli i crni, i odleteše kroz rupe na tavanici.

Kad svanu, devojka reče bolesnikovim roditeljima: — Ako želite da vaš jadni sin progleda i savlada tešku boleštinu koja ga je obrvala, slušajte šta ću vam reći. Treba da posvršavate pet poslova. Prvo, treba da pokoljete sve petlove u selu; drugo, da vežete sva zvona; treće, da spremite crni pokrov na kojem će biti izvezene sve zvezde sa nebeskog svoda i da tim pokrovom prekrijete prozor; četvrto, da ispod prozora zapalite vatru; peto, da na krov popnete jednog zidara, spremnog da zazida dve rupe.

Sutra nanoć dve žene-zavežljaji siđoše u sobu i posedaše sa mladićem za večeru. S vremena na vreme noćne gošće bi pogledale kroz prozor, budno pazeći da ne zazori zora, ali nebo je stalno bilo osuto zvezdama. Žene su čekale dugo, dugo, a napolju je jednako vladao mrkli mrak i nikako nije moglo da se razvidi. Pevci nisu kukurikali, ni kokoši kokodakale. Tada se žene pojaviše na prozoru da vide zašto to nikako ne sviće. Pružiše ruku i uveriše se da zvezde koje su videle nisu one na nebeskom svodu, već su izvezene na pokrovu. Kad skloniše pokrov, ugledaše sunce, koje je već bilo visoko odskočilo na nebu. Tada se uplašiše, pretvoriše u zavežljaje i skočiše ka tavanici. Ali zidar je već bio zazidao rupe dobrim ciglama, gredama i malterom, pa čarobnice nisu imale izlaza. Htedoše da skoče kroz prozor, ali videše da ispod njega gori vatra. Pošto nisu imale drugog izbora, ipak skočiše u vatrište, opekoše se i pobegoše. Ali u brzini zaboraviše da mladića po običaju ošamare: tako on ostade budan i oslobodi se njihovih čini.

Dotrčaše roditelji i zagrliše ga. Činilo im se da će od radosti pomeriti pameću. — Hoću tu devojku! Oženiću se tom devojkom! — bilo je prvo što je bolnik izgovorio. Ali devojka je imala druge planove. Ona i od ovih krčmara primi brdo poklona. a potom produži put.

Jednog dana srete neku staricu, koja je upita: — Devojko, kuda?

Devojka odgovori: — Tražim Oholog kraljevića.

— Čuj — reče baka — znam šta si sve preturila preko glave. Evo ti ovaj štapić. Zatraži od njega što god ti srce zaželi, on će ti želju ispuniti. Inače, kad baš hoćeš da znaš: Oholi kraljević živi u ovom

kraju. — Starka to reče, pa iščeznu. Trgovčeva kći tada ode do dvora Oholog kraljevića, kucnu tajanstvenim štapićem u zemlju i reče: — Zapovedam da ovde odmah izraste visoki dvorac sličan dvorcu Oholog kraljevića, i da na njemu, kao i na kraljevom daorcu bude sedam prozora, ali da to novo zdanje bude tako sahrađeno da njegovi prozori s jedne strane dodiruju prozore kraljevskog dvora, a oni s druge strane da su od njih udaljeni.

Pred kraljevskim dvorom zaista izniknu drugi dvor, baš onakav kakav je devojka poručila. Bilo je jutro, i Oholi kraljević ustade i primeti da je preko puta njegovog dvora izrastao lep dvor kakav dosad nije imao prilike da vidi. On se pojavi na prozoru; preko puta njegovog prozora nalazio se najudaljeniji prozor onog susednog dvora. Na njemu se pojavi tako lepa devojka da Oholi kraljević, da bi je bolje video, skinu jedan od sedam velova sa lica i smesta reče slugama: — Uzmite dve najlepše narukvice iz moje riznice, odnesite ih onoj devojci preko puta i zaprosite je u moje ime.

Sluge odoše u posetu lepoj susetki i ponesoše joj najdivnije narukvice na baršunastim jastučićima. Ali devojka, čim ih ugleda, reče im: — Te narukvice možete obesiti na vrata vašeg dvora umesto zvekira, ionako vam nedostaju. — To reče i otpusti kraljeve sluge.

Sutradan se devojka pojavi na drugom prozoru, a Oholi kraljević diže drugi veo, pa se i on pojavi na drugom prozoru. Potom pošalje devojci slute sa poklonom: brilijantskom ogrlicom. — Ovom ogrlicom — reče ona — vežite psa, ionako ga držite na konopcu, umesto na lancu.

Trećeg dana devojka se pojavi na trećem prozoru, a Oholi kraljević, koji je bio skinuo i tre

ći veo, iziđe i sam na treći prozor, pa posla devojci sluge sa bisernim minđušama. — Ove minđuše — reče im ona — stavite psu na ogrlicu kao čegrtaljke.

Četvrtog dana, sa četvrtog prozora, odgovori slugama koji su joj doneli skupoceni šal ukrašen bogatim vezom da se oni njime zakite, a pe ' tog dana, kad joj je kraljević, koji je skinuo i peti veo, poslao verenički prsten sa dijamantom krupnim kao orah, reče da ga daju vratarevoj deci neka se njime igraju.

Šestog dana joj odnesoše kraljevsku krunu. — Upotrebite je umesto tronošca na ognjištu i stavite na nju lonac.

Ali već. su bili stigli do sedmog, najbližeg prozora, i sada su se devojka i kraljević gledali pravo u oči. Oholi kraljević je sa lica strgao i poslednji veo, pa je njegov čarobni lik toliko osvojio trgovčevu kćer da je rekla: — Dobro, udaću se za tebe.

Uz pune čaše vina,
Ote se uzvik svima:
Nek' živi lepa mlada,
Što gordog kralja svlada!

PRIČA O MAČKAMA

Neka žena je imala kćer i pastorku, i tu pastorku je teretila kao tegleću marvu, pa je jednog dana pošalje u polje da nabere maslačka. Devojka ode u polje, ali umesto maslačka nađe karfiol: divan karfiol, veliki da ne može biti veći. Ona povuče karfiol, jednom, pa još jednom, i kad ga iščupa, u zemlji se otvori duboka jama, pravi bunar. U taj bunar su vodile stepenice, i devojka siđe.

Pod zemljom nađe neki dom pun mačaka, veoma užurbanih i zaposlenih, pravih vrednica i čistunica. Jedna mačka je prala rublje, druga zahvatala vodu iz bunara, treća šila, četvrta prala posuđe, peta mesila hleb. Devojka uze jednoj mački metlu iz šapa i pomože joj da čisti, drugoj uze iz šapa prljavo rublje i odmeni je u pranju, nekoj izvuče iz šapa konopac kojim je bila vezana kofa i zahvati vode, a jednoj, opet, pomože da složi hleb u peć.

U podne naiđe jedna velika mačka, majka svih tih maca, i donese zvonce pa pozvoni: — Din, din, din! Ko je radio, neka priđe stolu da ruča, ko je prodavao zjala, neka nam se skloni s puta i gleda nas kako jedemo!

Mačke joj na to odgovoriše: — Majko, sve smo se zalagale, ali ova devojka se baš pošteno naradila i obavila najveći deo posla.

— Čestitam ti — reče velika mačka — pristupi trpezi i založi se s nama.

I tako posedaše za sto. Devojka se nađe među mačkama, a Majka-mačka joj nasu u tanjir mesa, makarona i pečenog petlića. Svojoj deci, naprotiv, usu u tanjire samo postan pasulj. Ali devojci je bilo neprijatno da sama jede najlepše komade, pa kad primeti da su mačke gladne, podeli sa njima jelo koje je Majka-mačka njoj

namenila. Kad ustadoše, devojka raspremi sto, opra mačje tanjire, počisti sobu i sve sredi. Potom reče Majki-mački: — Maco, mačkice, moram sada da pođem kući, jer će me majka grditi ako zadocnim.

Mačka joj odgovori: — Čekaj, ’ćero, želim da ti nešto poklonim. Tu dole nalazi se veliko spremište. Na jednoj strani zgomilano je mnogo svilenih tkanina, haljina i cipela, a na drugoj običnijih, prostijih stvari: suknjica, prslučića, pregačica, pamučnih maramica, cipela od kravine. Izaberi šta ti srce želi!

Siromašna devojka, koja je uvek bila gola i bosa, reče: — Daj mi jednu običnu haljinicu za kuću, cipele od kravine i pamučnu maramu kojom ću uvijati vrat.

— Nećemo tako — reče mačka — ti si bila tako predusretljiva prema mojim macama, pravo je da te pošteno nagradim. — Pa uze najlepšu svilenu haljinu, divnu veliku maramu, atlasne cipelice, odenu skromnu i snishodljivu gošću, pa joj reče: — Kad budeš izlazila, primetićeš u zidu neke rupe. Gurni u njih prste i potom digni glavu.

Kad devojka iziđe, gurnu prste u rupe na zidu, a kad ih izvuče, behu puni prstenja, jednog lepšeg od drugog. Ona diže glavu i na čelo joj kanu blistava zvezda. Tako se iznenada vrati kući, nagizdana kao paunica, okićena kao nevesta.

Maćeha joj reče: — Ko ti je dao svu tu lepotu i raskoš?

— Majčice, nabasala sam na neke mace, malo sam im pomogla u radu, i one su mi zauzvrat sve ovo poklonile — odgovori devojka i maćehi ispriča šta je sve doživela. Maćeha je jedva čekala da svane i da pošalje u mačje carstvo svoju rođenu kćer, dembelanku i neradnicu. Ona joj reče: — Idi tamo, kćeri, pa ćeš i ti dobiti svega i svačega kao tvoja sestra.

— Majko, veruj mi, ne ide mi se — odgovori ta nevaspitana lenjivica — ko će se pomeriti s mesta kad je tako hladno! Više volim da se grejem pored ognjišta!

Ali majka uze u ruke štap i na silu je izjuri napolje. Danguba se najpre potucala drumovima, ali najzad je videla karfiol, iščupala ga i sišla u mačje carstvo. Prvu mačkicu na koju nabasa povuče za rep, drugu za uši, treću za brkove, maci-krojačici izvuče konac iz igle,

macinodonosši baci kofu u bunar: ukratko, celog jutra samo je pravila pakosti vrednom mačjem rodu, a mace su mijaukale, tužno mijaukale.

U podne dođe Majka-mačka sa zvoncetom: — Din, din! Din, din! Ko je radio, neka priđe stolu da ruča, ko je prodavao zjala, neka nam se skloni s puta i gleda nas kako jedemo!

— Majko — rekoše mačke — mi smo imale najbolju nameru da radimo, ali ova devojka nas je vukla za rep, celog jutra nam pravila sitne pakosti i ometala nas u radu!

— Dobro — reče Majka-mačka — posedajmo za sto. — Pa devojci dade ječmenu pogaču, natopljenu sirćetom, a macama makarone sa mesom. Ali devojka je krala zalogaje iz mačjih tanjira. Kad ustadoše od stola, ona i ne pomisli da skloni tanjire, već reče Majci-mački: — E, a sada daj i meni lepe haljine i nakit, kao što si dala mojoj sestri.

Majka-mačka tada uvede bezočnu zaludnicu u spremište i upita je šta želi. — Onu haljinu tamo, onu najlepšu, najskuplju haljinu! Daj mi i one cipelice sa najtanjim, najvišim potpeticama.

— E, nećemo tako! — reče Majka-mačka. — Nego se ti, blago meni, svuci i obuci tu pamučnu, masnu i premasnu haljinu i te cokule od kravi i, sa iskrivljenim potpeticama. — Potom joj zaveza pocepanu maramu oko vrata i otpremi je kući, rekavši joj: — Sad idi, a na izlazu uvuci prste u rupe na zidu, pa onda digni glavu.

Devojka iziđe, uvuče prste u rupe na zidu, a oko njih joj se obavi čitavo klupče glista, kojih nikako nije mogla da se otrese. Kad diže glavu, na čelo joj pade pijavica, koja je ujede za usnu, pa ju je morala pregristi da se oslobodi te gadne nametljivice. Kad stiže kući tako nagrđena, ružnija od svakog strašila, majka joj se tako naljuti da joj od jeda prepuče srce. A i devojka umre, jer se otrovala pijavicom kad ju je pregrizla. Dobra, marljiva i skromna sestrica se, međutim, lepo udomi, udade se za naočitog i čestitog momka.

Ogreja ih sunce, jer su vredni bili,
Poživeše srećno supružnici mili.

PRVI MAČ I POSLEDNjA METLA

Živela jednom dva trgovca koja su stanovala jedan preko puta drugog. Prvi trgovac je imao sedam sinova, a drugi sedam kćeri. Trgovac koji je imao sedam sinova svakog jutra, kad je otvarao prozor, pozdravljao je trgovca koji je imao sedam kćeri: — Dobro jutro, trgovče sedam metala! — Drugog trgovca bi se to teško kosnulo, pa bi se povlačio u kuću i tamo plakao od besa. Trgovčevoj ženi je bilo žao što ga vidi tako ucveljenog, pa bi ga uvek kad bi primetila da tiho suzi zapitkivala šta mu je. Ali muž je ćutao, gutao svoj bol i plakao.

Najmlađa od sedam sestara navršila je sedamnaest godina i bila lepa kao proletnja ruža. Otac ju je voleo kao zenicu oka svoga. — Ako me volite, mili moj roditelju, kao što kažete— reče ona jednog dana ocu — poverite mi se, recite mi šta vas to tišti.

A otac odgovori svojoj mezimici: — Kćeri, moja, razgovore moj, trgovac koji stanuje preko puta svakog jutra me ovako pozdravlja: „Dobro jutro, trgovče sedam metala", a ja ostanem na prozoru, zabezeknem se i ne znam šta da mu na to odgovorim.

— I samo zato ste tako tužni, dragi oče? — upita ga kćerka. — E, onda me poslušajte! Kad vas sused tako pozdravi, vi mu odgovorite: „Dobro jutro, trgovče sedam mačeva! Hajde da se kladimo: pošaljimo u Francusku poslednju moju metlu i prvi tvoj mač, pa da vidimo ko će od njih prvi zadobiti žezlo i krunu tamošnjeg kralja i doneti ih ovamo. Ako moja kćerka bude uspela da učini taj podvig, ustupićeš ti meni svoju radnju, a ako to učini tvoj sin, ustupiću ja tebi svoju radnju.“ Eto, to mu kažite. A ako pristane na opkladu, neka potpiše ugovor, da sve bude utvrđeno crno na belo.

Otac zinu od čuda slušajući kćer, a kad devojka završi izlaganje, reče joj: — Kćeri moja, lepotice moja, šta si to rekla? A ako izgubim radnju?

— Babo, nemojte se bojati, samo vi to meni prepustite: nastojte da se po svaku cenu opkladite, a za ostalo ću se ja pobrinuti.

Otac cele noći nije mogao oka da sklopi i jedva je čekao da svane. Pojavio se na prozoru ranije no obično, a prozor preko puta bio je još zatvoren. U neko doba odjednom se širom otvori, na njemu se pojavi otac sedam mladića i, kao obično, dobaci susedu umesto pozdrava: — Dobro jutro, trgovče sedam metala!

Trgovac mu odgovori spremno, kao zapeta puška: — Dobro jutro, trgovče sedam mačeva! Hajde da se kladimo: ja ću pozvati svoju poslednju metlu, a ti svoj prvi mač, daćemo im svakom po jednog brzog ata i kesu zlata, pa ćemo videti kome će od njih poći za rukom da donese krunu i žezlo francuskog kralja. Stavićemo na kocku svu svoju imovinu: ako pobedi moja kćerka, meni će pripasti cela tvoja radnja; ako pobedi tvoj sin, pripašće tebi moja.

Drugi trgovac ga je jedno vreme gledao u oči, potom prsnu u smeh i pokaza mu znakom da je malo udaren.

— Šta, bojiš se? Nemaš tri čiste? — upita ga otac sedam devojaka.

Njegov sused, pogođen u živac, reče: — Što se mene tiče, slažem se! Potpišimo odmah ugovor i otpratimo decu u Francusku. — I odmah ode da o svemu obavesti najstarijeg sina. Momče oberučke prihvati očev predlog, jer mu je bilo veoma prijatno da putuje sa mladom lepoticom. Ali kada neposredno pred polazak vide da se obukla kao muško i uzjahala belu ždrebicu, shvati da sa tom devojkom nema šale. I zaista, kad roditelji potpisaše ugovor i dadoše im znak da krenu, ždrebica naže u tako brz kas da ju je mladićev snažni konj jedva sustizao.

Na putu za Francusku mladi par je morao da se probije kroz neku gustu šumu, mračnu i besputnu. Ždrebica uđe u šumu i poče slobodno da podskakuje kao da je u njoj uvek živela, obiđe jedan hrast, skrenu levo od jednog bora, preskoči živicu od božikovine i krenu dalje. Trgovčev sin, naprotiv, nije znao na koju stranu da

upravi svog trapavog pastuva: životinja je jednom udarila gubicom u neku nisku granu, pa je jahač izleteo iz sedla, drugi put je zagazila u baru prekrivenu suvim lišćem i potrbuške pala na zemlju, treći put je upala u kupinjak i nije mogla da se iz njega iskobelja. Devojka je, međutim, na svojoj ždrebici već bila izišla iz čestara i sada je galopirala negde u daljini.

Na putu za Francusku mladić i devojka su morali da pređu preko jedne planine, pune urvina i provalija. Devojka je već bila dojahala do podgorja kad ču topot kopita saputnikovog paripa, koji ju je upravo sustigao. Ždrebica poče da se penje i sasvim slobodno podskakuje između stenja. Uvek je nalazila put, pa uskoro sa vrletnih vrhova siđe u pitomu ravan. Mladić je, međutim, mamuzao svog ata ili ga udarao uzdama, dok se na jednoj litici životinja ne okliznu, vrati na mesto na kojemu je ranije bila, i čak poče da nahramuje.

Odvažna jahačica je sad bila daleko poodmakla i u brzom kasu se približavala Francuskoj. Ali na putu za Francusku trebalo je da pređe još i preko jedne reke. Ždrebica je znala gde je

bio plićak, pa zagazi u vodu i poče trčati kroz maticu tako da su joj se prednja i zadnja noga sustizale, kao da je na ravnom drumu. Kad se trgovčeva mezimica spusti na drugu obalu, okrenu se i vide kako je njen mladi sused tek tada uspeo da natera svoju tromu konjinu da zagazi u vodu. Ali njegov konj nije znao gde su plićaci, i čim okvasi kopito, brzaci ponešе i njega i jahača.

U Parizu, devojka prerušena u muško ode nekom trgovcu koji je, misleći da ima posla sa dečakom, primi u službu kao momka za ispomoć u radnji. Taj trgovac je bio dvorski snabdevač, pa je smatrao da neće biti zgorega ako po ovako naočitom mladiću šalje robu kralju u dvor. Čim kralj ugleda mladog i ljupkog raznosača, reče mu:
— Ko ste vi? Izgleda da ste stranac. Kako ste čak ovamo dospeli?

— Vaše veličanstvo — odgovori momak — zovem se Nožić i bio sam u službi napuljskog kralja. Niz nesreća koje su se na mene sručile bacio me je čak na ove strane.

— Da li biste želeli — upita kralj prerušenu devojku — da budete u službi francuske kraljevske kuće!?

— Kamo sreće, vaše veličanstvo, da mi tako nešto ponudite! Prihvatio bih oberučke!

— Pa lepo. Razgovaraću sa vašim poslodavcem.

Trgovac, iako preko volje, ustupi momka kralju i ovaj ga primi u dvorsku službu. Ali što ga je više gledao, sve više mu se u dušu uvlačila jedna sumnja, dok se jednog dana ne poveri majci.

— Majko, ovaj Nožić mi je nekako sumnjiv. Ruke su mu nežne, tankovijast je, svira i peva, čita i piše... On je žensko, ne bio ja kralj!

— Sinko, ti nisi pri sebi — odgovori kraljica-majka.

— Majko, žensko je, kad vam kažem. Kako da se u to uverim?

— Vrlo lako — odgovori kraljica-majka. — Pođi s njime u lov: ako lovi prepelice, žensko je, jer žene misle samo na to kako će se najesti pečenja; ako lovi češljugare, muško je, jer muškarci lov smatraju čistim zadovoljstvom, a ne samo načinom da se dođe do hrane.

I tako kralj Nožiću dade pušku i povede ga sa sobom u lov. Nožić je jahao na svojoj ždrebici, od koje se nikako nije odvajao. Kralj je, da se mladić ne bi domislio šta smera, gađao samo prepelice. Ali ždrebica bi bežala sa lovišta kad bi na njega doletela prepelica, i Nožić po tome zaključi da ona ne želi da njen gospodar puca na tu divljač. — Vaše veličanstvo — reče tada Nožić — dozvolite mi da vam postavim jedno smelo pitanje: mislite li da je podvig ustreliti prepelicu? Spremili ste već dosta mesa za pečenje. Dosta klanja! Pucajte sada na češljugare, to je teže.

Kad se kralj vrati kući, reče majci: — Pucao je na češljugare, a ne na prepelice. Ali ipak još nisam ubeđen da je muško. Ruke su mu nežne, tankovijast je, svira i peva, čita i piše... Nožić je žensko, u to bih mogao da se zakunem!

— Sinko, a ti još jednom proveri — reče kraljica. — Odvedi ga u baštu i naredi mu da nabere salate. Ako je bude otkidao list po list, žensko je, jer smo mi žene strpljivije; ako je bude čupao sa korenjem, onda je muško.

Kralj pođe u baštu sa Nožićem i sam poče da bere salatu list po list. Momak je nameravao da je bere na isti način, ali ždrebica, koja je i u baštu pošla s njim, poče da je grize i zubima čupa sa korenjem, pa Nožić protumači da je i on mora čupati. I tako u tren oka napuni kotaricu salatom koju je počupao sa korenjem, punim zemlje.

Kralj tada povede svog mladog pratioca u šetnju među leje cveća. — Gledaj, Nožiću, kako su lepe ove ruže — reče mu on. Ali ždrebica je svom gospodaru gubicom pokazivala drugu leju.

— Nema ruža bez trnja — reče Nožić. — Radije naberite karanfila i jasmina.

Kralj je očajavao, ali je bio uporan. — Ima nežne ruke, tankovijast je — ponavljao je majci — peva i svira, čita i piše... Nožić je žena, u to bih mogao da se zakunem!

— U tom slučaju, sinko, ništa ti drugo ne preostaje nego da ga povedeš sa sobom na kupanje.

I tako kralj pozva Nožića. — Hajdemo na reku da se okupamo.

Kad stigoše na obalu reke, Nožić reče: — Vaše veličanstvo, najpre se vi svucite. — I kralj se svuče i uđe u vodu. — Dođi i ti! — pozva Nožića. U tom trenutkuraču se njisak, pojavi se ždrebica, i sva zapenušena pomamno projuri pored kupača. — Moja ždrebica! — viknu Nožić. — Čekajte, vaše veličanstvo, moram da potrčim za ždrebicom, vidite kako se propinje! Šta joj bi da se ovako pomami i razigra!

I tako prerušena devojka pobeže sa obale.

Ona otrča u dvor. — Vaše veličanstvo — reče kraljici — kralj se svukao na obali reke i upravo namerava da se okupa, ali ga neki stražari nisu prepoznali, pa hoće da ga liše slobode. Poslao me je da mu date njegovo žezlo i krunu, da ih tim budalama podnese kao dokaz da je zaista kralj.

Kraljica uze žezlo i krunu i dade ih Nožiću. Čim se Nožić dočepa žezla i krune, skoči u sedlo i otkasa na svojoj ždrebici pevajući:

Devojka sam dovitljiva,
Pa sam krunu zadobila.

Pređe preko reke, planine, gore i vrati se kući, a njen otac dobi opkladu.

VODA U KOTARICI

Bila jednom neka udovica koja se udala za udovca. I muž i žena imali su po jednu kćer iz prvog braka. Žena je volela rođenu kćer, a muževljevu nije mogla da podnese. Svoje dete je slala sa krčagom po vodu, a pastorku sa kotaricom. Voda bi iz kotarice uvek iscurela, pa je maćeha imala izgovor da pastorku svakog dana na mrtvo ime isprebija.

Jednoga dana kad je jadna devojka pošla na reku da zahvati vodu, kotaricu joj ponese matica. Ona potrča za njom i poče da zapitkuje prolaznike: — Jeste li videli moju kotaricu? Ponela ju je reka! — a svi su joj odgovarali: — Potrči još malo, tamo dole ćeš je naći.

Devojka potrča, i tamo, negde daleko, nađe jednu staricu koja se čistila od buva sedeći na

steni nasred reke. I nju devojka upita: — Bakice, jeste li možda videli moju kotaricu?

— Dođi ovamo — reče joj starica — ja sam našla tvoju kotaricu. A sada ti meni učini uslugu i pogledaj šta me to pecka na leđima. Šta me to pecka? Šta mi je to na leđima?

Devojka poče da ubija buve, koje su vrvele na staričinim leđima, ali da je ne uvredi, reče: — Na leđima su vam biseri i dijamanti.

— Bisere i dijamante ćeš zato i dobiti — odgovori joj starica. Kad devojka baku otrebi od buva, ova joj reče: — Pođi sa mnom — i odvede je u svoju potleušicu, koja je bila toliko prljava da je ličila na smetlište. — Molim te, dobra devojko, namesti mi krevet. Ali najpre pogledaj šta mi se to u njega uvuklo? — Krevet je vrveo od stenica,

ali devojka nije htela da bude neuljudna, pa odgovori: — Sve same ruže i jasmin.

— Ruže i jasmin ćeš zato i dobiti. A sada mi učini još jednu uslugu: molim te, počisti mi kuću. Šta je to razbacano po podu?

Devojka odgovori: — Sve sami rubini i heruvimi.

— Rubine i heruvime ćeš zato i dobiti. — Potom otvori orman sa svakojakim haljinama i upita je: — Hoćeš li svilenu ili platnenu haljinu?

Devojka odgovori: — Ja sam sirota, skromna devojka, dajte mi platnenu!

— E, nećemo tako! Daću ti svilenu! — I dade joj najlepšu svilenu haljinu koju je imala u ormanu. Potom otvori neki kovčežić i upita je: — Hoćeš li zlata ili korala? — Devojka odgovori: — Dajte mi korale.

— E, nećemo tako! Daću ti zlata. — I obesi joj oko vrata zlatnu ogrlicu. — Hoćeš li kristalne ili dijamantske minđuše?

— Kristalne.

— E, nećemo tako! Daću ti dijamantske! — Potom joj reče: — Budi blagoslovena, kćeri, budi lepa, neka ti se vlasi pozlate, a kad se češljaš, neka ti s jedne strane padaju ruže i jasmin, a s druge biseri i rubini. A sada idi kući, i kada čuješ da njače magarac, nemoj se okrenuti, a kad čuješ da kukuriče pevac, okreni se.

Devojka pođe kući. Kad ču da njače magarac, ne okrenu se, kad ču da kukuriče petao, okrenu se, i tada joj na čelu izniknu blistava zvezda.

Maćeha je upita: — Od koga si dobila sve te lepe stvari?

— Majko, dala mi je ih neka dobra baka koja je našla moju kotaricu. Odužila mi se zato što sam je očistila od buva.

— Znaj da sam te nekako u poslednje vreme zavolela — reče maćeha. — Odsada ćeš ti ići na vodu sa krčagom, a tvoja sestra sa kotaricom. — I ona šapnu kćeri: — Idi na vodu sa kotaricom, pusti da ti je odnese reka i potrči za njom: možda ćeš i ti naći sreću, kao što ju je našla tvoja sestra!

Maćehina kćerka ode, baci kotaricu u reku, potom potrča za njom. Negde dole nađe onu staricu. — Jeste li videli moju kotaricu?

— Dođi ovamo. Ja sam našla tvoju kotaricu. A sada ti meni učini jednu uslugu i pogledaj šta me to pecka na ramenima. — Devojka poče da ubija buve. — Šta mi je to na ramenima?

Bezobzirna devojka odgovori. — Puni ste buva i šugavi ste.

— Buve i šugu ćeš zato i dobiti.

Potom je odvede da joj namesti krevet. — Šta mi se to uvuklo u krevet?

— Stenice i vaši.

— Stenice i vaši ćeš zato i dobiti.

Zatim je zamoli da joj počisti kuću. — Šta je to razbacano po podu?

— Gadljivo đubre.

— Gadljivo đubre ćeš zato i dobiti!

Malo zatim starica upita mladu bezočnicu hoće li jutanu ili svilenu haljinu. — Svilenu!

— E, vidiš, ja ću ti dati jutanu!

— Hoćeš li bisernu ogrlicu ili ogrlicu od kanapa?

— Bisernu!

— A ja ću ti dati ogrlicu od kanapa.

— Hoćeš li zlatne ili limene minđuše?

— Zlatne!

— A ja ću ti dati limene. Sada idi kući, i kada čuješ da njače magarac, okreni se, a kad čuješ da kukuriče pevac, nemoj se okrenuti!

Devojka pođe kući, i kad ču da njače magarac, okrenu se. Na čelu joj tada izraste magareći rep. Nije vredelo da ga seče, rep bi uvek ponovo izrastao. Devojka zaplaka i zapeva:

Ma koliko rep ja sečem,
Ipak s njime kući krećem.

Devojku sa zvezdom na čelu zaprosi sin jednog kralja. Onog dana kad je trebalo da verenik visoka roda dođe po nju kočijama, maćeha

joj reče: — Pošto se udaješ za sina jednog kralja, pre no što odeš, učini mi jednu uslugu: operi mi bačvu. Ti samo uđi u nju, a ja ću doći da ti pomognem.

Dok je devojka bila u buretu, maćeha uze bakrač ključale vode. Nameravala je da ga sipa na pastorku i tako joj dođe glave, pa da rođenu kćer obuče u nevestinsko ruho i da je, lica zastrta velom, izvede pred kraljevog sina, koji bi tako bio prevaren i, umesto svojom Zvezdanom, oženio se tim namćorom od devojke. Ali kad maćeha ode da skine bakrač sa ognjišta, njena kći, nekim čudnim slučajem, prođe upravo pored bureta. — Šta radiš u buretu? — upita ona sestru.

— Ušla sam u njega zato što treba da se udam za sina jednoga kralja.

— Onda pomozi meni da u njega uđem, pa ću se ja udati za kraljevog sina.

Uslužna i predusretljiva lepotica spremno iziđe iz bureta, a u njega uđe mrgodna i durljiva maćehina kći. Vrati se maćeha sa bakračem ključale vode i usu je u bure. Mislila je da je ubila pastorku, ali kad primeti da je u buretu bila njena rođena kći, gorko zaplaka i zakuka. Dotrča njen muž, kome je kćerka sve ispričala, pa je pošteno izdeveta.

Čestita i dobrodunša lepojka pođe za kraljevog sina i poživi dugi niz godina u sreći i zadovoljstvu.

Ja dovrših priču svoju,
Ispričajte vi sad koju.

LEPA SA SEDMOSTRUKOM HALjOM

Živeo jednom neki čovek i imao dva sina. Kad oseti da mu se bliži poslednji čas, pozva starijeg sina i reče mu: — Sinko, ja mrem, meni više spasa nema. Reci mi šta više voliš: da te blagoslovim ili da ti ostavim novaca?

Sin odgovori bez okolišenja: — Ostavite mi novaca, šta će mi blagoslov! Od njega ne mogu živeti.

Samrtnik potom pozva mlađeg sina i postavi mu isto pitanje.

— Meni nije do novaca — reče mlađi sin — više bih voleo da me blagoslovite.

Otac umre i sinovi ga odnesoše na groblje. Mlađi sin, koji je od celog nasleđa dobio samo očev blagoslov, iz dubine duše je žalio za preminulim roditeljem i ronio gorke suze, dok je stariji, koji je nasledio celokupnu imovinu, mislio samo na to kako će što udobnije poživeti. I zaista, on otvori kafanu, a njegov mlađi brat, koji se zvao Frančesko, pošto nije imao novaca, krenu u svet da traži sreću.

Jedne večeri, posle duga i naporna pešačenja, u daljini nazre neku slabu, žmirkavu svetlost i reče: — Izgleda da mi je suđeno da tamo krenem. — I tako dođe do jedne kuće i pokuca na vrata. Siđe da mu otvori Lepa sa Sedmostrukom haljom, u pratnji sedam družbenica, i pozva ga da nešto prezalogaji i pokvasi grlo. Ujutru, Lepa stupi sa mladićem u razgovor, i toliko je očaraše njegova lepota i uglađeno ponašanje da najzad izjavi kako bi volela da se za njega uda. Lepa je bila privlačna i dražesna devojka, pa kroz nekoliko dana dvoje mladih stupi u brak.

Jednoga dana, kad su se mladenci pojavili na prozoru koji je gledao u park, Lepa reče mužu: — Čičilo, vidiš li tamo onu lepu

Sedmostruku halju? — (Nazvala ju je tako, jer se halja sastojala od sedam delova.) — Vidiš li onu Sedmostruku halju, tamo na grani?

— Vidim, nisam slep! — odgovori mladoženja. — Zašto me to pitaš?

— Sad ću ti objasniti. Ako neka ptica sedne na tu halju, a ti je uhvatiš, više me nećeš videti. Ako je, na primer, ustreliš, halja će odleteti, a meni će se desiti nesreća. Ako do toga dođe, ti obuci crveno odelo, koje je već spremljeno u onoj odaji, i kreni u svet. Ja ću se postarati da te nađem.

Jednoga dana, kad je mladi muž bio u lovu i pucao na ptice, desi se da jedna od tih pernatih životinja slete baš na Sedmostruku halju. A Čičilo, strastan lovac, ustreli je, ne setivši se Lepine opomene. Sedmostruka halja odmah prhnu sa grane i iščeznu sa vidika. Čičilo se tek tada seti ženine opomene. Odmah se vrati u palatu, plašeći se da se već nije desila neka nesreća. Kad ga Lepa vide, upita ga: — Šta ti je? — a on se ne usudi da joj prizna šta je učinio. Ona tada pogleda ono drvo i na njemu ne vide Sedmostruku halju, pa poče da čupa kosu i kuka: — — Izdajstvo! Izdajstvo! Sada će doći po mene i odvešće me u Zemlju Nedođiju. Mužu moj, ako se to zbude, imaj na umu, obuci crveno odelo, nemoj me napustiti.

Ali ostavimo mladence i pogledajmo šta se zbilo sa Sedmostrukom haljom. Ona je, kad je muž ustrelio pticu, poletela. Letela je, letela, dok najzad nije stigla do jednog dvora, ušla kroz prozor i sletela pored stola nekog kralja, koji je upravo nešto pisao. Sedmostruka halja odmah privuče kraljevu pažnju i on se upita čija li može biti. Poče da se raspituje levo-desno, ali niko o halji ništa nije znao. Tada jedna starica, koja je dočula da se kralj raspituje čija je Sedmostruka halja, dođe u dvor i reče: — Vaše veličanstvo, poštovana gospodo, primam se da pronađem ženu kojoj ova halja pripada.

— Šta ti je sve potrebno za ostvarenje tog podviga?

— Evo šta. Dajte mi jednu bocu likera u koju ćete usuti uspavljujuće sredstvo, i jedan kilogram kolača u koje ćete takođe zamesiti neko uspavljujuće sredstvo. Ostalo prepustite meni. Sem toga, morate mi dati kočije i dobrog kočijaša. Sešću u kočije naoružana bodežom.

Kralj dade baki sve što je tražila i ona krenu na put kočijama, kao kraljica.

Kad su prevalili jedan deo puta, starka reče kočijašu: — Pričekajte me ovde, a kad vas pozovem, dođite. — Padala je kiša, ali starica je smelo kročila na drum i po pljusku pešačila sve do dvora Lepe sa Sedmostrukom haljom. Pokuca na vrata dvora, i muž u pratnji sedam Lepinih družbenica siđe da joj otvori. Starka ga zamoli da je primi na prenoćište, jer napolju lije kao iz kabla. Domaćin je dragovoljno primi pod svoj krov i čak je pozva da s njima večera. Kad su posedali za trpezu, pridošlica izvadi bocu slatkog napitka i kolače koji su bili pomešani sa uspavljujućim praškom i reče: — Ovo nisu ponude dostojne tako otmene gospode kakva ste vi; ali ipak, poslužite se, jer ćete mi time pričiniti veliko zadovoljstvo. Kći mi se udala, pa sam vam donela malo likera i kolača da se i vi počastite.

Čim su mladenci i ostale zvanice pojeli kolače, odmah su popadali na pod kao da je u njih udario pomor. Starica tada isuče nož i probode muža tako da mu je oštrica prošla skroz kroz telo. Potom pozva kočijaša, koji je čekao napolju, pa zajedno uhvatiše leš, kočijaš za glavu a stara za noge, i skloniše ga; zatim uspavanu Lepu odneše u kočije. Kad su vlasnicu Sedmostruke halje strpali u kočije, ošinuše konje i nagnuše u brzi kas, jer ih je kralj čekao.

Kralj je zaista bio veoma nestrpljiv, i kad starka stiže, naredi da se Lepa prenese u zasebnu odaju i da pričekaju dok se ne probudi. Ujutru je kralj lično poseti i nađe je budnu i uplašenu. Najpre pokuša da je uteši, a potom je odjednom upita: — Kada želiš da se venčamo? — Lepa se nije nadala ovakvom ishodu svoje pustolovine — pitanje je palo kao grom iz vedra neba — pa poče da sikće kao zmija. Kad kralj uvide da je ne može ubediti, iziđe iz odaje. Posle mesec dana vrati se i uputi joj opet isto pitanje. Lepa mu odgovori: — Udaću se kad pronađete čoveka u crvenom odelu. — Kralju laknu, i po celom svetu posla poternicu za čovekom u crvenom odelu. Ali Čičilo je bio umoren, starica mu je nožem probola srce, i tako niko nije mogao naći čoveka u crvenom odelu.

Jednog dana stariji brat, onaj što je bio otvorio kafanu, propade, i pošto je maltene spao na prosjački štap, reši da napusti domovinu ne bi li negde u svetu našao sreću. Slučaj je hteo da krene onim

istim putem kojim je u svet bio krenuo njegov brat Čičilo, i kad mu sedam pratilja otvoriše vrata, zameniše ga sa svojim ubijenim gospodarem, toliko su braća bila slična.

— Jesi li vaskrsnuo iz mrtvih? — upitaše ga one.

— Zašto? — začudi se on.

— Imaš li možda brata koji na tebe liči?

— Imam brata — reče došljak — ali zašto me to pitate?

— Pođi s nama, pa ćeš videti — rekoše gospe i uvedoše ga u sobu u kojoj se nalazio ubijeni Čičilo. Taj mrtvac bio je došljakov brat i ovaj čim ga ugleda, briznu u plač i poče da nad njim tuži: — Brate moj, braco! — Gospe su ga tešile, ispričale mu kako je njegov brat mučki ubijen i zadržale ga u dvoru.

Jednoga jutra mladić je stajao na pragu, kad spazi dve gušterice, jednu veliku a drugu malu. Velika ubi malu, potom odgrize vlat neke trave, njome protrlja uginulu guštericu i povrati joj život. Kad momče to vide, pomisli: „Možda bi i moj brat vaskrsnuo kad bi mu telo protrljao ovom čudotvornom travom. Ništa me ne staje da pokušam." On nabra te trave, istrlja njome brata po celom telu, pa i on oživе kao ona gušterica. Vaskrsli Čičilo odmah poče da se raspituje za svoju nevestu i, opomenuvši se njenih reči, obuče crveno odelo i pođe u svet.

Venčanje Lepe i kralja bilo je zakazano upravo za taj dan. Pošto nisu mogli naći čoveka u crvenom odelu, i Lepa poverova da je Čičilo umro. Dok je Čičilo u crvenom odelu prolazio ulicama grada u kojemu je trebalo da se održi venčanje, stanovnici ga, posle mnogih uzaludnih pokušaja da ga nađu, najzad prepoznaše, odmah uhvatiše i odvedoše kralju. Kralj pohita Lepoj da joj saopšti veselu vest kako je čovek u crvenom odelu najzad pronađen; uslov koji je ona postavila je time ispunjen, i sada nema prepreke da se njih dvoje uzmu. Lepa reče da bi želela da porazgovara sa čovekom u crvenom odelu, i to nasamo, u četiri oka. Sluge uvedoše Čičila u Lepine odaje, i dvoje supružnika je celu bogovetnu noć jedno drugom pričalo svoje doživljaje i pravilo planove za budućnost. Kod Lepe su bili na čuvanju svi ključevi dvorca, i kad kralj usnu dubokim snom, muž i žena ustadoše, uprtiše na dva magarca džakove sa novcem i dadoše se u beg.

Posle duga hoda, kad se smrači, ugledaše neku štalu. Legoše u slamu i smestiše se ispod nastrešnice, kako su znali i umeli. Na krovu je, međutim, spavala neka pijandura, koja je cele noći hrkala i prevrtala se u snu. Pijana skitnica se okretala čas na jednu čas na drugu stranu, dok najzad ne pade u slamu među bračni par, a pri tom se i ne probudi niti prestade da hrče. Ujutru se prva probudi Lepa i pozva muža: — Čičilo, ustani, dockan je. Uzjašimo magarce, uzmimo novac, i put pod noge! — Ali umesto mužu, koji je spavao kao zaklan, obratila se onoj nakresanoj protuvi. Kad pijanica ču da pominje novac, spremno joj odgovori: — Dobro, dobro, hajdemo! — Još je bilo mračno, pa čovek i žena

pipajući odvezaše magarce, natovarene džakovima sa novcem, i krenuše. Kad se razdani, Lepa primeti da njen pratilac nije Čičilo i poče da negoduje. Lopov je bez reči pošteno opauči i ostavi je na putu uplakanu, a sam otkasa sa dva magarca. Lepa više nije znala da nađe put prema štali u kojoj joj je ostao muž, jer je sa pijanicom već bila zabasala u neke čestare. Ipak poče da se vraća, ali stiže do jedne senare i tamo srete neko seljače. Umorna lutalica je dugo kumila i molila dečaka da joj dade svoje odelo, pa kad ovaj najzad pristade, preruši se u muškarca, jer je tako sa manje opasnosti mogla da pešači sama drumovima.

Ali od muža ni traga! Tada, da se prehrani, reši da se zaposli kod jednog vodeničara, koji je bio u službi kraljevog beležnika. Lepa je vodila vodeničarevu knjigu računa, a pošto je imala divan rukopis, pisala mu je i pisma. Beležnik je, pregledajući vodeničareve račune, zapazio taj izvanredni, dotad neviđeni rukopis, pa upita vodeničara ko mu vodi knjige. Pošto sazna da mu ih vodi jedno seljače, odvede dečka sa sobom. Tako je Lepa sada vodila beležnikovu knjigu računa, koju je ovaj podnosio kralju na uvid. I sam kralj se zapanji kad vide tako divno ispisane račune, i najzad izrazi želju da pametno seljače primi u dvorsku službu.

Međutim je onaj drugi kralj, koji je svojevremeno želeo da se oženi Lepom sa Sedmostrukom haljom, bio umro: izvršio je samoubistvo tresnuvši glavom o zid kad onoga jutra pred svadbu nije našao u dvoru nevestu. Njegovo kraljevstvo je nasledio ovaj kralj koji je sada primio u službu seljače sa divnim rukopisom. Taj kralj pozva seljače i

naredi mu da ode u grad pokojnog kralja i svim mestima uputi proglas da će ono posle kraljeve smrti biti postavljeno za namesnika. Seljače odgovori da ako kralj želi da ono bude namesnik, mora da ga ovlasti da raspolaže životima svih podanika. Kralj na to pristade.

U gradu umrlog kralja, seljače objavi proglas da je postavljeno za namesnika i uz taj proglas dodade poziv svima onima kojima se dogodilo nešto zanimljivo da ga posete, jer će svakome u zamenu za dobru priču dati kesu novaca.

Vest se proču po celoj zemlji i prva dođe da namesniku ispriča doživljaje ona starica koja je otela Lepu i ubila joj muža. — Zločinko stara! — reče joj kraljev namesnik. — Kako se usuđuješ da mi to kažeš? — Pa zapovedi stražarima da je uhapse i gurnu u kazan vrele vode.

Posle starice dođe pijanica i ispriča svoje doživljaje. — Lopove jedan! — reče mu kraljev namesnik. — Pokrao si jadnu ženu i još se usuđuješ da to pričaš? — Pa zapovedi stražarima da ga uhapse i obese kao opasnog lopova. Kad to dvoje beše tako osuđeno, naiđe muž da i on ispriča svoje doživljaje.

Supružnici prepoznaše jedno drugo i kraljev namesnik svuče muško odelo, pretvori se ponovo u ženu, koja se pojavi u Sedmostrukoj halji, lepa kao ružin pupoljak. Prirediše bogatu gozbu i dogovoriše se da žive u zajednici — Čičilo Lepa, stariji Čičilov brat i sedam Lepinih pratilja. Čičilo je docnije bio proglašen za kralja i tako je došao kraj njegovim patnjama.

TRI BERAČICE MASLAČKA

Živela jednom neka siromašna žena i imala tri kćeri. U vreme kad bi stigao maslačak, tri devojke i majka odlazile, su u polje da ga beru. Jednoga dana majka i dve kćeri poodmakoše, a najstarija za njima zaostade! Ona zapazi neki džinovski maslačak i poče da ga vuče, vuče, ne bi li ga nekako iščupala. Zape iz petnih žila i najzad iščupa biljku sa toliko mnogo zemlje na korenu da se pod njom otvori duboka jama, sa nekim vratašcima. Devojka otvori vratašca i uđe u podzemnu odaju. U toj odaji je u naslonjači sedeo Zmaj, koji progunđa: — Osećam miris ljudskog mesa!

— Molim vas — reče mu Tereza — nemojte me poždrati, ja sam siromašna devojka. Majka mi je beračica maslačka i došla sam na ovu poljanu da joj pomognem. Nevolja nas je naterala da se bavimo tim poslom.

Zmaj odgovori Terezi: — Onda ostani ovde, čuvaj mi kuću dok ja budem u lovu. Ostaviću ti ručak. Spremio sam ruku jednog čoveka. Ako je pojedeš kad se vratim, oženiću se tobom. A ako vidim da je nisi pojela, odseći ću ti glavu.

Tereza je sva drhtala od straha, pa mu odgovori: — Dobro, gospodine Zmaju, poješću je.

Zmaj ode u lov, a jadna devojka bi povremeno pogledala u ljudsku ruku u loncu i trgla se, užasnuta: „Šta da radim?“ mislila je. „Kako mogu da pojedem ljudsku ruku?“ Najzad, kad se već približio čas Zmajevog povratka, baci ruku u nužnik i na nju prosu bokal vode. „Nestala je“, reče u sebi, „i Zmaj će misliti da sam je pojela."

Kad se Zmaj vrati, upita Terezu: — Jesi li pojela ruku?

— Jesam, gospodine, pojela sam je... Bila je prilično ukusna.

— Sada ćemo to proveriti — reče Zmaj i viknu: — Ruko, gde si? — Tada se ruka oglasi: — Tu sam, u nužniku!

— Ah, hull! Bacila si je! — I Zmaj zgrabi devojku za ruku, odvuče je u neku prostoriju punu mrtvaca bez glave, pa je i njoj odseče.

Kad se uveče, posle berbe maslačka, majka vrati kući, upita druge dve sestre: — Gde li je Tereza?

— Stalno je bila s nama — odgovoriše sestre. — Kad se jednog trenutka odvojila, nestala je kao da je u zemlju propala.

Majka i kćeri krenuše u polje. Obilazile su njivu i zvale: — Tereza! Tereza! — ali niko im se nije odazivao. Vratiše se kući uplakane, i mada su nabrale mnogo maslačka za prodaju i njime obezbedile svakodnevni hleb za nekoliko dana, svaki zalogaj hrane kupljen od prodatog maslačka izgledao im je otrovan, jer su zbog toga maslačka izgubile Terezu.

Kad videše da je Tereza nestala, njena sestra Konćeta reče: — Mama, idem ja da berem maslačak na onoj istoj poljani. Tako ćemo videti da li je tamo ostao kakav trag naše nestale Tereze.

Što Konćeta reče — ne poreče; ode na poljanu i baš na onom mestu na kome su poslednji put videle Terezu ugleda džinovski maslačak. Poče da ga vuče, vuče, i najzad ga iščupa. Ispod korena nalazila se velika rupa, na dnu rupe vratašca: Konćeta siđe i nađe Zmaja, koji je sedeo u naslonjači: — Osećam miris ljudskog mesa!

— Molim vas, nemojte me proždrati, ja sam siromašna devojka, a već sam jednu sestru izgubila.

— Tvoja sestra je ovde, odsekao sam joj glavu, jer nije htela da pojede ljudsku ruku! Sada ti ostani ovde da mi čuvaš kuću. A za večeru moraš da pojedeš ovu ljudsku ruku. Ako je pojedeš, oženiću se tobom, ako je ne pojedeš, ubiću i tebe kao tvoju sestru.

— Dobro, gospodine Zmaju. Poslušaću vas!

Zmaj ode u lov, a Konćeta, prestravljena, uzveri se ne znajući šta da radi s rukom, koja je bila poslužena na tanjiru i okružena rotkvicama. Dugo je razmišljala, a onda iskopa duboku jamu, baci u njenu ruku i zatrpa je.

Vrati se Zmaj. — Jesi li pojela ruku?

— Jesam, gospodine Zmaju, baš sam se slatko najela!

— Sad ćemo to proveriti. Ruko, gde si?

— Zakopana sam u zemlji! — viknu ruka.

Tako Zmaj i Konćeti odseče glavu.

Kad majka i sestra uvideše da je i Konćeta nestala bez traga, počeše da očajavaju. — Već smo izgubile dve kćeri, odnosno dve sestre — govorile su i gušile se u suzama.

Treća kći, koja se zvala Marijuca, reče: — Mama, ne možemo se tek tako pomiriti s tim da smo izgubili naše drage. Idem da ih potražim.

I Marijuca nađe onaj veliki maslačak i iščupa ga. I ona nabasa na Zmaja, koji joj reče: — Tvoje sestre su zatvorene u ovoj sobi i obema sam odsekao glavu. I tebe čeka ista sudbina ako ne pojedeš ovu ljudsku nogu koju ću ti ostaviti u čorbaluku.

Potištena, Marijuca se saglasi: — Dobro, gospodine Zmaju, poslušaću vas.

Zmaj ode u lov. Marijuci je glava pucala od brige kako da nađe izlaz iz položaja u kojem se našla. I odjednom joj sinu spasonosna misao. Uze bronzani avan i tučkom dobro izlupa nogu. Kad je svu izdrobi, gurnu je u čarapu, a čarapu sakri pod haljinu, na sam trbuh.

Dođe Zmaj: — Jesi li pojela nogu?

Marijuca cmoknu: — Bila je veoma ukusna. Još se uvek oblizujem!

— Sad ćemo to proveriti. Nogo, gde si?

A noga odgovori: — U Marijucinom trbuhu.

— Odlično! — reče Zmaj. — Devojko, ti si sila: oženiću se tobom. — I tako Zmaj poveri Marijuci sve ključeve, sem ključa odaje u kojoj su bili nagomilani leševi.

U čast veridbe, Marijuca ponudi zmaja pićem. Verenik ispi jednu bocu, iskapi drugu. Marijuca mu tako usu pola vina koje je imao u podrumu, i Zmaj sve popi. Kad mala mudrica vide da je Zmaj pijan kao zemlja, poče da ga nagovara: — Kako bi bilo da mi daš ključ od sobe ubijenih!

— A, to nikako! Nemoj to da mi tražiš!

— Zašto! Zašto mi ne daš ključ?

— Zato što... što su tamo mrtvi.

— Pa dobro, neka su! Ne mogu ih valjda vaskrsnuti!

— Ako ne možeš ti, mogu ja...

— Nije moguće! To umeš?

— Umem i mogu... Imam jedan balsam...

— Kamo je taj balsam, hvalisavče!

— Eno ga u ormančiću...

— Znači da si ti, kad imaš taj čudotvorni balsam, besmrtan, neuništiv.

— Na žalost, nisam. I ja ću umreti... Golubica u krletki...

— Kakve veze sa svim tim ima golubica?

— Onaj ko toj golubici odseče glavu, u mozgu će joj naći jaje... a ako mi to jaje razbije o čelo... svršeno je sa mnom ...

Kad Zmaj to reče, nasloni glavu na sto, jer je bio trešten pijan.

Marijuca prevrnu celu kuću dok ne nađe golubicu. Odseče joj glavu, nađe jaje i razbi ga o čelo usnulog Zmaja. Zmaj se trže, protegnu, potom uginu.

Devojka nađe balsam, otvori sobu i čudotvornim balsamom poče da maže mrtvace. Najpre je namazala jednog kralja, koji se protegnu kao da je spavao: — Koliko li sam dugo spavao? — Ali Marijuca se na kralja nije ni osvrtala, jer je želela da što pre namaže tim lekovitim balsamom i druge, pre svega svoje dve sestre, a potom kraljeve, knezove, grofove, vitezove, kojih je bilo tako beskrajno mnogo.

Mnogi vaskrsli kraljevi i plemići izraziše želju da se ožene trima sestrama. Marijuca reče: — Znate li kako ćete to rešiti? Bacite žreb, i prosac koji pobedi oženiće se onom sestrom koja mu se bude dopala.

Baciše žreb, i pobedi prvo jedan kralj, pa odabra najstariju sestru za ženu. Potom sreća posluži nekog kraljevića, i on uze srednju sestru, a neki drugi kralj venča se sa Marijucom.

Jedan baron, veoma uzbuđen, za sve to vreme jednako je ponavljao: — Brzo! Brzo! Nemojte gubiti vreme! Zmaj samo što se nije vratio — sve će nas opet pogubiti!

— Budite spokojni! — reče Marijuca. — Ja sam ubila Zmaja.

— Ti si silna devojka! — povikaše svi ti jadnici koji su se najzad vratili u život. — Pa onda, nema čega da se bojimo!

Svaki uze po jednog brzog ata, podeliše Zmajevo blago, posadiše verenice na konje i stigoše u grad. Na svadbu dođe mnoštvo zvanica, i svi behu zadovoljni, a naročito majka srčanih devojaka, koja više nije morala da bere maslačak.

POGOVOR

Ući u svet bajki jednog naroda znači učestvovati u snovima toga naroda, lutati skrivenim lavirintima njegove svesti.

Bajke Italije su sugestivno svedočanstvo o suštini italijanskog duha, bolje rečeno, one su nadahnuta smena vizija raznih etapa razvoja toga duha. Iako su izatkane na potki sna i mašte koja slobodno nadleće međe cerebralnih poznanja, te narodne umotvorine predstavljaju najdublju stvarnost. One nas uvode u domen sna, ali taj san je takav da ne prestaje biti java, one nas suočavaju sa načinom postojanja, koje je ostvarenje jedinstva sna i jave, pa stoga i najviši izraz integralnosti života. Halucinantnim opsesijama iz italijanskih bajki, opsesijama koje izranjaju iz dubine podsvesti naroda, ispisana je cela duhovna situacija jedne zemlje s neobično bogatom istorijom. U tim opsesijama naziru se tragovi živih duhovnih previranja na Apeninskom poluostrvu, koje je najpre bilo kolevka etrurske umetnosti, pa stecište najraznovrsnijih strujanja srednjega veka, poluostrvu po kome su lutali provansalski trubaduri šireći uticaj francuske kulture, a žongleri opevali podvige Karla Velikog na francuskovenecijanskom narečju.

Italijanske narodne bajke su manifestacija svih tih kvalitetno različitih činilaca koji se u njima stiču. Priče o produhovljenim ljubavima mladih kraljevića sa setnim princezama iz usamljenih zamkova i o njihovim neobičnim susretima pred zidinama, koje gube materijalni karakter jer ih natkriljuje čežnja, zaogrnute su impresionističkim neodređenostima, njihove plastične komponente su zvuci, mirisi, boje, tanano modulirane ljudske radnje, pa nas sve to podseća na draž i otmenost trubadurskih balada i osećanje sveta

koje je iz njih izviralo (Kraljević-kanarinac, Grožđe tamjanika, Kćerka Sunca, KraljicaMlekarica).

Intimna logika mnogih italijanskih bajki mahom je u neobičnom skladu sa duhom srednjega veka, kada je u čoveku živelo osećanje da je kao pojedinac sadržan u svemu što ga okružuje, ali da i on sam predstavlja jedan mali svet, koji je stecište svih mogućih protivrečnosti: smrtnosti i besmrtnosti, poroka i vrline, animalnosti i božanstva. Borba neskladnih protivnosti života, kojom su srednjovekovni sveti oci raspaljivali maštu naroda, daje osnovni notalitet svim tim pričama, u kojima se uvek nalazi najviše opravdanje za starodrevni sukob Dobra i Zla (Pastir koji nije mogao porasti). Pobeda Dobra u njima se veliča nizom alegorija čija je moralističnost diskretno zastrta fantasmagorijama, vizijama neviđenih čudesa (Tri slepe kraljice, Kraljica Tri zlatna brega). Pošto je moralistički podtekst nenametljiv, on italijanskoj bajci ne oduzima draž i poetsku svežinu. Svaka priča italijanskog naroda je jedna mala, bezazlena slikarija, u kojoj se pojave ne istražuju, već simbolički slikaju, pa zato podstiče uzlete mašte i pre pogoduje čulima nego razumu. Stoga je srednjovekovna teza o čoveku koji se sav nalazi u svemu što ga okružuje, a sve što ga okružuje nalazi se u njemu, u tim pričama izražajnije, uzbudljivije, zanimljivije izložena nego u filozofskim spisima toga vremena. Veza protagonista italijanske bajke sa prirodom je elementarna. Oni su sa livadama, šumama, morem, biljem, rastinjem i životinjama sjedinjeni spontano — sudbine prirode, stvari, čoveka međusobno se prožimaju. Neka kraljica rađa jabuku (Devojka jabuka), kći jednog kralja vodi ljubav sa Suncem, koje postaje otac njenog deteta (Kćerka Sunca), neki moreplovac hoda obalom sav obrastao algama, dok mu rakovi i ribe izlaze iz nabora odeće (Čovek zelen od agli), neka lepotica je čas jabuka, čas riba, čas drvo (Pastir koji nije mogao porasti). Životinje, bilje, vetrovi, kiše, gromovi imaju isto toliko prava da žive i budu poštovani kao i čovek, oni sa čovekom druguju, on od njih prima savete (Čarobni prsten) ili poklone (Poklon Vetra Severca). Čovek se na njih oslanja kad pokuša da se, uz džinovski napor, oslobodi neumitnog zakona nužnosti koji ga tišti.

Pritisnut zakonom nužnosti, junak italijanske narodne priče neprestano sanja o slobodi i uzletima duha. Želeći da izmeni svoju

sudbinu, on odlučno napušta plitku svakodnevicu i preduzima pustolovna putovanja po jednom fantastičnom svetu, oslobođenom svih fizičkih zakona, pa i zakona vremena i prostora, neustrašivo suočen sa nepredvidljivim mogućnostima koje se pružaju samo u bajci — sa čudom (Brod koji plovi morem i kopnom, Čovek zelen od algi, Kraljica Tri zlatna brega, Grožđe tamjanika).

Narodna priča, najčešće zvana „novelina", u Italiji je veoma omiljena, verovatno zato što ljudi sa živopisnog Apeninskog poluostrva osećaju posebnu naklonost prema slikovitom, simboličnom, alegorijskom uobličavanju iskustva o stvarnosti.

U XVI veku, Đanfranko Straparola i, zatim, Đambatista Bazile grade svoju književnost na stilskim načelima narodne bajke, posebno one koja potiče iz Ligurije. Bokačo se nadahnjuje kazivanjima naroda iz Pistoje, Karlo Goci narodne priče prerađuje u pozorišne komade, a skupljaju ih Kolodi i Kapuana. Godine 1875, Domeniko Kompareti pokušava da sačini opštu zbirku italijanskih bajki sa svih područja i izdaje u Pizi knjigu pod naslovom Italijanske narodne priče. Prednost ove zbirke je u što pruža mogućnost da se odjednom sagledaju zajedničke osobine italijanskih narodnih bajki, kao i da se uoče njihova posebna obeležja, nastala pod uticajem regionalnih razlika. Jedna od najvažnijih zajedničkih osobina tih bajki svakako je takozvani srećni završetak. On je logična posledica optimističke intonacije pričanja i nepokolebljive vere naroda u pobedu Dobra. U svim italijanskim bajkama susrećemo se i sa jednostavnošću, iskrenošću, ekonomičnošću sredstava, punoćom osećanja.

Dostojanstvenost, osećanje za prostor, svetlost, ljubav prema moru i putovanjima mogu se, međutim, smatrati kao posebna obeležja venecijanske bajke.

Halucinantne atmosfere, snoviđenja, slike zamišljenih predela, karakterišu priču naroda iz Bolonje, ironična igra je izuzetna metoda izlaganja ljudi iz Abruca, detinjasta nezlobivost nadahnula je bajke iz Milana i Mantove, sklonost prema grotesknom, prema zastrašivanju, prema moralisanju, otkrivamo u pričanju ljudi iz Trenta.

Sve ove bajke narod je pričao na posebnim narečjima, a njihovi skupljači su ih, često, na tim narečjima i zapisivali. U okolini Sijene

narodne priče je skupljao Anđelo de Gubernante, u Firenci, Kampaniji i Lombardiji za njima je tragao Vitorio Imbrijani, a Đuzepe Pitre ih je beležio na osnovu kazivanja starih Sicilijanki.

U najnovije doba, ugledni pisac mlađe generacije Italo Kalvino izdao je jednu zbirku italijanskih narodnih bajki, prevedenu na italijanski književni jezik. Ovaj umetnik žive imaginacije u svoj izbor je prvenstveno svrstao bajke koje su se dovinule do najviših vrhova poetske slobode, na kojima trijumfuje fantastika i ustreptala ljubav prema svemu što čoveka okružuje.

Takve bajke nam pokazuju put kojim treba da krenemo ako želimo da uspostavimo savršen sklad između prirode i čovečjeg duha.

Jugana STOJANOVIĆ